

Venäjän muuttuvat intressit arktisella alueella

Jonna Alava

Pro gradu -tutkielma

Venäjän kieli, kieliasiantuntijan opintopolku

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Marraskuu 2017

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Kieli- ja käännöstieteiden laitos / Humanistinen tiedekunta

ALAVA, JONNA: Venäjän muuttuvat painopisteet arktisella alueella

Pro gradu -tutkielma, 86 s., 11 liitesivua.

Venäjän kieli, kieliasantuntijan opintopolku

Marraskuu 2017

Pro gradu -tutkielman aiheena on Venäjän arktinen alue. Arktinen alue muuttuu nopeasti ilmastonmuutoksen myötä. Ratkaisut torjua ilmastonmuutosta arktisella alueella vaikuttavat koko maailmaan. Samaan aikaan meriväylät avautuvat liikenteelle ja luonnonvarat alueella käytettäväksi. Venäjällä on arktisista toimijoista merkittävin. Ukrainan kriisin ja sitä seuranneiden sanktioiden jälkeen Venäjän intressit arktisella alueella ovat muuttuneet.

Aineistona on Rossijskaja gazetan arktista aluetta koskevat artikkelit vuolta 2013, 2014 ja 2015. Rossijskaja gazetan on Venäjän hallituksen sanomalehti ja edustaa näin ollen hallituksen ja maan virallista näkökulmaa.

Metodina tässä tutkielmassa on kriittinen diskurssianalyysi, jonka avulla analysoidaan mistä aiheista puhutaan, *miten* niistä puhutaan ja miten kirjoittelu muuttuu kolmen vuoden aikana. Aineistosta erottuu erilaisia diskursseja, diskurssijärjestyksiä, identiteettejä, representointityylejä, metaforia ja puheäänien hierarkioita.

Johtopäätöksiä ovat, että Arktinen alue on Venäjälle ensisijaisesti resurssi, joka mahdollistaa energiategollisuuden toiminnan lähitulevaisuudessa. Finanssi- ja poliittiset kriisit ovat rajanneet teknologian käyttöönottoa, investoinnit ja rahoitus ovat riittämättömiä ja poliittinen tahto kehittää yhdessä arktista aluetta on laimennut. Ilmastonmuutos luo jatkuvaa epävarmuutta ja erilaiset tulevaisuuden kuvat aiheuttavat sen, että rajallisilla investoinneilla ei pystytä tehokkaasti varautumaan erilaisiin ilmasto-olosuhteisiin. Ilmaston lämpenemisestä ei olla Venäjällä yhtä mieltä. Venäjän yhteistyön painopiste muiden maiden kanssa on siirtynyt lännestä itään. Turvallistamisdiskurssi laajenee ja vie tilaa muilta aiheilta. Sisäpolitiikassa militarisoitidiskurssi kasvaa. Kansainvälisissä tapaamisissa Venäjä painottaa luonnon suojelemista ja varovaisuutta resurssien käyttöönotossa, mutta tämä puhe ei ulotu sisäpolitiikkaan. Työvoimapula ja arktisen alueen demografinen rakenne ovat valtavia ongelmia. Alkuperäisväestön ongelmat tunnustetaan, mutta väestön edustajat eivät itse pääse ääneen.

Asiasanat: Venäjä, arktinen alue, Venäjän arktinen alue, Rossijskaja gazeta, koillisväylä, aluevaatimukset, geopolitiikka, turvallistaminen, militarisointi, ilmastonmuutos, energia, Arktinen neuvosto

SISÄLLYS

1. Johdanto.....	3
1.1. Tutkimuksen lähtökohta.....	3
1.2. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset.....	6
2. Arktisen alueen määritelmä.....	8
3. Olemassa oleva tutkimus.....	13
3.1. Venäjän federaation arktiset strategiat.....	13
3.2. Venäläisen median tutkimus.....	16
3.3. Venäjän arktisen alueen ja Rossijskaja gazetan tutkimus.....	17
4. Aineisto ja metodit.....	19
4.1. Diskurssianalyysi metodina.....	19
4.2. Rossijskaja gazeta.....	22
4.3. Tutkimusperiodin valinta.....	23
4.4. Aineiston kerääminen ja organisointi.....	23
4.4.1. Aineiston kvantifiointi.....	24
5. Aineiston analyysi.....	27
5.1. Vuosi 2013.....	28
5.2. Vuosi 2014.....	39
5.3. Vuosi 2015.....	53
6. Pohdinta.....	67
6.1. Energia.....	67
6.2. Merenkulku.....	68

6.3. Kansainvälinen laki ja aluevaatimukset.....	69
6.4. Arktinen neuvosto ja kahden/monenkeskisyys.....	70
6.5. Turvallistaminen/militarisointi.....	72
6.6. Ilmastonmuutos.....	73
6.7. Pohdintaa kielestä.....	74
6.7.1. Puheäännet, identiteetit ja sosiaaliset suhteet.....	74
6.7.2 Representointi, metaforat ja diskurssikäytäntö.....	76
7. Johtopäätökset.....	80
7.1. Pohdintaa kielestä.....	82
8. Lähteet.....	83
ЛИТТЕЕТ Резюме на русском языке.....	87

1. Johdanto

1.1. Tutkimuksen lähtökohta

Arktinen alue on muuttumassa nopeasti ja pysyvästi ilmastonmuutoksen myötä. Kansainvälinen yhteistyö, geopolitiikka, kansainvälinen oikeus ja raja-alueiden luonne muuttuvat ja muutos tulee koskettamaan meitä kaikkia. Ilmasto lämpenee alueella nopeimmin maailmassa ja sitä kautta ilmastonmuutoksen torjunta arktisella alueella on ensiarvoisen tärkeää. Ratkaisumallit siellä ovat ikkuna siihen, miten muualla maailmassa voidaan tulevaisuudessa vastata samankaltaisiin haasteisiin. Lämpenevän ilmaston myötä merijää väistyy ja uudet meriväylät avautuvat hitaasti. Samaten energiavarat Pohjoisella Jäätelä ja luonnonvarat arktisella alueella avautuvat hyödynnettäviksi. Turismin määrän odotetaan kulkuyhteyksien avautumisen myötä kasvavan. Alueen teollinen kalastus tulee todennäköisesti myös olemaan taloudellisesti merkittävää. (Numminen 2011, 15–19.)

Vielä vähän aikaa sitten yleinen käsitys oli, että arktisesta alueesta tulee uusi suuren mittaluokan taloudellisen kehityksen alue. Vaikka alueen mahdollisuuksiin on viime aikoina suhtauduttu aiempaa varautuneemmin, erinäiset tekijät kuten mineraalien tai hiilivetyjen hinnannousu, parantuneet merellisten raaka-aineiden hyödyntämisen mahdollisuudet, Kiinan taloudellisen kehityksen kasvu ja teknologian kehittyminen voivat lopulta johtaa taloudellisten mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Lähitulevaisuudessa Venäjä voi lisätä alueen taloustoimintaa toteuttamalla maalla tuotettujen hiilivetyjensä merellisiä kuljetuksia Koillisväylän kautta. Muutokset globaaleissa merikuljetusten logistiikkaketjuissa ja se, miten voimakkaasti keskeiset maailmankaupan toimijat (kuten Kiina) panostavat arktisiin väyliin vaihtoehtoisina merikuljetusreitteinä, voivat vaikuttaa merkittävästi alueen taloudelliseen kehitykseen. Suurten onnettomuuksien riskit arktisessa merenkulussa tai hiilivetyjen hyödyntämisessä vaikeuttavat näiden taloudellisten mahdollisuuksien hyödyntämistä. Lisäksi meriympäristöoikeuden kehittyminen voi rajoittaa merellisiä taloudellisia mahdollisuuksia. Kaiken kaikkiaan teolliseen tuotantoon alueella liittyy paikallisesti paljon odotuksia, mutta myös pelkoja niiden negatiivisista vaikutuksista. (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta 2017: viii.)

Venäjä on arktisista toimijoista kaikkein merkittävin. Tällä hetkellä suurin kansainvälistä yhteistyötä haastava turvallisuuspoliittinen tekijä liittyy yleisiin lännen ja Venäjän tuleh-
tuneisiin suhteisiin. Venäjän ulkopoliittikan tavoitteet ovat jo pitkään olleet samoja, mutta

viime aikoina keinot niiden saavuttamiseksi ovat muuttuneet aggressiivisemmiksi. Tämän muutoksen taustalla ovat pitkälti maan sisäiset tekijät, kuten raaka-aineriippuvuus, talouden rakenteelliset ongelmat sekä vallan keskittyminen ja oikeusvaltion puutteet. Näiden tekijöiden kärjistyminen, samanaikaisesti kun Venäjän kyky ulkoiseen sotilaalliseen, taloudelliseen ja informaatiovaikuttamiseen on kohonnut, on johtanut muuttuneeseen ulkopoliittiseen käyttäytymiseen. Venäjä näkee arktiset kysymykset yhä enemmän kansallisen turvallisuuden näkökulmasta, eli se turvallistaa arktista politiikkaansa. Tähän on kolme syytä. Ensimmäiseksi, Venäjän poliittinen järjestelmä perustuu epävirallisille valtavverkostoille ja myös maan arktinen politiikka on muutaman vaikutusvaltaisen presidentti Putinia lähellä olevan henkilön käsissä. Kun Venäjän arktinen komissio perustettiin, sen johtoon nousi kansallismielisistä lausunnoistaan tunnettu varapääministeri Dmitri Rogozin. Komission tehtäväkuva liittyy laaja-alaisesti Venäjän arktisen politiikan suunnitteluun, koordinointiin ja toteutukseen. Komissio koordinoi neljää avainasemassa olevaa ministeriötä sekä federaation turvallisuusneuvostossa tehtävää arktista työtä, ja komission perustaminen merkitsi myös Venäjän aluekehitysministeriön lakkauttamista. Uusi hallintorakenne nopeuttaa päätöksentekoa, mutta keskittää valtaa yhä pienemmän, voimaministeriöistä ja turvallisuuspalvelu FSB:stä nousseiden silovikkien (turvallisuus-, järjestys- ja puolustusorganisaatioiden ihmisiä) Kremlissä muodostaman piiriin. Tämä voi mahdollisesti lisätä epäluuloa Venäjän ulkomaalaisia, ja erityisesti länsimaalaisia arktisia yhteistyötahoja kohtaan. Toiseksi, jotta Venäjä kykenisi täyttämään alueeseen liittyvät taloudelliset intressinsä, se tarvitsee arktisella alueella vakaata toimintaympäristöä ja kansainvälistä yhteistyötä. Tämän vuoksi Venäjä on ollut viimeisen vuosikymmenen aikana pääsääntöisesti yhteistyöhaluinen arktinen toimija, ja osallistunut aktiivisesti muun muassa Arktisen neuvoston yhteistyöhön. Venäjän ja sen länsimaisten kumppanien yhteistyö on kuitenkin sekä rahoituksen että teknologian osalta päätyntä lännen Venäjää kohtaan asettamien pakotteiden alaiseksi, mikä tekee kehitysprojektien jatkamisesta käytännössä katsoen mahdotonta. Vielä voimakkaampi tekijä on energian hinta, jonka pitäisi olla merkittävästi nykyistä korkeammalla tasolla, jotta energiaprojektit olisivat kannattavia. Arktisen alueen taloudellinen kehitys on ollut odotettua hitaampaa ja samoin toiveet Koillisväylän vilkastumisesta kuljetusreittinä ovat jääneet haaveiksi. Kolmanneksi, talouskehityksen hiljennyttyä Venäjän huomio arktisessa politiikassa on keskittynyt entistä voimakkaammin kovan turvallisuuden kysymyksiin. Sotilaalliset kehitysprojektit eivät liity pelkästään arktiseen alueeseen, vaan ne noudattelevat laajemmin Moskovan geostrategisia tavoitteita ja suurvallan itseymmärrystä. Kun energiatalous ei

kehity, arktista kehitetään entistä voimakkaammin sotataloudellisesta näkökulmasta. Vaikka Venäjä on valinnut Euroopassa aggressiivisen ulkopoliittikan linjan, arktisen turvallisuuspolitiikan linjat ovat moniselitteisempiä. Puheenvuoroissa sekoittuvat kovan turvallisuuden ja kansainvälistä yhteistyötä painottavat äänenpainot, ja keinoina käytetään sekä kovan että pehmeän vallan välineitä. Vaikka rohkeammat nationalistiset lausunnot olisikin tarkoitettu vain kotimaiseen käyttöön, ne ovat siitä huolimatta julkisia puheenvuoroja, jotka osaltaan lisäävät kansainvälistä epävarmuutta Venäjän alueellisista aiko- muksista ja sotilaallisista tavoitteista. (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta 2017, 15- 23.)

Venäjä laskee tällä hetkellä sen varaan, että tulevaisuudessa arktisen alueen resurssit tur- vaavat valtion talouden, jonka tärkein tulonlähde on edelleen öljy. Venäjä on osittain epä- onnistunut taloutensa modernisoinnissa, ja sen vuoksi potentiaaliselle arktiselle energialle ei ole vielä löydetty realistista korvaajaa. Öljyn alhainen hinta, ilmastonmuutos, lännen asettamat pakotteet, geopoliittinen peli ja Kiinan nousu vaikuttavat kaikki arktisen alueen taloudelliseen hyödyntämiseen. Riskit ovat valtavat ja arktisesta alueesta ovat kiinnostu- neet myös monet muut maat. Kilpailu alueella kiristyy.

Näistä lähtökohdista on mielenkiintoista lähteä tutkimaan, miten Venäjä puhuu arktisesta alueestaan ja minkälaista puhe on päivittäisessä mediassa. Arktisen neuvoston puheen- johtajuus vaihtuu kahden vuoden välein ja Suomi aloitti puheenjohtajakautensa touko- kuussa 2017. Tarvitsemme Suomessa ajankohtaista ja syvällistä tutkimusta siitä, mitä Ve- näjä tekee arktisella alueella ja miten se siitä puhuu. Nämä kaksi puolta eivät ole mones- tikaan yhteneväisiä. Arktista aluetta tutkitaan tällä hetkellä kuumeisesti. Oma tutkimuk- seni täydentää tätä kenttää diskurssianalyysin keinoin. Huomioni tutkimuksessa kiinnit- tyy siihen, mitä ja miten arktisesta alueesta puhutaan valtion virallisella tasolla.

Graduni on tilaustyö ulkoministeriön itäosastolle. Suunnitteluvaiheessa olin yhteydessä ulkoministeriön itäosaston silloiseen osastopäällikköön Terhi Hakalaan ja pyysin saada tehdä opinnäytetyöstäni tilaustyön heille. Kehittelimme yhdessä itäosaston kanssa aihetta ja tutkimuskysymystä syksyllä 2015. Lopullisen aiheen rajauksen ja tutkimuskysymykset päätin itse.

1.2. Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on valaista, miten Venäjän virallinen media käsittelee arktista aluetta ja millaisen kuvan se luo alueesta. Tarkastelen tutkimuksessani Rossijskaja gazetan (suom. ”Venäläinen sanomalehti”) arktista aluetta koskevia artikkeleita. Rossijskaja gazetan voidaan katsoa edustavan Venäjän virallista mielipidettä, sillä se on hallituksen sanomalehti. Jatkossa käytän Rossijskaja gazetasta lyhennettä RG.

Tutkimuskysymyksiä on kaksi:

1. Miten Venäjä näkee arktisen alueensa?
2. Millä tavalla kuva on muuttunut kolmessa vuodessa?

Näiden tutkimuskysymysten alla tarkastelen mm. millä tavalla geopoliittinen ajattelu Arktisesta ilmenee, onko arktinen into laantunut vai päinvastoin, minkälaista yhteistyötä muiden maiden kanssa tehdään, millä tavoin Ukrainan kriisi ja sitä seuranneet sanktiot näkyvät kirjoittelussa, ja nousevat ympäristöongelmat ja alkuperäiskansojen asiat esiin.

Lähtöoletukseni tutkimukseen on, että Venäjän uutisointi arktisista asioista muuttuu kolmen vuoden tarkkailujakson aikana kovempaan suuntaan. Aiemman tutkimuksen perusteella voi olettaa, että Ukrainan kriisin ja sitä seuranneiden sanktioiden myötä Venäjän median antama kuva länsimaista muuttuu negatiivisemmaksi ja uusia yhteistyökumppaneita etsitään Euroopan sijaan idästä.

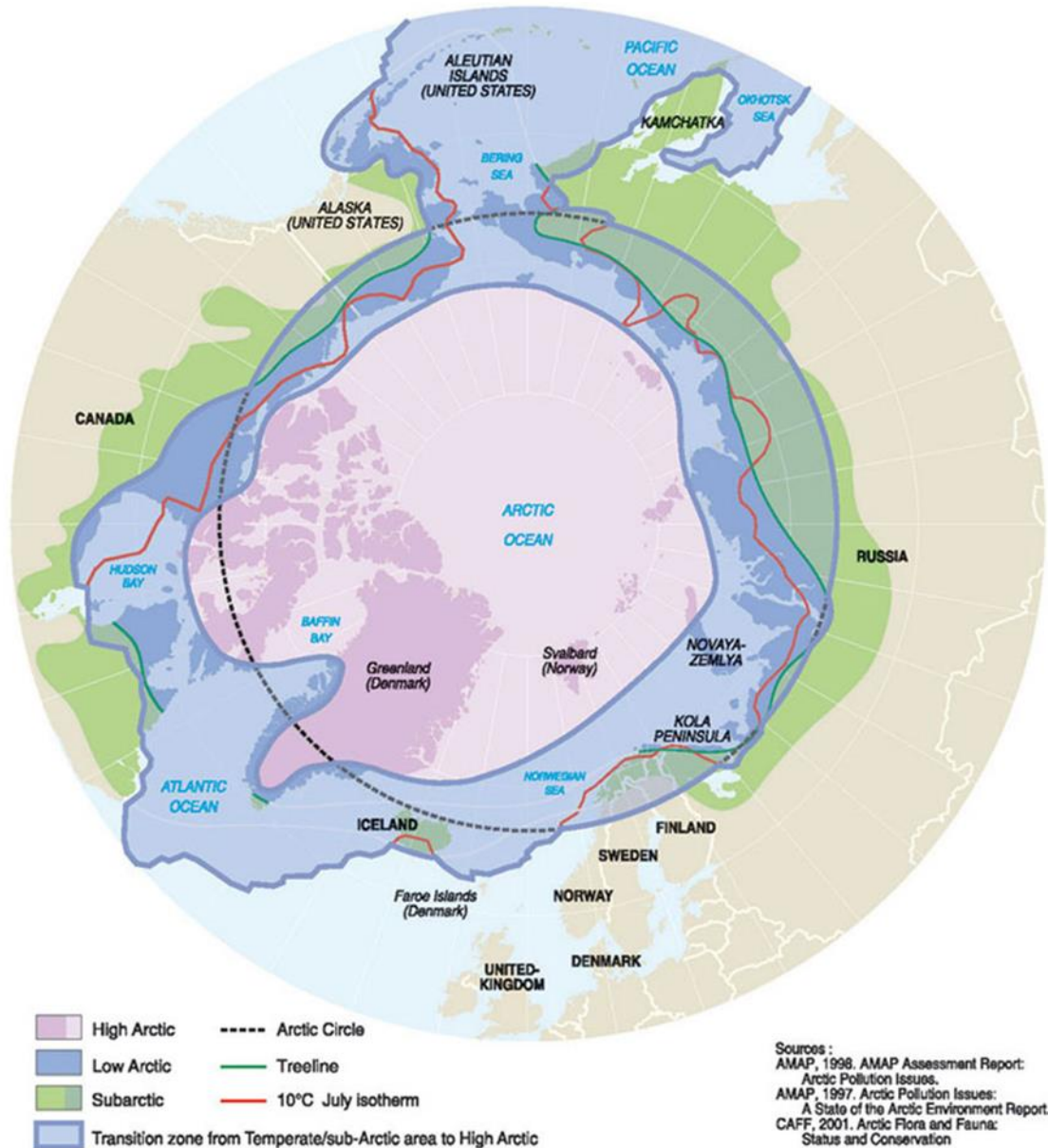
Metodinani on diskurssianalyysi, joka on laadullista tutkimusta. Sen avulla voidaan vastata kysymyksiin miksi ja miten. Tässä tutkimuksessa tarkastelen erilaisia arktiseen kuuluvia aihepiirejä ja analysoin *miten* niistä kirjoitetaan ja *miten* kirjoittelu muuttuu. Diskurssianalyysissa ei oteta kantaa, mikä on oikein tai väärin, tai mikä on totuus.

Teorialuvussa luon maantieteellisen yleiskatsauksen arktiseen alueeseen. Olemassa oleva tutkimus – osiossa käyn läpi aiheeni kannalta relevanttia tutkimusta ja esittelen Venäjän arktisen strategian pääkohdat. Aineisto ja metodit – luvussa esittelen Rossijskaja gazetan, käyttämäni aineiston sekä tutkimuksen metodit. Analyysiluvussa avaan ja referoin aineistoa sekä analysoin sitä. Pohdintaluku tuo esille omaa ajatteluani aineistosta. Jaottelen pohdintaani muutaman merkittävimmän tekijän tai aiheen alle. Valitsin nämä tekijät valtioneuvoston kanslian raportin kirjallisuuskatsauksen johtopäätösten pohjalta (Valtioneu-

voston kanslia 2016, 49–50). Omat tutkimuspäätelmäni tukevat näiden tekijöiden merkittävyyttä puhutuimpina aiheina. Näiden lisäksi pohdin kieltä erilaisten kirjallisuusanalyysien keinoin. Johtopäätöksissä käsitellään analyysi- ja pohdintalukujen tulosten merkitystä ja kerrataan gradun vaiheet ja tavoitteet.

2. Arktisen alueen määritelmä

On mielipidekysymys mistä arktinen alue alkaa (Heikkilä 2017). Lämpötilan mukaan määriteltynä alueet joiden keskilämpötila ei kesäkuussa ylitä $+10^{\circ}\text{C}$ kuuluvat arktiseen alueeseen. Metsänrajamääritelmän mukaan alue alkaa metsän ja puuttoman tundran vaihtumisvyöhykkeestä. Metsänraja noudattelee ilmastovyöhykettä, jossa lämpimät eteläiset ja kylmät arktiset ilmamassat kohtaavat. Merialueilla raja määritellään talvisen jääpeitteen keston perusteella. Ikiroudan rajaa voidaan pitää myös arktisen alueen rajana. Venäjällä tämä rajausta tekee alueen laajemmaksi kuin muut rajaukset. Poliittisia rajauksia on erilaisia. Arktiseen alueeseen kuuluu kahdeksan valtiota: Kanada, Tanska (Grönlanti ja Färsaaret), Suomi, Islanti, Norja, Venäjä, Ruotsi ja Yhdysvallat. Näistä viisi, Kanada, Tanska, Norja, Venäjä ja Yhdysvallat ovat arktisia rannikkovaltioita. Yksi käytetyimmistä määritelmistä on Arktisen kasvillisuuden ja eläimistön suojeluohjelman -rajaus CAFF, (Conservation of Arctic Flora and Fauna), jota kuvio 1 kuvaa. (Arctic Centre 2016.) Tästä kuviosta huomaa, miten arktinen alue ei ole suoraviivainen tai vain yhdellä tavalla rajattava alue.



KUVIO 1 Conservation of Arctic Flora and Fauna

Kuviossa 2 ovat Venäjän arktiset hallintoalueet. Aluehallinnon kehitys on yksi tärkeä aihe, joka nousee tutkimuksessani esille. Tästä kuviosta saa kuvan, minkälaisista ja -kokoisista hallintoalueista on kyse. Venäjän arktisiin hallintoalueisiin kuuluu Murmanskin alue, Nenetsien, Jamalo-Nenetsien ja Tšuktšien autonomiset piirit, Arkangelin alueen pohjoiset kunnat, Komin tasavalta, Krasnojarskin aluepiiri, Sahan tasavalta (Jakutia), sekä Venäjälle kuuluvat saaret ja maa-alueet Pohjoisella jäämerellä. (Arctic Council 2016.)

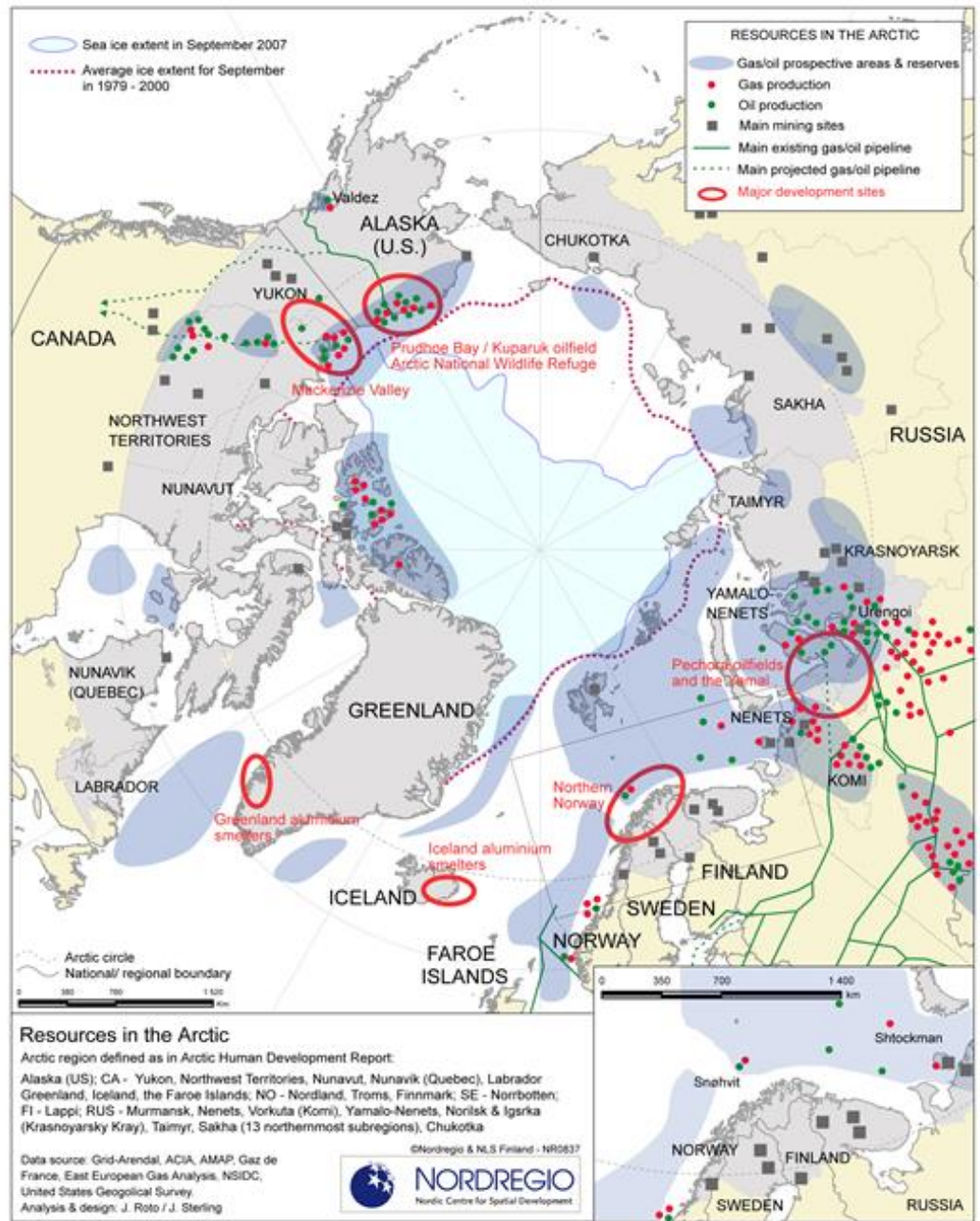


KUVIO 2 Venäjän arktiset hallintoalueet

Venäjällä on maailman suurin arktinen alue, jossa on 17,500 kilometriä rantaviivaa, yhdeksän miljoona asukasta ja tuotantoa, jonka osuus BKT:stä on merkittävä. Venäjällä on kaksi keskeistä päämäärää alueella, mahdollisesti tuottoisat pohjoisen merireitin väylät valtaiset off-shore hiilivetyesiintymät. (Valtioneuvoston kanslia 2016b, 29.)

Venäjän nykyisillä arktisilla alueilla on piilossa 45 miljardia tynnyriä öljyä sekä 47,3 biljoonaa kuutiometriä kaasua Yhdysvaltain geologisen tutkimuskeskuksen mukaan. Öljyn suhteen Venäjä on tasoissa Yhdysvaltain kanssa, ja kaasua Venäjällä on moninkertainen muihin rantavaltioihin verrattuna. Maan nykyisellä tuotannolla kaasua riittäisi yli 50 vuodeksi. Venäläisten energiayhtiöiden omat arviot ovat vielä huomattavasti suurempia. Venäjän federaation tuloista yli puolet on peräisin energianviennistä, josta öljyn osuus on 44 prosenttia. Venäjän energiastrategian näkökulmasta maan kehitys edellyttää tuotantotason säilyttämistä nykyisellään. Venäjän öljyntuotannossa on tällä hetkellä muutamia isoja

ongelmia. Suuret öljykentät Länsi-Siperiassa, jotka tuottavat 80 prosenttia Venäjän öljystä, ovat ehtymässä. Uusien, korvaavien kenttien tuotantomäärät ovat keskimääräisesti pienempiä. Arktisen öljyn kustannukset ovat 80–90 dollaria tynnyriltä, kun Lähi-idässä se on 29 dollaria. Kustannusarvojen muuttuessa ja markkinahintojen vaihdellessa arktiset projektit keikkuvat jatkuvasti kannattavuuden rajamailla. Vaikka omavaraisuutta korostetaan, arktiset energiaprojektit ovat vaikeita toteuttaa ilman länsimaisten öljy-yhtiöiden osaamista. Rahoitustarve projekteille on valtava, mutta pakotteet ovat vaikeuttaneet suuresti rahoituksen saantia läntisiltä pääomamarkkinoilta. Tämän lisäksi teknologian vienti Venäjälle on kielletty. Maakaasu tuottaa myös ongelmia. Gazprom on investoinut valtavasti tuotanto- ja vientikapasiteettia Euroopan-puoleiselle Venäjälle, joka on nyt EU-komission painostuksesta siirtymässä markkinahintoihin öljyyn sidottujen hintojen sijasta. Tämän vuoksi Gazpromin valta määrätä maakaasun hinta Euroopassa heikkenee. Ennusteiden mukaan kaasun kysynnän ei odoteta kasvavan Euroopassa. Aasiassa kysyntä kasvaa, mutta Venäjän itäosien infrastruktuuri on vielä lapsenkengissä. Näin ollen kaasusta ei ole öljyn korvaajaksi valtion budjetissa. Venäjän liuskekaasu- ja öljyvarannot ovat maailman suurimpia, mutta niiden käyttöönotto on alkutekijöissään. (Ahoniemi 2014.) Kuviossa 3 on kuvattu luonnonvarojen esiintymistä arktisella alueella. Kuvio auttaa hahmottamaan, missä kohtaa Venäjää öljy- ja kaasuteollisuuden painopiste on.



KUVIO 3 Luonnonvarat arktisella alueella

3. Olemassa oleva tutkimus

3.1. Venäjän federaation arktiset strategiat

Tutkimukseni kannalta venäläinen Venäjän arktisen alueen tutkimus ei ole erityisen tärkeää, sillä tutkimus tehdään diskurssianalyysin keinoin primääriaineiston pohjalta, eli tässä tapauksessa Rossijskaja gazetan artikkeleista. Yhtenä taustana tutkimukselleni olen käyttänyt valtiollisia strategioita ja strategisia julkaisuja, jotka koskevat arktista aluetta. Niissä määritellään nykyinen tilanne, suunnitelmat ja aikataulut. Näitä vastaan peilaan artikkeleita, miten ne vastaavat virallisia strategioita.

Asiakirjaluonnoksen ”Venäjän federaation arktista aluetta koskevan valtiollisen politiikan perusta vuoteen 2010 asti ja sen jälkeen” voidaan katsoa käynnistäneen Venäjän nykyisen arktisen politiikan kauden (Gritsenko & Tynkkynen 2017, 3). Strategia on laadittu 18.9.2008 arktisen politiikan perusteiden toteuttamiseksi. Strategia määrittelee keskeiset mekanismit, tavat ja välineet Venäjän arktisen vyöhykkeen strategisten tavoitteiden ja prioriteettien saavuttamiseksi. Strategian tavoitteena ovat kansallisten etujen toteutuminen sekä Venäjän arktisen politiikan päätavoitteiden saavuttaminen ratkaisemalla tärkeimmät tehtävät ottaen huomioon strategiset prioriteetit, jotka varmistavat vakaan sosioekonomisen kehityksen ja kansallisen turvallisuuden Venäjän arktisella vyöhykkeellä. Strategian alussa on määritelty avaintekijöitä, jotka vaikuttavat arktisen vyöhykkeen sosioekonomiseen kehitykseen. Näitä ovat mm. alueen luonto- ja ilmasto-olosuhteet ja alueen teollisen ja taloudellisen hyödyntämisen keskittyminen ja alhainen väestötiheys. Koska alue sijaitsee kaukana tärkeimmistä teollisuuskeskuksista, taloudellinen toiminta ja väestön elinolojen turvaaminen on riippuvaista muualta toimitettavasta polttoaineesta, elintarvikkeista ja muista välttämättömyyksistä. Alueen ekosysteemeillä on alhainen kestävyys ja ne ovat herkkiä ihmisen vaikutukselle. Strategiassa on nostettu esille kuusi prioriteettialaa arktisen vyöhykkeen kehittämisen ja kansallisen turvallisuuden varmistamisen kannalta. Nämä ovat Venäjän federaation arktisen vyöhykkeen sosioekonominen kokonaiskehitys, tieteen ja tekniikan kehitys, nykyaikaisen ICT-infrastruktuurin luominen, ympäristöturvallisuuden takaaminen, kansainvälinen yhteistyö arktisella alueella, Venäjän federaation sotilaallisen turvallisuuden varmistaminen, sekä valtakunnanrajan suojeleminen ja puolustaminen arktisella alueella. (Стратегия 2008.) Strategia toteutetaan kahdessa vaiheessa. Vuoteen 2015 asti ulottuvassa ensimmäisessä vaiheessa tulee luoda tarvittavat

edellytykset kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi arktista vyöhykettä kokonaisvaltaisesti kehittämällä, mukaan lukien säädöspohjan kehittäminen ja valtionhallinnon tehostaminen, koordinoimalla toimintaa arktisen politiikan kaikkien kiinnostuneiden asianosaisten toimintaa, kehittämällä taloudellisia kannustimia ja osallistamalla valtiollisia kehitysinstituutteja. Vuoden 2015 loppuun mennessä laaditaan vuoteen 2020 ulottuva Venäjän federaation arktisen vyöhykkeen sosioekonomisen valtion kehitysohjelma. Hydrografiset työt saatetaan loppuun ja tulosten perusteella tehdään ehdotukset tarpeesta tehdä muutoksia aluevesien, talousvyöhykkeen ja mannerjalustan laskemista varten tarvittavan perusviivan sijainnin määrittävien pisteiden maantieteellisten koordinaattien listaan. Huolehditaan Venäjän federaation mannerjalustan Pohjoisella Jäämerellä kulkevan ulkorajan kansainvälis-oikeudellisesta vahvistamisesta ja siitä, että alueita ei menetetä ja siitä, että Venäjän federaation toimintaedellytykset alueella eivät olisi huonommat kuin muilla arktisilla rantavaltioilla. Luodaan ja kehitetään turvallisuuspalvelun rantavartiointia arktisella vyöhykkeellä. Luodaan kokonaisvaltainen tieto- ja televiestintäinfrastruktuuri palvelujen tarjoamiseksi valtiovallan elimille sekä luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille. Kehitetään pelastusvalmiusjärjestelmää, mukaan lukien kokonaisvaltainen onnettomuus- ja pelastuskeskusten rakentaminen. Rakennetaan Venäjän federaation arktisen vyöhykkeen ympäristön tilaa ja saastumista seuraava yhtenäinen kansallinen järjestelmä. Huolehditaan perustutkimuksen, ongelmakeskeisten ja soveltavien tutkimusten suorittamisesta arktisella vyöhykkeellä ja luodaan nykyaikaiset ja geotietoon perustuvat perusteet arktisten alueiden hallinnoimiselle. Toteutetaan ympäristöturvallisuutta takaavia toimia, mukaan lukien ensisijaisia hankkeita aiemman taloudellisen ja muun toiminnan aiheuttamien ympäristövaikutusten korjaamiseksi sekä arktisten merien rehabilitoimiseksi ydin- ja säteilyvaarallisista kohteista. Määritellään alkuperäiskansojen perinteisten elinkeinojen tueksi kohdistettavat valtion toimet. (Arktisen alueen strategia 2008.)

Tämän strategian jälkeen on ilmestynyt kuusi muuta strategiaa, jotka koskevat arktista aluetta: Venäjän federaation kuljetusstrategia vuoteen 2030 saakka, Venäjän energiastrategia vuoteen 2030 saakka, Venäjän federaation kansallinen turvallisuusstrategia vuoteen 2020, Venäjän federaation arktisen alueen kehitystä ja kansallista turvallisuutta koskeva strategia vuoteen 2020 saakka, Venäjän energiastrategia vuoteen 2035 saakka ja Venäjän federaation arktisen alueen sosioekonominen kehittäminen vuoteen 2020 saakka. Strategiset asiakirjat paljastavat kunnianhimoiset suunnitelmat tehdä arktisesta alueesta Venäjän valtion tuottava osa, geopoliittinen vallan lähde ja energiastrateginen voimatekijä.

Näissä myöhemmissä strategioissa korostuu alueen tärkeys Venäjän sosioekonomiselle kehitykselle ja öljy- ja kaivannaisteollisuudelle. ”Venäjän federaation kansallinen turvallisuusstrategia vuoteen 2020 saakka” kytkee energiavarantojen omistuksen kansallisen turvallisuuden kehitykseen. Vuonna 2015 päivitetty sotilasdoktriini laskee Venäjän kansallisten intressien puolustamisen arktisella alueella yhdeksi Venäjän asevoimien päätehtäväksi rauhan aikana. (Gritsenko & Tynkkynen 2017, 4-5.)

Otin mukaan yhden venäläisen lähteen strategioiden ulkopuolelta laajentamaan kuvaa arktisesta alueesta Venäjän sisältä nähtynä. Venäjän kansallisen strategian instituutti tiivistää vuonna 2015 ilmestyneessä kirjassaan ”Россия в Арктике” (Venäjä Arktisella) Venäjän arktisen alueen tilanteen mm. näin: Arktista on pidetty Venäjän luonnonvarojen ehtymättömänä aittana ja jo neuvostoaikana 60-luvun lopulla ekonomista kriisiä päästiin pakoon arktisen öljyn avulla. Toisaalta se jo silloin haittasi Venäjän ekonomisen reformin realisointia. Arktinen on merkinnyt Venäjälle öljyn lisäksi arktisen- ja avaruusteknologian saavutuksia, kun teollisuus saatiin laajasti hallitsemaan pohjoisia alueita vaikeissa luonnonoloissa. 65 vuodessa 1925–1990 alueen väestö kasvoi 4,7 miljoonasta 27,9 miljoonaan. Kaupunkeja perustettiin, tehtaita ja teitä rakennettiin. Neuvostoaikana aluetta tutkittiin laajasti ja jatkuvasti. Neuvostoliiton hajottua saavutukset unohdettiin ja valtionomistusten yksityistämisen myötä alueen elintaso muuttui, joka johti massamuuttamiseen ”takaisin kotiin”. Asiantuntijat lähtivät, infrastruktuuria, pieniä kaupunkeja ja kyliä purettiin ja tätä myötä arktisen hallinta, jota oli muotoutunut historiallisen pitkän ajan, heikentyi. Puolustusvoimien läsnäolo alueella pienentyi kriittisesti. Viime vuosina domonointi pohjoisella Jäämerellä on saanut kovempia muotoja. Arktiset valtiot ovat yksi kerrallaan tuoneet esiin kiinnostuksensa mannerjalustaan, suunnittelevat koillisväylälle menoja ja luovat sotilaallisen toiminnan muotoja alueelle. Energian hinta on alhaalla ja viime vuosina on asetettu sanktioita Venäjälle. Tämän kaiken kasvavan kansainvälisen kilpailun vuoksi Venäjän tulee uudelleen tarkastella arktista politiikkaansa. 20 vuoden hiljaiselon jälkeen Venäjä on palauttanut sotilaallisen läsnäolon arktiselle. 2013 syksyllä Venäjän lähellä pidettiin sotaharjoitus, joka oli suurin sitten Kylmän sodan. Harjoitukseen osallistui Ruotsi, Suomi, USA, Iso-Britannia ja Norja. Länsi lisäsi intensiivisesti voimiinsa myös muilla ”rintamilla” lähes samaan aikaan harjoituksen kanssa, kun Arctic Sunrise tuli Priraslornajan öljylautalle. Venäjä tietää, mitä aikoo tehdä Arktisella. Sillä on pitkä ja erityinen kokemus alueelta, ja sitä täytyy käyttää siihen, että Venäjällä olisi kansainvälisen johtajan status arktisella alueella. Venäjällä on kaikki tarvittavat edellytykset

vahvistaakseen tätä roolia. Arktinen tulee lähivuosina olemaan enenevässä määrin tarkkailun alaisena, etupäässä Venäjän ja USA:n toimesta. Tänä päivänä on tärkeää keskittyä siihen, mitä aktuaalisesti tapahtuu maailman markkinoilla, jos Venäjän tarkoituksena on olla kokonainen ja suvereeni valtio. Prioritteettialoja Arktisella ovat sotilaallisen läsnäolon palautus, liikenne- ja kommunikaatioinfrastruktuurin kehitys, järkevä luonnonkäyttö, teknologisen perustan kehitys ja Arktisen tutkimus ja ”informatiivinen hallinta”. (Россия в Арктике 2015, 17-28.)

3.2. Venäläisen median tutkimus

Venäläistä mediaa on tutkittu kattavasti. Ivan Zassoursky kuvaa kirjassaan *Media and Power in Post-Soviet Russia* kuinka Neuvostoliiton romahtaminen muutti massamedian luonteen päälaelleen. Ennen vuotta 1990 Neuvostoliitossa ei ollut itsenäistä mediaa, lukuun ottamatta zamizdatia, joka tarkoittaa ”maan alla” jaettuja itsekustannettuja julkaisuja. Pari vuotta tämän jälkeen venäläinen media eli kultakauttaan, kunnes ekonomisten vaikeuksien ja politisoituneen pääoman ja propagandasysteemin myötä mediasta tuli yhä enenevässä määrin politiikan sanansaattaja. Sanomalehtien vaikutus valta hupeni sitä mukaa kuin television valta vahvistui. 2000-luvulla mediasysteemiä kuvaa ”sosiaalinen vastuu”. Valtio kontrolloi mediaa vahvasti tv-lisenssien ja mainonnan avulla. Journalistien työ on rajoitettua. Pääideologina mediassa voidaan nähdä kasvava kansallismielisyys ja kapitalismi, joita pönkitetään rituaaleilla, sodalla ja vahvalla johtajalla. Toisaalta internetin käyttö kasvaa ja uudet sosiaalisen median liikkeet tulevat koko ajan tärkeämmiksi. (Zassoursky 2004, 19-23.) Kansainvälisen sananvapausjärjestön Toimittajat ilman rajoja lehdistön vapaus -indeksissä Venäjä on sijalla 152 (Toimittajat ilman rajoja 2017). Voidaan siis olettaa, että Rossijskaja gazeta, varsinkaan hallituksen lehtenä, ei edusta sananvapauden lippulaivaa. Tässä tutkimuksessa ei kuitenkaan yritetä löytää totuutta teksteistä, eikä diskurssianalyysi menetelmänä pysty siihen vastaamaan. Näin ollen syvällisempi katsaus itse venäläiseen mediaan ei ole aiheellista tämän tutkimuksen kannalta, mutta on hyvä pitää mielessä, että venäläisen median lähtökohdat ovat varsin erilaiset kuin meillä länsimaissa on totuttu.

3.3. Venäjän arktisen alueen ja Rossijskaja gazetan tutkimus

Arktista aluetta ja Venäjän arktista aluetta on tutkittu laajasti. Tällä hetkellä aihe on hyvin ajankohtainen ja uutta tutkimusta ilmestyy jatkuvasti ympäri maailmaa. Arktinen neuvosto, suomalaiset ministeriöt ja Arktinen yliopisto tuottavat paljon tutkimusta arktisesta alueesta. Taustoittaakseni tarkasti aiheeni olen keskittynyt lähinnä suomenkielisiin tutkimuksiin, joissa yhdistyvät Rossijskaja gazeta ja Venäjän arktinen alue, kuten omassa tutkimuksessanikin.

Daria Gritsenkon ja Veli-Pekka Tynkkysen artikkeli Idäntutkimuksessa 4/2016 luo yhden tärkeän kehyksen omalle tutkimukselleni. Gritsenko ja Tynkkynen ovat tutkineet Rossijskaja gazetan arktista aluetta koskevia artikkeleja vuosilta 2011- 2015 laadullisen sisällysanalyysin kautta. Tarkoituksena oli tehdä ero ulko- ja sisäpoliittisen viestinnän välille, koska länsimainen media usein ylitulkitsee Venäjän virallisia kannanottoja. Kotimaista poliittista viestintää tutkimuksessa edustavat Rossijskaja gazetan artikkelit, ja ulkopoliittista viestintää Venäjän ulkoministeriön virallisten sivujen arktista koskevat artikkelit. Gritsenkon ja Tynkkysen artikkeli osoittaa, että Venäjän hallitus soveltaa vähintään kahta erillistä viestintästrategiaa. Kotimaiselle yleisölle (RG) suunnatussa viestinnässä korostetaan luonnonvarojen sosioekonomista merkitystä arktisen alueen ja koko Venäjän kehityksen kannalta ja osoitetaan määrätietoisuutta tavoitteessa muuttaa arktinen alue ensisijaiseksi resurssilähteeksi vastoinikäymisistä huolimatta. Ulkomaiselle yleisölle (ulkoministeriön artikkelit) korostetaan sen sijaan sitoutumista kansainväliseen lainsäädäntöön ja periaatteisiin ja pyritään ylläpitämään kuvaa Venäjästä ”kunnon kansainvälisenä kansalaisena”. (Gritsenko & Tynkkynen 2017, 4.)

Valtioneuvoston kanslian maaliskuussa 2016 julkaisema raportti ”Suomi arktisen alueen vastuulliseksi edelläkävijäksi – toimenpide-ehdotuksia yleisen kehityksen, meriklusterin ja matkailun edistämiseksi vuoteen 2035” sisältää analyysin Venäjän arktisesta energia-politiikasta akateemisen kirjallisuuden ja media-analyysin pohjalta. Rossijskaja gazeta oli mukana yhtenä kolmesta seuratussa lehdestä vuosilta 2011–2015. Kirjallisuusanalyysin perusteella Venäjän roolista arktisen alueen tulevaisuudessa nousee esiin seitsemän merkittävää tekijää, jotka ovat vuorovaikutuksessa keskenään: energia, merenkulku, kansainvälinen laki, aluevaatimukset, kahden-/monenkeskisyys, Arktinen neuvosto ja militarisointi. (Valtioneuvoston kanslia 2016, 49–50.) Käytän näitä tekijöitä pohdintaluvussa jäsentämään arktisen alueen osa-alueita.

Olemassa oleva tutkimus tunnistaa alueella lisääntyvän kilpailun, Venäjän sotilaallisen läsnäolon lisääntymisen ja venäläisen median vaikuttamiskeinot. Venäjänkielinen tutkimuskirjallisuus on linjassa kotimaisen poliittisen vaikuttamisen kanssa, sanat ovat uhmakkaampia, eikä militarisoitua ole häivytetty taustalle niin kuin ulkomaille suunnatussa viestinnässä. Arktisen prioriteettialat ja merkittävimmät tekijät nousevat samanlaisina esiin niin englannin-, suomen-, kuin venäjänkielisissä julkaisuissa.

4. Aineisto ja metodit

Tässä laadullisessa tutkimuksessa haetaan vastauksia kysymykseen ”miten” diskurssianalyysin keinoin. Diskurssianalyysin lisäksi olen kvantitatiivisen tutkimuksen keinoin jakanut artikkelit kuukausien ja vuosien mukaan, jolloin saamme selville, onko arktinen kirjoittelu kokonaisuudessaan lisääntynyt tai vähentynyt ja mistä tämä kertoo. Jaoin artikkelit vielä aiheidensa perusteella ryhmiin. Näin voidaan tarkastella miten kirjoitukset lisääntyvät tai vähentyvät kolmen vuoden aikana esimerkiksi ”talous” – aiheen alueella. Rajasin tutkimuksen koskemaan pelkästään artikkelien tekstejä, enkä lähtenyt analysoimaan uutisartikkeleihin liittyviä kuvia, vaikka se olisi tuonut mielenkiintoisen lisän tutkimukseen. Valinta perustuu siihen, että tutkimuksesta olisi tullut liian massiivinen.

Kriittisen diskurssianalyysin avulla koitan löytää uutisoinnin kehityskaaria, yhdistää kirjoituksia kontekstiin, analysoida mikro- ja makrotasojä sekä analysoida kieltä eri näkökulmista. Arktisen aluetta koskevaa mediaseurantaa on tehty jonkin verran, mutta metodeina on ollut lähinnä laadullinen sisällönanalyysi ja aihepiirianalyysi. Oma tutkimukseni menee syvemmälle aiheisiin ja vastaa kriittisen diskurssianalyysin yleisiin tutkimuskysymyksiin. Mitä ja miten niistä puhutaan? Kuka puhuu? Mitä diskursseja artikkeleista löytyy ja minkälaisia hierarkioita niiden välillä on? Miten diskurssit muuttuvat kolmen vuoden aikana?

4.1. Diskurssianalyysi metodina

Diskurssianalyysiin soveltuu huonosti sellaisten alkuhypoteesien rakentaminen, jotka pyritään todentamaan tai kumoamaan tutkimuksessa. Sen sijaan aineistossa havaituista säännönmukaisuuksista on luonteva nostaa hypoteeseja tarkemman analysoinnin aiheeksi tutkimusprosessin aikana. (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 53.) Tämän vuoksi en pyri todistamaan oikeaksi tai kumoamaan hypoteeseja, vaan annan materiaalin ”keskustella” ja nostan esiin seikkoja, jotka tuntuvat merkityksellisiltä. Diskurssianalyttinen tutkimus nojautuu sosiaaliseksi konstruktionismiksi nimettyyn näkökulmaan, joka tarkoittaa sitä, että kieltä tarkastellaan osana todellisuutta. Diskurssianalyysin voi määritellä sellaiseksi *kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä.* (Jokinen ym. 2016, 17.) Diskurssintutkimuksen perusajatus on, että kieli ei ole yksin lingvistinen, vaan myös sosiaalinen ja diskursiivinen järjestelmä. Kielen järjestyntymisen tavat ja keinot ovat sosiaalisia ja kulttuurisia, ja niitä tutkimalla opitaan myös

kieltä ympäröivästä yhteiskunnasta, kulttuurista, ajasta ja paikasta. Kieli myös uudistuu koko ajan: normeja venytetään, säännöt muuttuvat ja uudenlaiset kielenkäyttötavat syntyvät vastaamaan paremmin uusia tilanteita ja tarkoituksia. Diskurssianalyysin avulla voidaan tarkastella millaiset merkitykset ovat vallalla, marginaalissa tai puuttuvat kokonaan. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 13.) Diskursiivisella todellisuudella on kaksi ulottuvuutta: sosiaalinen todellisuus voi jäsentyä lukemattomilla tavoilla, mutta jotkin jäsenystävät voivat vakiintuessaan tukahduttaa moninaisuutta, mikä nostaa keskiöön valtasuhteet. Diskurssianalyysi on pikemmin väljä teoreettinen viitekehys, kuin selkeärajainen tutkimusmenetelmä. Diskurssit voivat olla rinnakkaisia ja myös keskenään kilpailevia merkityssystemejä. Valtasuhteiden verkostoissa jotkin diskurssit voivat saada muita diskursseja tukevamman jalansijan ja näistä saattaa muodostua yhteisesti jaettu ja itseltään selvinä pidettyjä totuuksia, jotka vaijantavat vaihtoehtoisia totuuksia. (Jokinen ym. 2016, 19- 36.)

Hyödynnän tutkimuksessani Norman Faircloughin kehittämää kriittistä diskurssianalyysia. Lähestymistavan ”kriittisyys” tarkoittaa pyrkimystä huomioida se, että sosiaaliset käytännöt ja erityisesti kielenkäyttötavat ovat sidoksissa syy- ja seuraussuhteisiin, joita emme normaalisti juuri huomaa. Varsinkin kielenkäytön ja vallankäytön välinen yhteys on monille epäselvä, vaikka kieli on vallankäytölle elintärkeä. (Fairclough 2002, 74.) Koska aiheeni on yhteiskunnallinen ja aineisto perustuu hallituksen lehteen, tutkimukseeni kohteeseen, kieleen, liittyy vallankäyttöä ja valtasuhteita. Tämän vuoksi kriittinen diskurssianalyysi soveltuu aineiston tutkimiseen hyvin.

Kriittinen diskurssianalyysi käyttää kahta kielenkäytön aspektia: kieltä yhteiskunnallisena tuotoksena ja kieltä yhteiskunnallisena vaikuttajana. Varsinaisena tarkastelun kohteena on näiden aspektien välinen jännitys. Jokainen teksti rakentaa yhtäaikaaisesti *sosiaalisia identiteettejä, sosiaalisia suhteita, sekä tieto- ja uskomusjärjestelmiä*, ja muotoilee näitä yhteiskunnallisia ja kulttuurisia aspekteja. Kielenkäyttö pitää usein yllä näitä aspekteja, mutta se voi myös uudistaa niitä. Tekstit voivat olla erilaisten diskurssityyppien sekoituksia, esimerkiksi poliittinen haastattelu voi osin muistuttaa ystävällistä jutustelua tai poliittista palopuhetta. Kriittisessä diskurssianalyysissa kunkin yhteisön diskursiiviset käytännöt (tavanomaiset kielenkäyttötavat) mielletään verkostoiksi, joita Fairclough nimittää ”diskurssijärjestelyiksi”. Tietyn yhteiskunnallisen instituution tai sosiaalisen osa-alueen diskurssijärjestys rakentuu kaikista niistä diskurssityypeistä, joita siinä

käytetään. Diskurssijärjestyksen rakennusosina on kaksi keskeistä diskurssityyppien kategoriaa: genret ja diskurssit. Tässä diskurssi on se kieli, jolla tietty sosiaalinen käytäntö *representoidaan* tietystä näkökulmasta. Genre taas on kielenkäyttöä, joka yhdistetään tiettyyn käytäntöön ja joka rakentaa jotain tiettyä sosiaalista käytäntöä, kuten esimerkiksi haastattelua (haastattelun genre). Genret voidaan kuvata niiden rakenteellisilla ominaisuuksilla. Minkä tahansa diskurssityypin analyysiin kuuluu kaksi toisiaan täydentävää kiinnekohtaa: viestintätilanteet ja diskurssijärjestys. (Fairclough, Norman 2002: 74–77).

Tiedotusvälineiden vaikutusvallan luonne on kielellinen ja diskursiivinen. Representoinnissa valitaan mitä kuvaukseen sisällytetään ja mitä ei, mikä on ensisijaista ja mikä toissijaista. Tiedotusvälineiden tarjontaa voidaan lähestyä kolmelta eri kannalta: Miten maailma, tässä tapauksessa Venäjän arktinen alue, *representoidaan* (tapahtumat, suhteet jne.)? Minkälaisia identiteettejä on annettu ohjelman tai tarinan esiintyjille (toimittajat, yleisöt, ”kolmannet osapuolet” joihin viitataan tai joita haastatellaan)? Mitä suhteita osallistujien välille on rakennettu (toimittajan, asiantuntijan, poliitikon ja yleisön välille)? (em. 14.)

Diskurssianalyysia käytettäessä huomiota kiinnitetään käytäntöihin, teksteihin sekä diskurssi- että sosiokulttuurisiin käytäntöihin. Diskurssikäytäntöjä ovat ne tavat, joilla tiedotustyöläiset tuottavat tekstejä ja joilla yleisö vastaanottaa tekstit, sekä tiedotusvälineiden tekstien yhteiskunnallinen jakautuminen. Fairclough nimeää diskurssikäytännön kontekstin tasot ”tilannekohtaisiin”, ”institutionaalisiin” ja ”yhteiskunnallisiin”. Tekstissä on aina kyse samanaikaisesti representaatiosta, suhteista ja identiteetistä. Tämän näkökulman avulla kielen analyysi voidaan yhdistää yhteiskunnallisen analyysin perusasioihin, kysymyksiin tiedosta, ideologiasta, uskonnosta, identiteetistä ja sosiaalisista suhteista ja vallasta. Systemisen näkökulman puitteissa tekstit nähdään vaihtoehtojen kokonaisuudeksi, joissa tekstiin valikoituneet vaihtoehdot kuuluvat aina isompaan mahdollisten vaihtoehtojen joukkoon. Yhdellä tasolla valinta tehdään kielellisten muotojen, sanastolisten ja kieliopillisten vaihtoehtojen valikoimasta. Tämä määrää sen, mikä merkitys valitaan, kuinka jotain asiaa *representoidaan*, millä tavoin teksti osoitetaan jollekulle ja mitä identiteettejä tuodaan esiin. Nämä valinnat liittyvät valintoihin toisella tasolla, mitkä lajityypit tulevat nostetuksi esille ja mitä diskursseja käytetään. Näin voidaan myös huomata, mitä tekstistä puuttuu (mitä valintoja ei tehty) ja vertailla tekstejä. (em. 78-79.)

4.2. Rossijskaja gazeta

Rossijskaja gazeta (ven. Российская газета, suom. ”Venäläinen sanomalehti”) on perustettu Venäjän federaation hallituksen toimesta. Ensimmäinen numero ilmestyi 11.11.1990. Rossijskaja gazetalla on virallisen julkaisijan status, joka on laissa määritelty. Lehdessä julkaistaan voimaan tulleet valtiolliset asiakirjat. Rossijskaja gazeta on siis ainoa lehti Venäjällä, jonka julkaisemat asiakirjat omaavat virallisen statuksen. Niiden lisäksi lehdessä on uutisia, reportaaseja, valtion vaikuttajien haastatteluja ja asiantuntevia kommentteja asiakirjoihin liittyen.

Sanomalehden painos on 160 000 (heinäkuu 2015). Lehti ilmestyy joka päivä 44 Venäjän kaupungissa, jonka lisäksi viikkopainos ilmestyy 47 kaupungissa. Pääjohtaja on Pavel Negoitsa ja päätoimittaja Vladislav Fronin. (Российская газета 2017a) Päivittäisen paperilehden levikki on 160 000. Sanomalehteä lukee yli miljoona ihmistä päivittäin ja nettisivuilla vierailee kuukausittain lähes 10 miljoonaa ihmistä. Bisnesmedian keskuudessa Rossijskaja gazeta on Venäjän luetuin lehti Moskovski Komsomoletsin jälkeen. Moskovassa ja Pietarissa Rossijskaja gazetaa luetaan Moskovski Komsomoletsia enemmän. 65 % levikistä on tilaajia ja 35 % jälleenmyyjiä. Suuri osa tilaajista on valtiollisia toimijoita kuten ministeriöitä, virastoja, yrityksiä, suurlähetystöjä. Yksityiset tilaajat ovat suurimmaksi osaksi johtajia ja valkokaulustyöntekijöitä. (Российская газета 2017b) Rossijskaja gazeta lanseerasi vuonna 2007 kansainvälisen multimediamediaprojektin nimeltään Russia Beyond The Headlines, joka tuottaa uutisia ja julkaisuja mm. yli 20 internetsivustolla 17 eri kielellä. (RBTH 2017)

Federaation perustamana lehtenä ja virallisena julkaisijana Rossijskaja Gazetaa voidaan pitää hallituksen mielipiteitä heijastelevana lehtenä ja esimerkiksi Helsingin sanomat käyttää lehdestä nimeä Venäjän hallituksen lehti. Omistussuhteiden ja virallisen julkaisijan statuksen takia Rossijskaja gazetan voidaan nähdä jatkavan Pravdan perintöä, joka oli Neuvostoliitossa kommunistisen puolueen keskuskomitean virallinen sanomalehti vuosina 1918–1991. Ylläolevista tiedoista voi päätellä myös kulutuksen käytäntöjä. Suuri osa lukijoista kuuluu keskiluokkaan tai ylempään keskiluokkaan ja heillä on suhteellisen korkea koulutus. Koska suurin osa ministeriöistä ja virastoista sijaitsee Moskovassa ja Pietarissa, lukijoistakin suurin osaa asuu näissä kaupungeissa. Lähtökohtiensa vuoksi Ros-

sijskaja gazetassa ideologian olemassaoloa voidaan pitää selvytensä. Voidaan myös olettaa, että lehdellä on olemassa taloudellinen turva, joka osaltaan vähentää valtion ja kyseisen tiedotusvälineen välistä konfliktia.

4.3. Tutkimusperiodin valinta

Aineisto on rajattu Rossijskaja gazetan nettisivuilta kolmen vuoden ajalta vuoden 2013 alusta vuoden 2015 loppuun. Ukrainan kriisi osuu vuoden 2014 huhtikuuhun. Tähän ajanjaksoon sisältyy myös öljyn hinnan dramaattinen lasku ja sitä seurannut ruplan heikkeneminen ja talouskriisi. Vladimir Putin on ollut koko tämän ajan Venäjän presidenttinä. Tieto ilmastonmuutoksesta on näin vuosina kasvanut. Lehdistökatsaus näiltä vuosilta antaa pidemmän aikavälin kuvan kirjoittelun suunnasta, painotuksista ja aiheista, sekä vastaa kysymyksiin, miten kirjoittelu on muuttunut vuosien saatossa ja miten sanktiot ja erilaiset kriisit näkyvät kirjoittelussa. Päätin rajata tutkimusperiodin alkamaan vuodesta 2013 myös sen takia, että Suomen arktinen strategia on päivitetty tuolloin ja Venäjän arktiseen alueeseen liittyvää tutkimusta on seurattu aktiivisesti strategiaa valmistellessa. Oma työni jatkaa tarkastelua tästä.

4.4. Aineiston kerääminen ja organisointi

Artikkelit on haettu Rossijskaja gazetan nettisivuilta, josta ne löytyvät aikajärjestyksessä ”Arktika” - teeman alta. Hakiessani ensimmäisen kerran artikkeleita vuonna 2013 hakusanalla ”arktika” (арктика), haku toi minulle artikkelit, jotka oli luokiteltu aiheen ”taistelu Arktisesta” (Битва за Арктику) alle. Vuoden 2015 alussa nettisivut olivat uudistuneet ja hakusana ”arktika” toi neljä kertaa enemmän artikkeleja näkyviin. Seassa oli mm. antarktista koskevaa uutisointia ja kaikki artikkelit, joissa arktika-sana esiintyi. Tästä edespäin käytin ”taistelu Arktisesta” -hakulausetta, joka toi samat artikkelit näkyviin kuin aiemmin ja joiden kanssa vuoden 2015 jälkeen ilmestyneet artikkelit olivat samassa linjassa.

Olen referoinut artikkeleita aikajärjestyksessä tähän tutkimukseen, ja perustelen sitä sillä, että lukija saa niistä hyvän käsityksen minkälaista keskustelua käydään ja miten diskurssit muuttuvat ajan kuluessa. Alussa referoin artikkeleja enemmän, jotta kokonaiskuvalle saadaan kehukset. Jatkossa referoin vain niitä artikkeleja, jotka vievät diskursseja uuteen suuntaan tai omaavat uusia aloituksia. Jätin pois artikkeleita, jotka eivät ole niin oleellisia

tarkastelemieni diskurssien kannalta. Tällaisia uutisia olivat mm. oppilaitosten retket. Jätin taka-alalle myös paljon ”teknistä tietoa”. Useissa artikkeleissa esiteltiin yksityiskohdaisesti aseita ja muuta sotilaallista kalustoa. Punaisena lankana painotusten valitsemisessa toimi se, ”miten” asioista puhutaan ja mitä nämä asiat ovat. Tutkimuksen edetessä huomioni keskittyi toistuviin teemoihin. Näitä teemoja ovat militarisointi, kahden- ja monenkeskisyys, ilmastonmuutos ja aluevaatimukset.

4.4.1. Aineiston kvantifiointi

TAULUKKO 1 Arktisten aluetta käsittelevien artikkelien lukumäärä Rossijskaja gazettassa kuukausittain

kk/vuosi	2013	2014	2015
Tammikuu	4	3	5
Helmikuu	3	3	8
Maaliskuu	5	4	11
Huhtikuu	3	9	19
Toukokuu	-	6	12
Kesäkuu	3	6	8
Heinäkuu	5	5	1
Elokuu	4	7	5
Syyskuu	7	7	7
Lokakuu	7	12	11
Marraskuu	7	7	4
Joulukuu	5	13	10
Yhteensä	53	82	101
Kaikki			236

Kaikkiin artikkeleihin on kirjattu nettisivuilla, minkä otsikon tai aihealueen (рубрика) alle ne kuuluvat. Esim. valta, talous, tiede jne. Seuraava taulukko esittää miten artikkelit jakautuvat eri aihealueille. Ven. bisnes – lyhenne taulukossa on oma lyhenteeni ”Venäläisestä bisneslehdestä (Российская Бизнес-газета), joka on Rossijskaja gazetan bisnesosio kotimaisen liike-elämän toimijoille. Asehuone-aihealue (оружейная палата), viittaa

todennäköisesti Kremlin asehuone-museoon ja sitä kautta yleisemmin kotimaan aseeteolisuuteen ja -teknologiaan.

TAULUKKO 2 Artikkelien lukumäärä aihepiirien mukaan

2013 kk/aihe	tam	hel	maa	huh	tou	kes	hei	elo	syy	lok	mar	jou
Valta	1			1		1			2	1	1	1
Tiede	1											
Talous	2	3	3			2	3	2	1	1	3	
Maailma			2						1		2	2
Yhteiskunta				1			1	2				
Internet							1					
Ven. bisnes								2		1		1
Armeija									1	1	1	
Asehuone										1		

2014 kk/aihe	tam	hel	maa	huh	tou	kes	hei	elo	syy	lok	mar	jou
Valta				6	1	3	2	2	2	3	1	5
Tiede	1			1					1	1	1	
Talous	1	2	2	2	3	2	1	2	2	3	4	5
Maailma												
Yhteiskunta			1	1	2	1	2	2		1		2
Internet												
Ven. bisnes	1											
Armeija		1							1	2	1	
Asehuone			1									
Ven. aseistus				1					1	2		1
Kulttuuri								1				

2015 kk/aihe	tam	hel	maa	huh	tou	kes	hei	elo	syy	lok	mar	jou
Valta	1	2	2	4	1	4		2	1	3	3	3
Tiede										1		
Talous	3	4	2	6	6	3		2	2	3	1	3
Maailma				1	1				2	2		
Yhteiskunta			5	6	1				1	1		2
Internet												
Ven. bisnes												
Armeija		1			1	1	1	1	1	1		
Asehuone												
Ven. aseistus		1	2	2								1

Taulukoista voi todeta, että arktiseen alueeseen liittyvien artikkelien määrä kasvaa tasaisesti kolmen vuoden aikana. Kesäisin artikkeleja ilmestyi vähemmän, liittyen todennäköisesti hallituksen ja sanomalehden toimituksen hiljaisempiin kesäkuukausiin. Talousaiheiset artikkelit ovat selvä enemmistö (84 kpl), valta-aiheiset olivat seuraavana (59 kpl) ja yhteiskunta-aiheiset kolmantena (32 kpl). Armeijaan ja aseistukseen liittyi yhteensä 22 artikkelia. Näissä suurimmissa ryhmissä artikkelien määrät nousivat joka vuosi aika tasaisesti, mutta armeijaan ja aseistukseen liittyvät uutisjutut lisääntyivät selvästi ensimmäisen vuoden jälkeen. Muista aiheista ei voida vetää kunnollisia johtopäätöksiä, määrien ollessa niin vähäisiä.

5. Aineiston analyysi

Aineistoa läpikäydessäni etenin aikajärjestyksessä vanhimmasta artikkelista uusimpaan. Olen poiminut aineistosta ”avainartikkelit” ja referoinut niitä, sekä kääntänyt ne vapaasti venäjältä suomeksi. Yksittäisten artikkelien analysoinnin ja kommentoinnin ohella kuljetan mukana suurempaa kokonaisuutta ja teen yleisempiä havaintoja koko kolmen vuoden pohjalta. Osan uutisteksteistä olen sisentänyt ja kääntänyt perusteellisemmin, silloin kun olen nähnyt artikkelin tekstin olevan myös muodollisesti tärkeä. Nämä tekstit olen kääntänyt sanatarkemmin ja alkutekstille uskollisempana, koska sanavalinnoilla ja -muodoilla on suurempi merkitys. Sisennetyt tekstit ovat tässä tutkimuksessa usein äärimmäisiä esimerkkejä siitä, *miten* arktisesta puhutaan, tai voidaan pahimmillaan puhua. Niissä on propagandistisia piirteitä ja usein ne liittyvät suurvaltadiskurssiin.

Translitteroinnissa olen käyttänyt ns. kansallista translitteraatiota, joka pohjautuu SFS 4900 -standardiin. Valintaa perustelen sillä, että suomenkieliselle lukijalle tarkoitettussa tutkielmassa tämä translitterointi välittää alkuperäiset venäläiset sanat foneettisesti alkuperäistä ääntämystä lähimpänä olevana.

Hakusana ”Taistelu arktisesta” (minkä alta artikkelit löytyvät,) on jo itsessään kiinnostava. ”Taistelu” kuuluu sodan tai sotakertomusten diskurssiin. Jo tällä tasolla voidaan huomata diskurssin metaforista soveltamista, sillä teeman alta löytyvät artikkelit liittyvät paljon muuhunkin kuin ”taisteluun”. Vuoden 2015 alussa artikkeleja ei enää luokiteltu näkyvästi ”taistelu Arktisesta” – pikahaun alle (vaikka ne sillä löytyivätkin), vaan lehti oli palannut virallisempaan ja neutraalimpaan sanavalintaan ”Arktinen”.

Ensimmäisenä artikkeleissa pistää silmään sanat joilla arktisesta puhutaan. Teksteissä toistuu, lähes joka artikkelissa, sana ”osvoenie” (освоение) arktisen yhteydessä, joka suomeksi on *valloittaminen, valtaus, vallattu*. Se voi myös tarkoittaa esim. resurssien yhteydessä *käyttöä*. Verbit ”osvaivat, osvoit” (осваивать, освоить) tarkoittavat valtauksen lisäksi *ottaa käyttöönsä*. Arktisen valloittaminen/käyttöönotto nousee punaisena lankana aineistossa esiin. Se on tärkeintä. Alueesta puhutaan näillä termeillä kaikilla osa-alueilla, liittyivät ne sitten sotilaalliseen toimintaan, bisnekseen, merenkulkuun, luonnonsuojeluun tai kansainvälisiin rajoihin. Sana ei kuitenkaan tarkoita miehitystä, mitä suomalainen *valtaus* voi olla. Sille on venäjässä oma sanansa ”okkupirovat” (оккупировать).

5.1. Vuosi 2013

RG 28.1.2013: ”Pelastusviraston johtaja lensi napapiirin takana olevaan sankari-kaupunkiin (Murmansk) Auringon päivänä. — . Vieressä sijaitsevat Norja, Suomi ja Ruotsi. Näiden maisen kanssa on luotu hyvät yhteistyö- ja kaupalliset suhteet. On kuitenkin tärkeää antaa naapureiden ja potentiaalisten partnereiden tuntee, että pohjoisemme on nyt ja tulevaisuudessa maksimaalisesti suojeltu ja vaaraton. — . Ministerille näytettiin telttakylä, mikä oli pystytetty valtatie Kolan varrelle erityisesti ministerin matkaa varten. Ministeri Putškov maistoi yhdessä Murmanskin kuvernöörin Marina Kovtunin kanssa kenttäkeittiön puuroa. 2, 5 minuutissa hänelle kirjoitettiin väliaikainen todistus rekisteröinnistä federaation maahanmuuttolaitoksen (ФМС) teltassa. Neuvottelussa ministeri antoi käskyn kaksinkertaistaa ryhmäkunnan vahvuus tänä vuonna, ja nelinkertaistaa se vuoteen 2014 mennessä. — . Mielenkiintoista, että vaikka ministerin neuvottelu pidettiin muodollisesti teltassa, itseasiassa supernykyaikaisessa komentopaikassa oli videoyhteys kaikkiin Venäjän hätätilaministeriön operatiivisiin osastoihin.”

Kerronta ja puhekielisyys ovat ominaista osalle artikkeleja, ja ylläolevassa lainauksessa se näkyy hyvin. Artikkelin on ”valta”- aihealueen alla. Toimittaja käyttää puhekieltä ja rakentaa tarinaa vahvasti tapahtumasta, jossa ministeri käy Murmanskissa neuvottelussa. ”Sankarikaupunki” ja ”meidän pohjoinen” kuuluvat isänmaalliseen suurvaltadiskurssiin. Toimittaja tekee itsestään selväksi asioita ja asettaa alkuoletuksia kirjoittamalla ”Tietenkin, on tärkeää antaa naapureiden ja potentiaalisten partnereiden tuntee...”. Ministerin valtaa alleviivataan ihmettelemällä, kuinka hän ”vain teltasta” pystyy antamaan käskyjä. Teknologiaa ihannoidaan. Ministeristä tehdään ”kansanmies”, kun hän maistaa puuroa, mutta hänen toimintansa nähdään koko ajan kauempaa ja hänen toimintansa ja käskynsä ovat kritiikin tuolla puolen. Toimittajan on ikään kuin yksi meistä, joka on päässyt seuraamaan hienoja tapahtumia paikan päälle.

RG 14.1.2013: Venäjän öljyteollisuusmiesten liiton presidentti Gennadi Šmal arvostelee Rossijskaja gazetassa sitä, että arktiset öljyesiintymät on jaettu Rosneftin ja Gazpromin kesken. Pienemmät yrittäjät, joilla olisi kokemusta ja rahaa, on jätetty jättiläismäisen urakan ulkopuolelle. Šmalin mukaan toimintaa tulisi rajoittaa ainoastaan ulkomaalaisten osalta, jolloin mannerjalustan rikkaudet hyödyttäisivät pääosin Venäjän kansalaisia. Valtionyhtiöt palkkaavat kalliita ulkomaisia asiantuntijoita toiveenaan saada käyttöönsä myös ulkomaista teknologiaa, mutta ulkomaalaiset näkevät Venäjän vain luonnonrikkauksien lähteenä. Tästä on esimerkkinä mm. Sahalin-2, jota ulkomaalaiset yhtiöt jo hallitsevat. Šmalin mielestä öljy-yhtiöiden toiminta arktisella tarvitsee kontrollia, mutta ei valtionkontrollia, koska kotimaiset öljy-yhtiöt tukisivat muutenkin valtion intressejä.

Tällä hetkellä suurten valtionyhtiöiden lainataakka ulkomaisesta pääomasta kasvaa ja valtion kontrolli pohjamaista heikkenee. Tämän sijaan tulisi uudistaa normatiivista oikeudellista perustaa, jotta valtio voisi laajamittaisesti hallita arktista maan hyväksi.

Kritiikkiäkin valtion toimista saa esittää, kuten ylläolevassa artikkelissa saamme nähdä. Venäjän öljyteollisuusmiesten liiton presidentti arvostelee valtion toimintatapoja ja vaatii uudistuksia lainsäädäntöön, mutta perustelee ehdotustaan vahvasti Venäjän ja venäläisten edulla. ”Ulkomaalaiset” esitetään yhtenä kokonaisena toimijana, joita kiinnostavat vain luonnonrikkaudet.

RG 1.2.2013: Kalastus on yksi arktisen alueen huolenaiheista, sillä valtioiden arktisten rajojen ulkopuolelle jäävä valtava kenellekään kuulumaton alue on tällä hetkellä täysin vapaa kalastukselle. Rajoittamattomasta kalastuksesta on Venäjällä ja USA:lla kokemusta, kun 80-luvulla Japani, Kiina, Korea ja Puola aloittivat ”jahdin” Beringinmerellä, jonka lopputuloksen alaskanseiti loppui kansainvälisillä ennen kuin kansainvälisiä rajoituksia ehdittiin asettaa. Pelätään, että suurimuotoinen kaupallinen kalastus alkaa Tsukotkan merellä ennen kuin kansainväliset lait ehditään asettaa.

Kalastusteeman yhteydessä USA esitetään Venäjän liittolaisena. Artikkelin otsikko luo tulevaisuuden uhkakuvia: ”Alaskanseiti syötiin. Kuka on seuraava?”. ”Kukan” potentiaalinen syöjä on tässä yhteydessä selvästi joku muu kuin USA tai Venäjä, joku valtio tai valtiot, jotka ehtivät Venäjän lähellä oleville kansainvälisille vesille ennen kuin rajoituksia ehditään asettaa.

RG 20.2.2013: Putin vahvisti Venäjän arktisen alueen kasvun ohjelman vuoteen 2020 asti. Dokumentin tehtävä on suvereniteetin ja kansallisten intressien realisointi alueella. Strategiasta nostetaan esiin lähinnä erilaiset alueen resurssit ja raaka-aineet, hiilivetyesiintymien ympärille luotava infrastruktuuri sekä Venäjän ulkorajojen määrittely.

RG 19.2.2013: Helmikuussa uutisoidaan myös mahdollisesta liuskekivestä vaihtoehtoisena energiamuotona, sillä liuskekiven osuus on jo 30 % yleisestä raakaöljyn tuotannosta maailmalla. Asia vaatii resursseja ja tutkimuksia, mutta sillä voisi olla oma paikkansa Venäjän energiantuotannossa arktisella alueella.

RG 18.3.2013: Lakiehdotus arktisesta alueesta on menossa hallitukselle. Arktista aluetta ja sen erityistä statusta on yritetty määrittellä viimeiset 15 vuotta, mutta edelleen siihen sovelletaan neuvostoaikana tehtyjä dokumentteja. Lakiehdotus määrittelee alueen rajat ja

siihen sisältyvät alueet, ekonomisen vyöhykkeen ja alueelliset vesirajat. Alueen työntekijöille ehdotetaan verohelpotuksia ja tukia asumiseen. ”Sisäisen” arktisen alueen lisäksi Venäjä yrittää ”paaluttaa” arktisen ulkorajan tänä vuonna.

RG 28.3.2013: Salehardissa pidettiin tänä päivänä alkuperäiskansojen kokous, johon osallistui yli 600 edustajaa 44 Venäjän alueelta sekä ulkomailta. Presidentti Vladimir Putin oli lähettänyt tilaisuuteen kirjeen, jossa hän alleviivasi jatkuvan dialogin tärkeyttä yhdessä alkuperäiskansojen kanssa, jotta massiivinen projekti arktisen hallitsemiseksi realisoituu. Artikkelissa kerrotaan viimeisestä lakialoitteesta alkuperäiskansojen hyväksi. Se oikeuttaisi alkuperäiskansojen kalastaa kalaa myös myyntiin oman käytön lisäksi, kunhan kalastustapa on traditionaalinen. Jamalo-Nenetsin piirin kuvernöörin Dmitri Kobylkin mukaan ”Arktinen voi olla jo 50 vuoden päästä yksi tärkeimmistä energiaressurssien lähteistä ja tärkein liikenteen solmukohta koko planeetalla.”

RG 28.3.2013: Kanadan ilmavoimat suunnittelevat ostavansa miehittämättömiä ilma-aluksia tarkkailemaan Arktisen ympäristöä. ”Jäiden lähdön seurauksena uudet merireitit aukeavat ja hiiliveden poraaminen mahdollistuu Pohjoisella Jäämerellä. Arktinen omaa enenevässä määrin strategisen merkityksen, eikä pelkästään arktisille maille Venäjälle, Kanadalle, Yhdysvalloille, Norjalle ja Tanskalle, vaan myös ulkopuolisille pelaajille”, arvioivat ekspertit. Vaikka militarisoinnista ei vielä nykyaikana ole puhetta, specialistit eivät poissulje vastakkainasettelun skenaariota aluejaossa raaka-aineriikkaalla alueella.”

Keitä ovat nämä ekspertit ja specialistit, jotka ovat tätä mieltä asioista, jää epäselväksi. RG:n artikkeleissa esiintyy paljon passiivilauseita ja epätarkkoja kuvauksia puhujista, jolloin tekijä jää nimeämättä ja huomio kiinnittyy itse tapahtumaan. Tällaisten muotojen käytön avulla tapahtumat näyttävät väistämättömänä ja luonnollisena.

Venäjä näyttäytyy kansainvälisten kokouksien kautta ulkomaiselle yleisölle yhteistyöhaluisena ”kunnon kansainvälisenä kansalaisena”. Venäjä nostaa usein esiin prioriteetteinaan kansainvälisessä arktisessa yhteistyössä luonnonsuojelun ja ilmastonmuutoksen. RG:n artikkeleissa kyseiset teemat esiintyvät harvoin yksinään, vaan ne liittyvät aina uutisiin kansainvälisestä yhteistyöstä. Vaikka RG:n voidaan nähdä edustavan kotimaan uutisointia, sen sisälläkin nousee esiin kaksi Venäjän soveltamaa viestintästrategiaa, jotka Gritsenko ja Tynkkynen ovat panneet merkille: kotimaiselle ja ulkomaiselle yleisölle suunnattu strategia (Gritsenko & Tynkkynen 2017, 4) Kun RG uutisoi kansainvälisistä

kokouksista ja neuvotteluista, pääsemme ikään kuin sisältä päin seuraamaan ulkomaille suunnattua viestintää.

RG 12.4.2013: ”Kukaan ei pysty itse ratkaisemaan arktista koskevia kysymyksiä, ei turvallisuuden tai resurssien näkökulmasta”- turvallisuusneuvoston sihteeri Nikolai Patrisov esittää. Hänen mukaansa ilmastonmuutos ei esitä viimeistä roolia uhkien joukossa.

RG 12.4.2013: 396 radioisotooppisesta termosähkögeneraattorista on purettu tähän mennessä 338 kappaletta Venäjän arktisilta saarilta. Vuonna 2013 on aikeissa purkaa 44 ja jonoon jää vielä 58.

RG 16.4.2013: ”Puhdasta kuin lumi”, otsikoi RG. Venäjä jatkaa saarten puhdistuksia. Hallitessa arktisia rikkauksia Venäjä toteuttaa vastuullista ympäristönkäyttöä. Arktisia saaria on saatu jo paljon puhtaaksi ja työ jatkuu vuoteen 2020 saakka. Saastuminen vähenee tällä hetkellä vuosittain 8000 tonnilla.

Epäselväksi jää minkälaista ja kuinka laajaa saastuminen on ja paljonko esimerkiksi 8000 tonnia on prosentteina saastuneesta ympäristöstä. Tämä voi luoda kuvan tehokkaista puhdistustoimista, mutta todellisuudesta vajaan luvut eivät kerro paljoakaan.

RG 5.6.2013: Kirkenesissä pidettiin kesäkuussa 2013 Euroarktisen alueen/Barentsin neuvoston kokous, johon pääministeri Dmitri Medvedev osallistui. Hän ei näe ongelmallisena muiden kuin arktisten maiden osallistumista arktisen alueen työhön, mutta NATO:n potentiaalista lähenemistä pohjoisessa Venäjä ei katso hyvällä. Venäjän edustajat puhuivat kokouksessa taas arktisen alueensa siivoamisesta. Yhteinen rautatieprojekti, joka yhdistäisi Venäjän, Suomen ja Norjan pohjoisosat, nostettiin esiin kokouksessa, mutta todettiin sen rajoittuvan rahan puutteeseen. Kokouksessa ideoitiin alueen projektien rahoitusta ja mietittiin erityisen investointipankin perustamista. Medvedevin mielestä Aasian ja Tyynenmeren alueesta on vielä ennenaikaista puhua Arktisessa yhteistyössä, mutta niiden läsnäolo kokouksissa voi välillä olla hyödyllistä. Kokouksessa oltiin yhtä mieltä siitä, että arktisilla mailla on oikeus päättää ja määrittää yhteistyön laajuus alueella. Suomen ja Ruotsin mahdollinen Nato-jäsenyys aiheuttaisi geopoliittista turvattomuutta, eikä Venäjä näkisi sitä positiivisena asiana. Tästä huolimatta Venäjä haluaa luoda kahdenvälisiä kontakteja maiden kanssa ja edistää viisumivapautta. Norja tukee myös ajatusta. Keskustelu monenkeskisestä yhteistyöstä liukui kahdenkeskisiin neuvotteluihin Norjan ja Venäjän kanssa. Osapuolet allekirjoittivat mm. sopimuksen yhteistyöstä informaation vaihdosta

rajalla. Virallisen osuuden jälkeen Medvedev ja Norjan pääministeri Jens Stoltenberg kävivät laskemassa kukkia Neuvostosotilaan muistomerkillä ja kävivät vielä yhdessä Norjan ja Venäjän rajapyykillä, jossa pidettiin symbolinen seremonia pääministerien käynnin kunniaksi.

Norja vaikuttaa olevan Venäjälle mieluinen ja tärkeä kumppani. Kahdenvälisyys tuntuu Venäjälle olevan luonnollisempi tapa toimia kuin monenvälisyys, ja erityisesti Norjan kanssa kahdenvälisyys on voimissaan ja sitä vaalitaan. ”Symboliset seremoniat” pääsevät usein uutisointiin ja niillä tuntuu olevan suurempi merkitys Venäjällä kuin esim. pohjoismaissa. Osaltaan tämä johtuu perinteistä, mutta näkemykseni mukaan myös ortodoksisuuden voimaantumisen Venäjällä.

Medvedev näyttäytyy Rossijskaja gazetassa samankaltaisena ”hyvänä kansainvälisenä kansalaisena”, niin kuin Putinkin. Medvedev ja Putin jarruttelevat uhkakuvia ja alleviivaavat yhteistyön tärkeyttä. Kovemmat lausunnot on jätetty muille ministereille ja asiantuntijoille kotimaan kansalaisille suunnatussa uutisoinnissa.

RG 6.8.2013: Elokuussa on puhetta mahdollisesta ilmaston lämpenemisestä ja liikenteen kasvamisesta ”meidän pohjoisen napapiirin väylällä” (наша заполярная трасса). RG esittelee kaksi teoriaa ilmastonmuutoksesta. Yhdysvaltalaisen tutkimuskeskusten NCAR:n (National Centre for Atmospheric Research) ja UCAR:n (University Corporation for Atmospheric Research) mukaan Arktisen jäät tulevat sulamaan ja 2040 luvulla jäätä on enää pieniä massoja Grönlannin pohjoisosassa. Venäläisen Arktisen tutkimuskeskuksen (ААНИИ - Арктический и антарктический научно - исследовательский институт) johtajan mukaan lämpeneminen ja kylmeneminen tapahtuvat noin 60 vuoden sykleissä johtuen aurinkoenergiasta. Jo vuosina 2015 - 2020 pitäisi alkaa kylmenemisen kausi. Kummassakin variaatiossa on hyvät ja huonot puolensa. Lämpeneminen avaa mahdollisuuksia Koillisväylällä ja alentaa sen kustannuksia, toisaalta ikiroudan sulaminen aiheuttaa ongelmia öljyteollisuudelle ja infrastruktuurille. Kylmeneminen huonontaisi Koillisväylän ekonomisia mahdollisuuksia. Kumpaankin tulevaisuuden kuvaan täytyy valmistautua. Se taas maksaa, koska eri tarkoituksiin sopivat jäänmurtaajat ja laivastot eivät ole halpoja. Etelä-Korea, Kiina ja Japani ovat jo tekemässä yhteistyössä ydinkäyttöistä alusta ja saattavat tehdä vielä jäänmurtaajan. ”Jos markkinarako ilmestyy, joku täyttää sen ehdottomasti. Ja sen jonkun tulisi olla Venäjä.”

Ilmastonmuutos tuntuu edelleen olevan mielipidekysymys Venäjällä. Tässäkin artikkelissa nämä kaksi teoriaa esitetään yhtä vahvoina, joista sään kylmeneminen on kotimainen teoria, kun taas lämpeneminen esitellään Yhdysvaltojen teoriana ja näin luodaan vastakainasettelua tieteellisiin diskursseihin. Kotimainen teoria esitetään myös myöhemmin kerronnassa, ja tämä asettelu voimistaa sen ”totuudenmukaisuutta”. Artikkelien valossa näyttää siltä, että ilmastonmuutokseen ei täysin uskota, sen merkitystä vähätellään, tai se nähdään positiivisessa valossa. Kylmeneminen ja lämpeneminen saavat kumpikin suunnilleen yhtä paljon palstatilaa ja vaikutelmaksi jää se, että valtaapitävät eivät ole oikein vielä päättäneet, kumpaan uskotaan. Tässä on suuri ero länsimaiseen uutisointiin, joka nykyään on lähes yksimielinen ilmastonmuutoksesta.

RG 20. & 22.8.2013: Narjan-Marissa pidettiin kansainvälinen konferenssi liittyen vaaratilanteiden tiedottamiseen ja ehkäisyyn Arktisella. Konferenssiin osallistui Arktisen neuvoston maita sekä öljy-yhtiöiden ja ympäristöjärjestöjen edustajia. Samalla vietettiin Narjan-Marin pelastuskeskuksen avajaisia. Konferenssissa puhuttiin siitä, kuinka lainsäädäntö täytyy saada yhdenmukaiseksi kaikille Arktisella toimiville maille. Vaikka alue on jaettu, ekosysteemi on yhtenäinen ja onnettomuudet voivat levitä lyhyessä ajassa muiden maiden alueille. Tällä hetkellä ei ole kokemusta siitä, miten pelastusoperaatiot toimivat käytännössä. Nykyisellä teknologialla saadaan tilanteet hallintaan, jos tuulta ei ole, lämpötila on alle -15 astetta ja jään pinta on sileä. Todellisuudessa olosuhteet ovat arktisella vain osan vuotta tällaiset. Nykyinen viisumilainsäädäntö haittaa myös pelastustoimia, kouksia ja turismia ainakin Venäjän näkökulmasta.

Venäjä tuntuu ottavan tosissaan turvallisuusasiat, ainakin kansainvälisissä konferensseissa. Saarien siivous ja perustetut pelastuskeskukset ovat osoitus siitä, että asioita on saatu jo aikaiseksi ja niihin panostetaan. Koillisväylän avautuminen liikenteelle pysyy koko ajan motiivina tekemisissä ja kirjoittelussa. Tulevaisuus nähdään suurena ja kannattavana.

RG 14.9.2013: ”Venäjä palauttaa sotilaallisen läsnäolon Arktiselle”, kuuluu otsikko syyskuun puolivälissä. Puolustusministerin sijainen Venäjän armeijan kenraali Arkadi Bakhin kertoo kuinka Pohjoisen laivaston sota-alukset kulkevat Koillisväylää pitkin taisteluristeilijä ”Pietari Suuren” johdolla:

”Pohjoisen laivaston alusten ryhmittymä on aloittanut operaatiot Uuden-Siperian saarilla. Menimme sinne, tai tarkemmin sanottuna, palasimme ikiajoiksi, koska se on ikivanhaa venäläistä maata ja nämä tehtävät, joita tänä päivänä Pohjoinen laivasto toteuttaa, ovat ensimmäinen komponentti niistä tehtävistä, joita Venäjän federaation presidentti ja puolustusministeri ovat asettaneet Koillisväylän parantamiseksi ja kasvamiselle liittyen koko Arktiseen alueeseen.”

RG 17.9.2013: ”Amiraalit kääntyivät pohjoiseen”, otsikko seuraa muutaman päivän päästä. Läsnaolon palauttamiseen on kaksi syytä. Ensimmäinen on, että Arktisella sijaitsevat valtavat hiilivetyvarannot, jotka kiinnostavat monia maita ja ”muutamit maat ovat valmiita pullistelemaan lihaksiaan” (качать мускулами). ”Venäjän laivaston lippua tulemissään olosuhteissa menettää ja antaa muuttua toisen väriseksi. Arktinen, kuten muukin Venäjä tarvitsee suojelua vaativasta ilmastosta huolimatta.” Artikkelissa kerrotaan, miten puolustusministeri Sergei Shoigu lähetti kaksi laivastoa pohjoiseen ja määräsi osastoja kokeilemaan maastoautoja ja lumikelkkoja täydellä kuormituksella. Sotilaslääkäreitä hän neuvoi kiinnittämään huomiota etänä annettavaan konsultaatioon ja apuun. Erityistä huomiota ministeri kiinnitti Novosibirskin saarilla sijaitsevan Tempin lentotukikohdan perustamiseen ja modernisointiin.

RG 25.9.2013: RG:ssa uutisoidaan Pohjois-Euroopassa alkaneesta sotaharjoituksista. Pohjoisesta muodostetaan ”mini-Nato”, jonka tarkoituksena on sotilaallisin ja diplomaattisin keinoin turvata USA:n ja sen liittolaisten intressit Arktisella. Ensimmäinen askel on jo otettu sotaharjoitusten ollessa suurimmat sitten kylmän sodan ajan. Toinen askel tapahtuu Tukholmassa 5.9.2013, missä Barack Obama solmii niin sanotun ”USA:n ja Pohjoismaiden dialogi turvallisuuden alalla” -sopimuksen. ”Pienet maat, kuten Suomi ymmärtävät heikosti mihin suostuvat ja mitä tarkoittaa tuollainen kummallinen ”dialogi USA:n kanssa turvallisuuden alalla.” Jussi Niinistö kertoo. Hän pelkää, että ”dialogin” seurauksena Suomi joutuu ”moukarin ja alaisimen” väliin, jos maailman supervalloilla syttyy jokin konflikti. Suomalaisia ja ruotsalaisia huolestuttaa myös se fakta, että USA on sopinut ”dialogista” pohjoisten maiden kanssa suoraan huolimatta Brysselin mielipiteestä. Janus Putkonen kertoo RG:lle, että monet Pohjois-Euroopassa olettavat ”dialogin” olevan pelkästään Suomen ja Ruotsin vetämistä Natoon. Helsinki ja Tukholma eivät kuitenkaan ole virallisesti liittymässä allianssiin, jonka takia Putkosen olettaus ei ole täysin luotettava.

Sotilaallisen läsnäolon *palauttaminen* arktiselle viittaa Neuvostoliiton aikoihin. Venäjän kehitystä seuranneena, yleinen keskustelu Neuvostoliiton ajoista on saanut positiivisempia sävyjä ja kommunismin aikaisen suurvaltastatuksen perään haikaillaan. Sotilaallista toimintaa arktisella perusteellaan paljon tällä, että entinen tila vaan ”palautetaan”. Tällä tavalla nykyinen uhka ja motiivi joukkojen viemiseen pohjoiseen jäävät tarkemmin analysoimatta, eikä niitä tarvitse perustella lukijalle. Dialogi-sana on alkuperäisessä artikkelissa koko ajan lainausmerkeissä, joka viestittää lukijalle, että sanaan tulee suhtautua ironisesti ja todellisuudessa ”dialogissa” on kyse vain Naton laajentumisesta. Kyseinen uutinen on myös ensimmäinen vuonna 2013, joka on liitetty ”armeija”-aiheen alle.

RG 25. & 26.9.2013: Syyskuussa pidettiin kolmas kansainvälinen konferenssi Salehardissa nimellä ”Arktinen – dialogin alue”. Venäjän edustajat puhuivat taas luonnonsuojelun puolesta resurssien käyttöönoton yhteydessä. Jamalo-Nenetsin alueen kuvernööri alleviivaa balanssin tärkeyttä energiayhtiöiden ja alueen alkuperäiskansojen kesken. Jokainen projekti uudella alueella tulee menemään ”julkisen kuulemisen” -proseduurin läpi, joihin osallistuu alkuperäisväestön edustajia. Tilanne vaatii tarkempaa huomiota tulevaisuudessa, koska arktisella alueella asuu 45 eri kansaa, joista 40 asuu Venäjällä. 40 % Venäjän arktisella asuvista alkuperäisväestön ihmisistä elää perinteisen elämäntavan mukaisesti. Putin puhui konferenssissa Venäjän sitoutumisesta kansainväliseen yhteistyöhön Arktisen ekologian turvaamiseksi. ”Venäjän aikomuksena on tehdä kaikki, jotta Arktinen käytännössä pysyisi kumppanuuden, yhteistyön ja valtioiden dialogin alueena, sen laajimmassa merkityksessä”

Alkuperäiskansoista puhuttaessa ääneen pääsevät lähinnä alueiden johtajat ja vallankäyttäjät. Kuvernööri ilmoittaa, että osallistujien (alkuperäiskansat ja öljy-yhtiöt) yhteistyössä on saavutettu menestystä. Kuvernööri asettaa itsensä näin alkuperäiskansan puolelle ja sanallistaa heidän kokemuksiaan. Alkuperäisväestön edustajiin viitataan ”he” tai ”ne” tekstissä. Heidän uutisoidaan osallistuvan kokouksiin ja konferensseihin, mutta puheäännet eivät nouse esille.

RG 26.9.2013: ”Putin ei pidä Greenpeacen aktivisteja piraatteina” otsikoi RG. Otsikko viittaa siihen, että kansainvälinen lehdistö kertoi Venäjän syyttävät aktivisteja mm. piraatismista (Helsingin sanomat). Putin toivoo, että aktivistit olisivat ottaneet osaa Arktiseen foorumiin ja sitä kautta tuoneet keskusteluun näkemiään ongelmia. Putin huomauttaa, että aluksi viranomaiset ja rajavartijat eivät tienneet, ketkä yrittävät vallata aluksen, olivatko valtaajat vain naamioituneet Greenpeacen edustajiksi.

Itse konflikti tapahtui jo 18. syyskuuta, mutta tämä on ensimmäinen uutinen Rossiiskaja gazetassa aiheesta. Venäjän pitkä hiljaiselo uutisoinnissa tässä asiassa viittaa siihen, että Venäjällä ei tiedetty miten suhtautua aktivisteihin ja miten kirjoittaa asiasta. Putin pehmittelee jonkin verran valtaajien kohtelua vetoamalla ”normaaleihin käytöntöihin” ja jonkinasteiseen väärinymmärrykseen, vaikka sitä ei suoraan sanota. Isällinen Putin on ”pettynyt” Greenpeacen edustajiin, jotka ”aivan hyvin” olisivat voineet osallistua kokoukseen. Greenpeace nähdään Venäjällä osana ”pahaa länttä” ja sen toiminta kytketään samaan diskurssiin vaikkapa Naton laajenemisen kanssa. Toimintaa pidetään ala-arvoisena sabotaasina ja länsimaiden hyökkäyksenä Venäjää vastaan. Tällä tavalla asia on käännetty hyödylliseksi sisäpoliittiseksi vaikuttamiseksi. Greenpeacesta ei tarjota lukijalle informaatiota sen enempää, esimerkiksi, mitä järjestö edustaa ja mitkä sen motiivit Arktisella olivat.

RG 2.19.2013: Lokakuussa esiin nousi uusi aihepiiri ”asehuone” (оружейная палата), kun RG uutisoi Kansainvälisistä teknologia- ja puolustusmessuista Omskissa, jossa esiteltiin teknologiaa ”Arktisen hallintaan”.

RG 3.10.2013: Putin kritisoi ideaa, että Arktisen valvonta annettaisiin jollekin muulle. ”Puhutaan, että tämä maailman osa voitaisiin antaa jonkun toisen valvontaan. Tämä olisi antikansallinen asema”. Hän muistuttaa, että ”Arktinen on Venäjän erottamaton osa, joka on ollut Venäjän suvereniteettia muutaman vuosisadan ajan ja sellaisena se tulee pysymään aina tulevaisuudessa.”

Passiivilauseetta ”puhutaan” käytetään tässä häivyttämään tekijänvastuu. Se, ketkä puhuvat arktisen antamisesta muiden valvontaan ei selviä. Ideologiset vaikuttimet näkyvät tässä. *Joku tai jotkin* uhkaavat selvästi arktista, mutta Putin rauhoittelee lukijoita (kansaa) lupaamalla, että arktinen alue on ja pysyy iankaikkisesti osana Venäjää.

RG 8.10.2013: Luonnonvara- ja ekologian ministeri Sergei Donskoi muistuttaa, että ulkomaalaisia yrityksiä tullaan tarvitsemaan arktisella energia-alalla heidän kokemuksen ja finanssimahdollisuuksien takia.

Tässä vaiheessa ulkomaalaisista (länsimaisista) yrityksistä puhutaan vielä avoimesti ja neutraalisti ja heidän tarjoaman teknologian ja kokemuksen arvo tunnustetaan.

RG 8.10.2013: Lokakuussa nousee huoli Arktisella toimivista satelliiteista, sillä ”Venäläiset yritykset tuhlaavat miljoonia euroja vuosittain satelliittikuviin, joista suurimman

osan tuottavat ulkomaiset satelliitit. Tällä hetkellä rahtialusten turvallisuus Venäjän arktisella alueella riippuu länsimaista. Venäjä joutuu käyttämään amerikkalaisen satelliitin NOAA:n ja eurooppalaisen MetOp:n meteorologisia tietoja, jotka ovat vapaasti saatavissa. Jotta jäätilanteesta voitaisiin saada tarkkaa tietoa, on käytettävä maksullisten tutkien tietoja. Tällaisia tutkia on vain Kanadalla, Italialla ja Saksalla. Venäläiset yritykset ja organisaatiot ostavat vuotuisia lisenssejä, jotka maksavat lähes miljoona euroa. Venäjä suunnittelee omaa kosmista systeemiä nimeltä ”Arktika”. Sen hinnaksi tulisi noin 68 miljardia ruplaa, mutta toteutus takkuu.

Nykyiset satelliitit nähdään taloudellisena, mutta myös turvallisuusstrategisena ongelmana.

RG 5.11.2013: Ympäristöministeriö on työstänyt valtion Arktisen alueen kehitysohjelmaa, joka ensi viikolla viedään hallitukseen. Ohjelman mukaan Venäjän alueella on 41 % arktisen alueen öljystä ja 70 % kaasusta. Näiden käyttöönoton ja koillisväylän rakentamisen lisäksi ohjelman on tarkoitus antaa ”toinen elämä” arktisille alueille ja nostaa siellä asuvien ihmisten tuloja. Arktisen alueen suunnitelmat maksavat 1,7 triljoonaa ruplaa, joista investoijat turvaavat suurimman osan. Kehittämiseen sidotaan suurimmat ”kotimaiset pelaajat” (отечественные игроки): Rosatom, RZHD (Venäjän rautatiet), Gazprom, Rosneft, Rosano, Vneshekonombank, Lukoil, OSK (United Shipbuilding Corporation), VTB-Lising ja Sberbank. Vuoteen 2020 mennessä arktisen alueen bruttokansantuotteen tulisi nousta nykyisestä 5,6 prosentista 14 prosenttiin. Uhkia suunnitelman toteutumiseen ovat alhainen investointi-innokkuus, työvoimapula ja ratkaisemattomat aluekysymykset muiden arktisten valtioiden kanssa.

RG 7.11.2013: Puolustusministeriö haluaa muodostaa pohjoiseen jääolosuhteisiin sopivien partioalusten liittouman. Pohjoinen on Venäjän tärkein resurssivarasto ja kiinnostus siihen on sen takia kasvamassa. Arktisen hallintaan sisältyy Venäjän pitkäaikainen ekonominen kasvu ja kilpailukyky maailmanmarkkinoilla. Puolustuksen tärkeydestä ei edes enää neuvotella. Armeijalle Arktinen on prioriteetti numero yksi. Vanhaa laivastoa modernisoidaan ja pienellä työllä niistä saadaan sopivia arktisiin olosuhteisiin.

RG 22.11.2013: Venäjä haaveilee Koillisväylästä vaihtoehtoa legendaariselle Suezin kanavalle. Kiina on kiinnostunut aktiivisesti hankkeesta. Lokakuussa tehtiin ensimmäistä kertaa tutkimusmatka Tjumenista Sabetan kautta Kiinan, arktisesta trooppiseen. Projektista tuli tärkein askel Koillisväylän kehittämisessä. Reitti olisi tärkeä kauppakanava

myös aasialaisille markkinoille, ei pelkästään öljylle ja kaasulle. Huhtikuussa voimaan tulleet uudet säädökset helpottavat proseduuria laivalupien suhteen. Hinnat ovat laskeneet ja hakemusajat lyhentyneet.

Kiina mainitaan ensimmäisen kerran ja yhteistyötä sen kanssa esitellään positiivisesti. Käyttämällä tekstissä vahvoja mielikuvia luovia adjektiivejä kuten ”arktisestä trooppiseen”, teksti liittyy läheisesti ”avaruudenvallitus” – diskurssiin, jossa Venäjän suurvalta on yliverainen luonnon asettamien esteiden edessä.

RG 26.11.2013: Valtion budjetista jaetaan 600 miljardia ruplaa arktisen alueen kehitykseen. Ensimmäisenä aiotaan kehittää mineraaliraaka-ainekompleksia, nesteytetyn maa-kaasun tuottamista, kalastusteollisuutta, vesiviljelyä ja turismia. Yhtenä ongelmana on arktisen alueen työn tuottavuus, joka on 2,3 kertaa huonompi kuin muualla Pohjois-Euroopassa.

RG 28.11. & 10.12.2013: Tanska on jättänyt hakemuksen YK:lle mannerjalustan laajentamisesta. Tanskan vaatimuksen pohjana on väite, että vedenalainen osa Lomonosovin harjanteesta on osa Grönlantia. Venäläisten tiedemiesten mukaan harjanne on jatkoa Siperian manneralustalle. Kanada on jättänyt myös hakemuksen Arktisesta. Kanada haluaa laajentaa aluettaan 1,2, miljoonaa neliökilometriä. Hakemukset pitkittävät neuvotteluja maiden välillä, joilla on kiinnostusta arktiseen.

RG 10.12.2013: Venäjän kokoaa armeijan joukkoja ”turvaamaan sotilaallista turvallisuutta ja valtiollisia intressejä Arktisella”. Puolustusministeri Sergei Shoigu ilmoittaa, että lentokenttäverkon ja infrastruktuurin rakentaminen on aloitettu. Lentotukikohtia ja satamarakennelmia suunnitellaan Novosibirskin saarille ja Frans Joosefin maalle. Presidentti huomauttaa, että Venäjä hallitsee koko ajan aktiivisemmin Arktista ja kaikki vaikutusvalta on järjestettävä suojaamaan turvallisuutta ja kansallisia intressejä.

Yhteenvetona, vuonna 2013 järjestettiin monia kansainvälisiä kokouksia. Niissä korostui dialogin merkitys, ympäristönsuojelu ja alkuperäiskansojen asema, sekä yhteinen turvallisuus ja pelastustoimien kehittäminen arktisella alueella. Aluevaatimuksista ja lakimuutoksista keskusteltiin. Koillisväylää kohtaan on suuria odotuksia. Ilmastonmuutoskeskustelussa lämpeneminen ja kylmeneminen ovat yhtä todennäköisiä skenaarioita. Syksyllä aloitetaan ”sotilaallisen läsnäolon palautus”, ja sen myötä artikkeleihin ilmestyy epämääräistä uhkakuvien luontia. Greenpeacen tempausta käsiteltiin yllättävän vähän RG:ssa.

RG tuomitsi tapauksen suhteellisen neutraalein keinoin, mutta asemoi Greenpeacen koko ”lännen” edustajaksi.

5.2. Vuosi 2014

RG 21.1.2014: Norja ja Venäjä keskustelevat yhteistyön aktivoimisesta. Norjalla on pitkä ja menestyksenkäs kokemus hiilivetyresurssien valloittamisesta ja käyttämisestä. Venäjällä taas on kokemusta ikiroudalla työskentelystä.

RG 22.1.2014: Venäläisten tiedemiesten mukaan arktinen jää on suurentunut 1,5 kertaiseksi edelliseen vuoteen (2012) verrattuna. Globaalin ilmaston lämpenemisen puoltajat (сторонники) uskovat, että teollistumisen nopea tempo on johtanut keskilämpötilan nousuun ja kasvihuoneilmiöön. Venäjän tiedeakatemian (РАН) tutkijat vahvistavat, että lämpeneminen arktisella on hetkellinen ja tilapäinen ilmiö. Koillisväylää ei voi kulkea ilman jäänmurtaajia, joita on vain Venäjällä, joten arktisen hallinta ilman Venäjää on mahdollonta. Sulan aikana jäänmurtajalaivaston tarpeellisuus vähenisi, eikä esimerkiksi Kiina yrittänyt vahingossa tuoda tankkereitaan Koillisväylälle viime vuonna, kun jäätä oli vähemmän.

Tässä näkyy epäluulo tulevaisuuden tärkeimmän kumppanin, Kiinan, agendaan kohtaan Arktisella. Välytellen myös sitä, että ilmaston pysyminen kylmänä voisi olla lämpenemistä parempi skenaario, koska silloin aluetta voitaisiin hallita Venäjän jäänmurtajalaivastolla.

RG 6.2.2014: Jakutian arktisiin osiin ei ensimmäistä kertaa 20 vuoteen ohjattu sosiaalilupaa, vaan investointeja. ”Viime vuosina monet pohjoisten alkuperäiskansojen edustajat ovat luopuneet toivosta, että näillä alueilla olisi mahdollistaa luoda ja järjestää elämää”, kertoo Jakutian alueen johtaja Egor Borisov. Moman piirin (alue Jakutiassa) johtaja Pjotr Tšeremkin jatkaa: ”On kipeää kuulla, kun vanhemmat ojentavat lapsiaan, että jos et opiskele kunnolla koulussa, pääset poronhoitajaksi niin kuin isoisäsi”. Paikallisilla hallinnoilla on vaikeita ongelmia ratkaistavanaan. Alueen valmiiksi harvalukuinen väestö on 90-luvulta vähentynyt jo kaksinkertaisesti. Alueella ei ole töitä, palkat ovat alhaalla, ilmasto on ankara ja elinolosuhteet raskaat. Tärkeintä olisi löytää balanssi alkuperäisväestön ja teollisuuden intressien välillä. Tähän asti joillakin alueilla on ollut pieniä yrityksiä, joiden on ollut helppo rakentaa luottamukselliset suhteet paikallisväestöön. Lähitulevaisuudessa alueille tulee kuitenkin suuria holdingyhtiöitä, joiden myötä arktiselle saapuu

kokonainen uusi elämäntapa, joka vaatii ponnisteluja Jakutian tasavallalta säilyttää alkuperäisväestön eri kulttuurit.

RG 8.2.2014: Murmanskin alueelle tulee uusi Rosneftin laivanrakennuskeskus, jossa voidaan valmistaa esimerkiksi öljynporauslauttoja. Venäjän federaation varapääministeri Dmitri Rogozin ilmoitti asiasta yöllä 8. helmikuuta Facebookissaan.

Erikoista, kuinka ministeri uutisoi asiasta Facebook-sivuillaan ja se mainitaan lähteenä artikkelissa. Yleensä ministeritason toiminta on Venäjällä perinteisen formaalia ja tapahtuu konservatiivisia väyliä pitkin. Mielestäni tämä tapaus kertoo ministerin vallan laajuudesta ja sosiaalisen median tulemisesta perinteisen vallan piiriin.

RG 17.2.2014: Vuoden 2014 aikana Venäjän arktiselle perustetaan Yhdistynyt strateginen päällystö, joka käsittää Pohjoisen laivaston, arktiset prikaatit, osia ilmavoimista, ilmantorjunnasta ja hallinnon elimistä. Näiden tehtävänä on suojella ja turvata Venäjän intressejä arktisella alueella, eli Koillisväylää, vesien resursseja ja mannerjalustan öljy- ja kaasuesiintymiä.

RG 14.3.2014: Kotelnyn napaseutusarealla toteutettiin ainutlaatuinen desanttioperaatio, kun ensimmäisen kerran Venäjän armeijan historiassa 350 sotilasta ja upseeria laskeutuivat laskuvarjoilla Tempin lentokentälle. ”Voitte olla ylpeitä desanteistamme, jotka täyttävät velvollisuutensa missä tahansa olosuhteissa. Tällaisissa huonoissa sääolosuhteissa, kukaan muu kuin me maailmassa, ei hyppää laskuvarjoilla. Näin me täällä osittain suojelemme johtavaa asemaamme maailmassa”.

Sotilaalliseen toimintaan liittyy Venäjällä isänmaallista uhoa ja siinä diskurssissa mikään ei tunnu olevan liian absurdia tai yliampuvaa julkaistavaksi. Armeijan toiminta on aina sankarillista ja tarkoituksenmukaista, eikä sitä kritisoida lainkaan. Armeijan saavutuksista muovataan koko kansan ylpeyden aihe. Venäjää viime vuodet seuranneelle tällainen puhe ei ole yllätys. Maan sotilaallinen voima ”palautetaan” jälleen ja mm. Voitonpäivän yliampuvan juhlinnan kautta nykytilanne sidotaan historialliseen kontekstiin toisen maailmansodan ja Neuvostoliiton suuruuden päivien kanssa.

RG 12.3.2014: Venäjä aloittaa uusien luonnonsuojeluprojektien rahoituksen Arktisella. Se saattaa valmiiksi työn pohjautuen Arktisen neuvoston laatiman kansainvälisen mekanismin lakiperustaan.

Venäjä tuntuu pärjäävän mallikkaasti Arktisessa neuvostossa. Se sitoutuu hyvin neuvoston ohjeistukseen, mitä tulee luonnonsuojeluun ja turvallisuuteen. Uutisointi tämän kaltaisista asioista on hyvin neutraalia.

RG 14.3.2014: ”2007 syvänmeren laitteet Mir-1 ja Mir-2 pystyttivät tiitaanisen Venäjän lipun neljän kilometrin syvyyteen Pohjoisnavalle erityisen kokeilun yhteydessä. Tapahtuma synnytti odotetun hermostuneen reaktion lännessä. Emme pelkästään esitelleet lippua, vaan esittelimme todellisia mahdollisuuksiamme mahdollisimman laajaan läsnäoloon arktisella. On tullut aika vahvistaa noita mahdollisuuksia. – – . Arktisen valtaaminen ei ole pelkästään elintärkeä prioriteetti valtiollemme, vaan myös totinen haaste. Rikkaat resurssit, jotka ovat monivuotisen jään alla ihmisen koskemattomissa, saavuttaa vain se, joka hallitsee teknologista vallankumousta. – – . Tärkein asia on öljy- ja kaasusektorin, Venäjän talouden veturin, uudistaminen. Ala tarvitsee nopeasti teknologisen uudelleenvarustamisen, muuten putoamme kokonaan riippuvuuteen tuontiteknologiasta. Suurin osa venäläisestä öljy- ja kaasulaitteistosta on vanhentunutta ja jää jälkeen maailman kärjestä. Joka vuosi ekologiset standardit tiukentuvat. – – . Arktisen projektin täytyy toimia modernisaation katalysaattorina. – – . Läsnäolon lisääminen arktisella on tärkein edellytys valtion puolustuksen vahvistamiseksi. Vielä vuosisadan alusta puoleenväliin saakka, Arktinen nähtiin vihollisena ja siitä syystä pohjoiset alueet ovat kaikkein suojelemattomimpia. – – . Ulkomaisten partnerien ei tarvitse kuitenkaan ottaa arktista projektia yrityksenä militarisoida alue, sillä toteutus tulee seuraamaan tiukkoja kansainvälisiä sopimuksia. Sen lisäksi olemme erittäin kiinnostuneita tekemään kansainvälistä yhteistyötä kehittääksemme uutta teknologiaa, jolla hallita vedenalaisia esiintymiä.”

Lipun pystyttäminen pohjoisnavan pohjaan herätti reaktioita maailmalla. Venäjä tietää hyvin, ettei teko ollut diplomaattista toimintaa, eikä sillä ole virallista merkitystä alueiden jaon kannalta, mutta silti se tuntuu saavuttaneen haluamansa reaktion kansainvälisesti. Lipun pystyttäminen ja siitä ylpeileminen on tehokasta ja käyttökelpoista propagandaa kotimaahan suunnatussa arktisessa diskurssissa. Ristiriitaista on ulkomaisen teknologian tarpeen ilmaiseminen. Venäjä haluaisi olla omavarainen ja pyrkii täysillä olemaan sitä, mutta toisaalta teknologian tarve tunnustetaan. Venäjän pelätään jäävän teknologisesta kehityksestä jälkeen.

RG 4.4.2014: ”Krimiltä Arktiselle” (От Крыма до Арктики), kuuluu otsikko huhtikuun alussa. Presidentti puhui Luonnonvara- ja ekologiaministeri Sergei Donskoin kanssa Krimin ekologisesta tilanteesta, mannerjalustan laajentamisesta arktisella ja Ohotan merellä sijaitsevan enklaavin liittämisestä Venäjän mannerjalustaan. Vähän aikaa sitten YK arvioi

myönteisesti Venäjän hakemuksen enklaavista. Toista hakemusta koskien mannerjalustaa valmistellaan parhaillaan.

Krim mainitaan ensimmäistä kertaa RG:n arktisissa artikkeleissa, ja sen omistus näyttyy jo luontevana alkuoletuksena tekstissä. Krim ja Arktinen alue liitetään samaan Venäjän laajentumisen diskurssiin. Otsikossa alleviivataan geopolittista valtaa, suurta Venäjää, joka jatkuu mereltä toiselle myös pohjois-eteläakselilla.

RG 18.4.2014: Mihail Uljanov – tankkeri Pirazlomnajan öljynporauslautalta toimitti ensimmäiset öljyt, jotka on porattu Venäjän arktiselta mannerjalustalta. Presidentti seurasi tapahtumaa ja onnitteli kaikkia merkittävästä tapahtumasta ja suuresta menestyksestä. Uutinen toistetaan kolmen päivän päästä 21.4.2014 lähes sanasta sanaan otsikolla ”Arktisen kulta”.

RG 22.4.2014: Putin ilmoitti turvallisuusneuvoston kokouksessa, joka koski valtion politiikkaa arktisella alueella, että arktisen alueen Venäjälle kuuluville osille sijoitetaan yhtenäinen sukellusveneiden ja laivojen systeemi osana sotilaallisen infrastruktuurin vahvistusta. Presidentti alleviivaa välttämättömyyttä nostaa Venäjän arktisten alueiden vartiointia, mukaan lukien FSB:n rajajoukkojen vahvistamisen. Tämän artikkelin myötä Rossijskaja gazetaan ilmestyy uusi aihealue, ”venäläinen ase” (русское оружие).

RG 22.4.2014: Venäjälle on välttämätöntä muodostaa erityinen valtiollinen elin arktisen politiikan toteuttamiseen, ilmoittaa presidentti Putin. ”Emme tarvitse tilaa vievää byrokraattista elintä, vaan joustavan operatiivisen struktuurin, joka pystyy paremmin koordinoimaan ministeriön, neuvostojen, alueiden ja yritysten toimintaa.”

RG 23.4.2014: ”Alue on aina ollut ja tulee aina olemaan keskeisten intressien keskiössä. Täällä tiivistyy käytännöllisesti kaikki kansallisen turvallisuuden aspektit. – – . Näissä olosuhteissa meidän pitää toteuttaa ylimääräisiä toimenpiteitä, ettemme jää jälkeen muista partnereista, turvata venäläinen vaikutus alueella ja myös ohittaa jossain tilanteessa partnerimme. – – . Öljyn ja kaasunporausobjektit, satamat ja putkistot tulee pysyvästi suojella terroristeilta ja muilta potentiaalisilta uhkilta”, sanoo Putin.

Putinin puhe on ympäripyöreää, mutta vaikuttavaa. Kontekstista ei täysin avaudu, mitä ovat ”ylimääräiset toimenpiteet” ja mitä tarkoittaa ”partnereiden ohitus joissain tilanteissa”. Onko Venäjän aikomuksena ohittaa ”partnerit” sotilaallisen läsnäolon määrässä?

RG 30.4.2014: Venäläiset tiedemiehet todistavat, että arktinen mannerjalusta kuuluu Venäjälle.

Krimin kriisin ollessa kuumimmillaan Putin näyttää voimiaan myös arktisissa asioissa ja hänelle annettiin puheääni seitsemässä artikkelissa kahdeksasta huhtikuussa. Asioita viehdään nyt voimalla eteenpäin ja Krimin myötä arktinen into ja suurvaltamieli ovat huipussaan.

RG 14.5.2014: Toukokuussa geofysikaalisen observatorion A. I. Bojeikovin johtaja Vladimir Kattsov voi varmuudella sanoa, että globaali lämpeneminen on todellisuutta. ”Se, että siihen vaikuttaa ihmisen toiminta, on yhtä banaalia kuin että Volga laskee Kaspian mereen”. Lämpeneminen ei jakaudu tasaisesti, eikä ole samanlainen uhka kaikille. Venäjälle lämpeneminen on pikemminkin hyödyllistä. Jääpeitteen pienenemisen myötä pääsy esiintymille aukeaa ja Koillisväylä avautuu liikenteelle. Osa arktisesta faunasta ei kuitenkaan adaptoidu menestyksekkäästi lämpötilanmuutokseen. Pohjoiselle jäämerelle voi ilmestyä uusia ja aggressiivisiä eläinlajeja, jotka ovat vaaraksi nykyisille eläinlajeille. Ilmastomuutos voi lisätä Venäjällä erikoisia luonnonilmiöitä, kuten tulvia ja laajoja metsäpaloja.

Ilmastomuutoksen toinen kanta esiintyy kyllä vapaasti kirjoittelussa, mutta ”virallista suhtautumista” on vaikea hahmottaa näiden kahden ääripään välillä.

RG 22.5.2014: Teollisuuden alat arktisella alueella tarvitsevat innovaatioita. Innovatiivisen infrastruktuurin luomiseksi tarvitaan investointeja tieteeseen ja Pohjoinen federaatioyliopisto (Arktinen yliopisto) on saanut jo yli miljoona ruplaa soveltavaan tutkimukseen.

Tieteen, teknologian ja teollisuuden alalla on otettu paljon askelia arktiseen suuntaan, eivätkä puheet ole jääneet vain arktiseen strategiaan. Konferensseja, messuja ja tiedetapahtumia järjestetään aktiivisesti ja niistä uutisoidaan jatkuvasti kotimaan kansalaisille suunnatussa viestinnässä.

RG 28.5.2014: Suunta on parempi, mutta ongelmia riittää. Osaksi valtion omistamissa suurissa tehtaissa on edessä laaja modernisaatio, eikä nuorisoa kiinnosta tehtaas. Teknikoiden tulisi lähivuosina ratkoa tärkeitä tehtäviä, mutta ilman työvoimaa se on mahdotonta. Kallista ulkomaalaista tuontia pitäisi vähentää ja siperialaiset saada mukaan Arktisen valtauksen.

RG 5.6.2014: Kesäkuussa Putin ei osallistunut G7-kokoukseen Brysselissä, vaan toivotti osallistujille *lakonisesti* ”hyvää ruokahalua” («Хочу пожелать им приятного аппетита», lakonично заметил президент). Kokouksen aikaan Putin itse oli Pietarissa ja jakoi palkintoja Antarktisen tutkimusmatkailijoille ja puhui pitkään arktisen alueen luonnonsuojelusta Ympäristöpäivänä.

Ikävät ja merkittävät poliittiset tapahtumat häivytetään tekstissä sivuhuomioiksi ja päälle ladataan suuri määrä puhetta vähäpätöisemmästä aiheesta. Putin puhuu ”omilleen” luonnonsuojelun tärkeydestä ja arktisen tulevaisuudesta, ikään kuin olisi jäänyt hoitamaan kotimaahan tärkeämpiä asioita kuin osallistunut kokoukseen, jossa puitiin Ukrainan kriisiä. Tekstissä ei kerrota sitä, että Putin jätettiin kokouksen ulkopuolelle ja että G8:sta tuli G7, kun Venäjä erotettiin yhteistyöstä Krimin valtauksen takia.

RG 10.6.2014: Venäjän hätätilaministeriö toteuttaa projektia ”Arktinen bloggaajien silmin”. Aikomuksena on laajentaa virtuaalisessa todellisuudessa maksimaalisen kokonaista ja todenmukaista informaatiota siitä, mitä Venäjä tekee Arktisella. Vaikka ammattijournalistit tekevät paljon, kaikki lukijat eivät aina usko maamme viralliseen informaatioon. Bloggaajat ovat tässä suhteessa rennompia. He voivat levittää elintärkeää informaatiota ja operatiivisesti kumota huhuja ja valheita, jotka koskevat mitä tahansa hätätilannetta. Tässä on myös vaara, sillä bloggaajat ovat nuoria ihmisiä, eivätkä erityisen kokeneita. Virtuaalisen maailman erityispiirteet sallivat heille sen, että sanomisista ei täydy kantaa niin suurta vastuuta. Hätätilaministeriön ja bloggaajien välillä on jo pitkään ollut kaoottinen ja organisoimaton suhde. Bloggaajat ovat mm. kertoneet aktiivisesti tulvatilanteesta idässä ja ilmaisseet erittäin subjektiivisia mielipiteitä. Nyt bloggaajat lennätettiin näkemään omin silmin Venäjän pohjoisen. Greenpeacen aiheuttama skandaali on todiste siitä, että minkäänlaisesta informaatiosta ei tule vaieta ja se tulee olla mahdollisimman laajan yleisön saavutettavissa.

Artikkelissa pyritään parantamaan valtiollisten toimijoiden mediakuvaa ja peräänkuulutetaan läpinäkyvyyttä ja avoimuutta, mutta samaan hengenvetoon todetaan bloggaajien olevan vastuuttomia ja jopa turvallisuusuhkia. Tärkeintä on päästä yhteisymmärrykseen ja jakaa samaa, oikeaa informaatiota, joka tietenkin tässä tapauksessa on hätätilaministeriön ja valtion informaatio. Toimittaja asettuu ”isällisen ojentajan” rooliin yhdessä hätätilaministeriön kanssa. Artikkelista tulee hyvin esille Venäjän median tila. ”Minkäänlaisesta informaatiosta ei tule vaieta”, mutta käy selväksi, että ”väärän” informaation levi-

tykseen ollaan valmiita puuttumaan rajusti, resursseja säästämättä. Vaikka uutisen on tarkoitus vaikuttaa siltä, että ministeriö ottaa huomioon nuorison mielipiteet ja on valmis yhteistyöhön, kriittinen lukija näkee tässä ”isoveljen valvonnan” vahvana.

RG 16.6.2014: Suurin osa mannerjalustan projekteista on jo käynnissä. Gazprom Neft suunnittelee poraavansa kaksi uutta öljynporausreikää Petšoran merellä vuonna 2015. Louhinnan kuljetuksien turvaamiseen voidaan hyödyntää Krimin laivanrakennuskapasiteettia.

Krim on solahtanut niin kevyesti mukaan keskusteluun, että jos asiasta ei tietäisi, artikkelien perusteella voisi uskoa sen aina kuuluneen Venäjään. Vaikuttaa että Krimin resursseilla on merkittävä rooli Arktisen valtauksessa.

RG 18.6.2014: Kaukoidän federaatioyliopisto ja Shanghain liikenneyliopisto sopivat yhteisen instituutin perustamisesta, joka tutkii valtioiden välisiä meriä, arktista aluetta ja sitä, miten kansainvälisiä sopimuksia ja lakeja voidaan soveltaa mm. ei-kenellekään kuuluvilla merialueilla. Instituutti tukee oppilasvaihtoja, julkaisutoimintaa ja järjestää konferensseja. Tulevaisuudessa on tarkoitus laajentaa työtä juridisista korkeakouluista luonnontieteisiin ja insinöörikouluihin.

Kiina otetaan nyt kumppaniksi Arktiselle symbolisesti ja käytännön tasolla. Pakotteista ja suhteista länsimaihin ei puhuta edelleenkään Krimin kriisin tapahduttua. Yhteistyö Kiinan kanssa toimii nyt ruohonjuuritasolta (opiskelijat) valtiovälisiin suhteisiin.

RG 30.6.2014: Venäjä pitää ongelmallisena, ettei USA ole edelleenkään ratifioinut YK:n sopimusta merioikeudesta, joka sallisi laajentaa ekonomista toimintaa 200 mailin alueella. Valtiot joilla on teknologiaa, kuten USA, voivat tällä hetkellä mennä vapaasti Arktiselle ja tutkia aluetta. Tämän vuoksi USA ei ole (vielä) kiinnostunut sopimuksen ratifiointista. Merigeologi Valeri Kamnski haluaa alleviivata sitä, että Venäjä oli ensimmäinen valtio, joka jätti hakemuksen ulkorajasta Pohjoisella Jäämerellä ja Tyynellämerellä. Jos Venäjä ei saa hakemaansa aluetta, se on ensisijaisesti geopoliittinen, ja toiseksi ekonominen menetys. Arktisella ei ole tällä hetkellä kylmää sotaa, mutta jännitettä on.

Alueen rajojen määrittely nousee aineistosta yhdeksi puhutuimmista aiheista. Hakemuksen valmisteluun on satsattu valtavasti ja YK:n myönteinen päätös tekisi Venäjästä ”kokonaisen”. Rajan määrittely on geopolitiikan ja talouden näkökulmasta erittäin tärkeä.

Päätöstä odotellessa monta kysymystä on avoinna ja erilaisiin tulevaisuuden skenaarioihin täytyy varautua. Venäjän mainitaan moneen otteeseen jättäneen hakemuksen ensimmäisenä maana, eli Venäjä sai ensimmäisenä *idean* vaatia aluetta, ja tällä väitteellä vahvistetaan mielikuvaa Venäjän oikeudesta alueeseen.

RG 2. & 3.7.2015: Presidentti antoi heinäkuun alussa tehtävän toteuttaa uusi, kokonaisuvaltainen kartasto arktisesta alueesta. Tähän asti on käytetty kartastoja, jotka ulkomaalaisen yritykset ovat tehneet. Loppupeleissä nämä yritykset omistavat informaation.

RG 21.7.2014: Jamalilla toistui harvinainen luonnonilmiö, kun maahan ilmestyi toinen ”reikä”. Ensimmäinen oli 40 metriä leveä, tämä uusi on 15 metriä leveä. Ensimmäinen reikä ilmestyi poromiesten mukaan jo viime vuoden syyskuussa, mutta asiasta ei kerrottu laajasti. Reikien syyksi epäillään ainakin osaksi Arktisen nopeaa lämpenemistä. Tieteellisiä todisteita tästä on runsaasti. Vielä on vaikeaa sanoa, kuinka vaarallinen tällainen luonnonilmiö on.

RG 28.7.2014: Venäläiset ydinkäyttöiset jäänmurtajat otetaan pois turismiliikenteestä. Jatkossa ne avaavat liikennettä Koillisväylällä. Vuonna 2017 jäänmurtajariveihin palaa ”Sovetski sojus”- niminen alus.

RG 1.8.2014: Kuuluisa televisiotoimittaja Mihail Kožuhov tekee dokumenttia Koillisväylästä televisiokanava ”Rossijalle”. Dokumentti kertoo venäläisistä arktisista tutkimusmatkailijoista ja tiedemiehistä, joista kansa ei tiedä paljoakaan. Dokumentti toteutetaan yhdessä Pohjoisen arktisen valtionyliopiston kanssa, jonka tavoitteet ovat samanlaisia kuin Kožuhovin. ”Arktisen aktiivisessa valtauksessa on alkamassa uusi aikakausi. Jotta voimme määrittää ja voimistaa läsnäoloamme täällä, on välttämätöntä tallentaa ja sitä kautta hankkia takaisin venäläinen perintö, joka on tallennettu tähän maaperään”. Muutama viikko myöhemmin (20.8.2014) ohjaaja kertoo, että moni hänen näkemänsä asia arktisella jätti surullisen vaikutelman. ”Loputtomat ruosteiset tynnyrit ja kylät, joista elämä oli kadonnut. Venäjän täytyy tehdä sellainen arktinen projekti, joka on vertailukelpoinen avaruuden valloituksen kanssa. On häpeällistä, ellemmme vastaa haasteeseen.”

Televisiolla on Venäjän mediakentässä suurin ja tärkein rooli. Arktisen hallintaa ja valtausta koskevat ideat saadaan tätä kautta entistä suuremmalle yleisölle. Dokumentin lähtökohta pönkittää historian kautta Arktisen valtauksen ideaa ei ole kovin yllättävä.

RG 6.8.2014: Venäläiset tiedemiehet ovat saaneet päätökseen työnsä globaalien videoalvonnan parissa Arktisella. Koillisväylän kehitys ja geologiset avaukset ovat tehneet Arktisesta uuden ”Klondyken”, eivätkä Arktisen neuvoston maat enää peittele taloudellisia intressejään ja pyrkimyksiään valloittaessaan Arktista. Tämä kaikki on antanut impulssin valvonnalle. Valvontaohjelma on täysin kotimainen.

Muista Arktisen neuvoston maista puhutaan nyt niin kuin ne olisivat peitelleet intressejään ja aikomuksiaan. Kansainvälisen yhteistyön - diskurssissa on epäileviä ja epäluuloisia piirteitä.

RG 7.8.2014: Narjan-Marin kansainvälisessä kokouksessa Venäjän edustajat puhuvat Arktisen radikaalisesta lämpenemisestä ja ekologiasta. Samaan aikaan todetaan, että arktinen pohjamaa ei ole vielä käytössä maksimaalisesti, mihin suurin este on liikenneinfrastruktuurin puuttuminen.

RG 9.8.2014: Putin antoi ”startin” Rosneftin ja amerikkalaisen Exxonmobilin poraamiselle maailman pohjoisimmalla öljylähteellä. ”Tänä päivänä kaupallinen menestys määrittää tehokasta kansainvälistä yhteistyötä. Kotimaiset ja ulkomaiset suuret yritykset ymmärtävät tämän hyvin, ja huolimatta tämän päivän poliittisista suhdanteista, pragmaattisuus ja järki voittavat, mikä ilahduttaa”, valaisi Putin. Venäjän Exxonmobilin johtaja lisää, että ”on erittäin tärkeää suojella arktisen kaunista luontoa”.

Putin vetoaa ”järjen voittoon” ja viittaa tällä lännen pakotteisiin ja siihen, ettei järkevä ihminen kyseenalaista öljynporausta. ”Kauniin luonnon suojele” kuulostaa jättimäisen öljynporausoperaation yhteydessä hieman falskilta. Ekologiset arvot ja ilmastonmuutos ovat puheissa sulassa sovussa arktisen alueen taloudellisen hyödyntämisen kanssa. Luonto ”ei ole este, vaan hidaste”, jota suojellaan parhaalla mahdollisella tavalla tinkimättä kuitenkaan projekteista.

RG 29.8.2014: ”Monet maat ovat huolestuneita ja pelästyneitä aktiivisuudestamme Arktisella, mutta olemme monta kertaa sanoneet, että toimimme täysin kansainvälisten sopimusten mukaan. Niin olemme aina toimineet ja tulemme toimimaan tulevaisuudessakin.” kertoi valtion johtaja (Putin). ”Kuten joillakin mailla, meillä ei ole tällä hetkellä aikomusta erottaa osaa alueesta suoraan federaation alaisuuteen. Venäjä aikoo lisätä hätätilaministeriön infrastruktuuria ja sotilaallista läsnäoloa Arktisella, koska meidän täytyy turvata Koillisväylän kaupallista liikennettä, ei sotiaksemme jonkun kanssa. Valitettavasti

alue on meille niin tärkeä turvata, sillä USA:n ydinsukellusveneet on keskitetty Norjan rannikon läheisyyteen.”

Putinin retoriikassa yhdistyy suorasanaisuus, päättäväisyys, oman kansan hyssyttely ja vakuuttelu. Ylläolevassa artikkelissa mielenkiintoista on ”valitettavasti”- sanalla alkava virke, joka osittain mitätöi aikaisemman puheen. USA:n käytös velvoittaa ja oikeuttaa ”valitettavasti” Venäjän toimenpiteet ja paljastaa, että sotilaallinen läsnäolo ei ole pelkäämään kaupallisen liikenteen turvaamista, vaan varautumista konfliktiin.

RG 1-10.9.2014: Syyskuun alussa ylpeillään uudesta ydinkäyttöisestä jäänsärkijästä, joka on tarkoitus laskea vesille vuonna 2018. Muutamia päiviä myöhemmin uutisoidaan mo-
neen kertaan Pohjoisen laivaston vakituisesta sijoittamisesta Novosibirskin saarille, jonka yhteyteen tulee Yhdistynyt strateginen päällystö, jonka tehtävänä on suojella Venäjän in-
tressejä Arktisella.

RG 20.9.2014: Arktisten jäiden ennustetaan sulavan 2030 vuoteen mennessä. Sulamisesta ei olla kuitenkaan yhtä mieltä tiedemiesten keskuudessa.

RG 24.9.2014: Sotšin investointifoorumissa todettiin, että Aasia on Euroopasta kivenhei-
ton päässä, kun Koillisväylä saadaan käyttöön. Jos infrastruktuuri saadaan kuntoon, ana-
lyytikot arvioivat, että seitsemässä vuodessa liikenne voi kasvaa kymmenkertaiseksi.
Vielä 150 vuotta sitten Krimin sodan jälkeen Venäjän imperiumi suunnitteli tavaran vien-
tiä Indigan lahden kautta. 1950-luvulla idea nousi taas keskusteluun, mutta projekti ei
toteutunut. Nyt Indigasta voi tulla korvaamaton kauttakulkupaikka läntisellä Koillis-
väylällä.

Yhtymäkohtia ja suuria käsitteitä haetaan historiasta ja yhdistetään ne nykypäivän dis-
kurssiin. Krim ja Venäjän imperiumi kuulostavat mukavan mahtipontisilta ilmauksilta
vallankumouksellisen merireitin avaamisen yhteydessä.

RG 24.9.2014: Nenetsin autonomisesta piiristä on tullut yksi tärkeimmistä arktisen alueen
kasvukeskuksista. Haasteita kuitenkin riittää. Alueella ei ole kunnollista tieverkkoa ja
moniin kyliin pääsee vain lentämällä. Asuinkelvottomiksi luokiteltuja taloja on alueella
jopa 65 % taloista. Taloja uusitaan vauhdilla ja perinteisten elinkeinojen harjoittajille ra-
kennetaan kyliin ja kaupunkeihin ilmaiseksi asuntoja. Poromiesten lapset asuvat koulu-
vuoden ajan kouluinternaateissa, joista he palaavat lomillaan perheen pariin. Nenetsin
kieltä puhuu enää noin tuhat ihmistä. Kulttuurin säilyminen on mahdotonta ilman kielen

säilymistä. Nenetsin kieli on erikoisen kaunis. Yllättäen monet ihmiset ovat säilyttäneet perinteisen elämäntavan huolimatta isojen korporaatoiden ilmestymisestä alueelle. Öljy-yhtiöt ja poromiehet elävät rinnakkain häiritsemättä toisiaan. Tämä on myös alueellisen politiikan kurssi. Huolimatta ammatista tai syntyperästä jokaisen nenetsiläisen sydämessä on näky loputtomasta tundrasta poroineen häikäisevän valkoisella lumella.

Valtio tukee monin tavoin poromiesten perheiden elämää, mutta toimet tukevat enemmän ”normaalialuekaupunkilaistumista” kuin perinteisen elämäntavan säilyttämistä. Alkuperäiskansoja koskevasta uutisoinnista saa kuvan, että sopeutuminen moderniin elämänmenoon on käynyt kivutta. Nenetsikielen mainitaan olevan tärkeä (ja erikoisen kaunis...), mutta mitään toimenpiteitä sen säilyttämisen puolesta ei esitetä. Ylemmällä poliittisella tasolla ilmassa on nostalgiaa ja teennäistä arvostusta alkuperäiskansojen kulttuuria kohtaan.

RG 8.10.2014: Akateemikko Jevgeni Primakov erittelee viisi tämänhetkistä ongelmaa Arktisella. Ensimmäinen on se, että Koillisväylä omaa entistä enemmän poliittista merkitystä kaupallisuuden lisäksi. Toinen ongelma on ulkorajan määrittely. Kolmas ongelma on resurssien hallinta Arktisella. Sanktioiden takia työ amerikkalaisten öljy-yhtiöiden kanssa on vaikeutunut. Se tarkoittaa, että työtä on periaatteessa jatkettava yksin. On huolehdittava, että ulkomaisten yritysten intressit ”voittavat Venäjän vastaiset sanktiot”. Neljäs ongelma on sotilaallisen infrastruktuurin vahvistaminen arktisella alueella. Ilman arktisia lentokenttiä ja sotilaallista perustaa on vaikeaa odottaa Venäjän puolustuskyvyn vahvistumista. Viides ongelma on arktisen alueen sosio-ekonominen kehitys, johon sisältyy tieteellinen työ, ilmaston ja ekologian valvonta. Kehityspankin (Внешэкономбанк) johtajan sijainen Andrei Klebatš ja Kansainvälisen aluekehityksen johtaja Igor Melaved kiinnittivät terävästi huomioita valtion ohjelman rahoitukseen. Siinä ei toistaiseksi ole ruplaakaan. Klebatšin mukaan taistelun Arktisesta voittaa se, joka turvaa paremmat olosuhteet ihmisen toiminnalle siellä. Hänen mielestään arktisen ohjelman pitäisi toimia jo nyt. Tällä hetkellä ohjelma on vain ”loikka tulevaisuuteen”.

Sanktioiden negatiiviset seuraukset otetaan esiin ensimmäistä kertaa. Tässä artikkelissa on yllättävän kriittistä ja suoraa puhetta verrattuna viimeaikojen artikkeleihin.

RG 15.10.2014: Turvallistamisen tahti kiihtyy lokakuussa. Puolustusministeri Sergei Shoigun käskystä napapiiriin taakse perustetaan täysi sotilaallinen ryhmittymä ja rakennetaan sotilaallinen infrastruktuuri. Frans Joosefin maassa ja Novosibirskin saarilla jat-

ketaan kymmenen vuotta sitten aloitettujen lentokenttien rakentamista. Samanlaiset kentät tehdään Tiksiin, Narjan-Mariin, Alykeleen, Amdermeen, Anadryneen, Rogatševoon ja Hagurskoihin. Pitkin Koillisväylää rakennetaan sotilaskaupunkeja.

RG 21.10.2014: Venäläiset sotarobotit tulevat suojelemaan liikennettä ja porausoloja Arktisella. Vedenalainen robottiteknologia on kykeneväinen turvaamaan infrastruktuuri-projekteja, kontrolloimaan vesiooloja, tiedustelemaan ja suojelemaan alueita potentiaalisilta vihollisilta.

RG 22.10.2014: Venäjän armeija osallistuu aktiivisemmin ympäristön puhdistamiseen ”jäljistä”, jotka ovat aiheutuneet viime vuosikymmeninä. Armeija yrittää myös olla itse vahingoittamasta ainutlaatuista luontoa.

RG 24.10.2014: Investointien kasvaessa arktisella alueella öljyteollisuus voisi luoda puolesta miljoonasta miljoonaan työpaikkaa Venäjällä. Sitä varten täytyy kuitenkin tehdä valtavasti työtä ja työskennellä tuonnin korvaamiseksi. On myös välttämätöntä perustaa valtiollinen toimija, joka ohjaa kaikkea toimintaa mikä liittyy arktisen alueen hallintaan.

Tuonninkorvaamisesta (импортозамещение) on tullut myöhemmin oikea muotisana länsimaiden pakotteiden edessä. Näissä artikkeleissa se esiintyy nyt ensimmäisen kerran.

RG 29.10.2014: Tutkakenttä Arktisen yllä on suljettuna vuoden 2014 loppuun. ”Vuonna 2015 olemme valmiita kohtaamaan ”kutsumattomia vieraita” niin pohjoisesta kuin etelästä”, huomautti ministeri Shoigu. Ilmavoimat rakentavat pohjoiseen uusia voimakkaita tutkia, jotta ympäri Venäjän saadaan luotua yhtenäinen tutkakenttä varoittamaan rakettiskuista. Projektin pitäisi valmistua vuonna 2018. Ongelma yhtenäisestä tutkakentästä huolestutti sotavoimia jo Neuvostoliiton aikaan.

RG 30.10.2014: Putin tapasi hallituksen edustajien kanssa ja kiitteli Venäjän parantunutta sijoitusta kansainvälisessä ”Doing business” – mittauksessa. Hän oli myös kiinnostunut arktisen alueen puhdistusoperaatiosta, johon luonnonvara- ja ekologiaministeri Sergei Donskoi vastasi, että työ monilla saarilla on saatu päätökseen ja monilla se vielä jatkuu.

Koko artikkeli on rakennettu kuin näytelmä, missä presidentti kysyy, ja hallituksen edustajat vastaavat asioiden olevan paremmin kuin koskaan. Toimittaja on ikään kuin dialogin seuraaja, joka kirjaa keskustelun sellaisenaan. Tässäkään Putinin puhetta ei referoida vaan lainataan suoraan.

RG 1.11.2014: Venäjä kutsu Intian poraamaan venäläistä öljyä. Viilentyneet suhteet lännen kanssa lähentää venäläisiä öljyntuottajia itämaisten kollegojen kanssa. Venäjä ja Intia aloittavat jo ensi vuonna neuvottelut öljyputken rakentamisesta Intiaan. Myös rakenteilla oleva putki Kiinaan voisi jatkua Intian rajalle asti.

RG 18.11.2014: Tverissä pidetyssä foorumissa Arktisen ykkösongelmaksi nimettiin työvoimapula. Pohjoisessa instituutit eivät kehity, bisnes-keskuksia eikä työvoiman systemaattista koulutusta ole. Viime aikoina on suljettu kaksi pohjoista suurten opistojen haa-raosastoa, jotka ovat kouluttaneet työvoimaa Arktiselle. Kolmatta ollaan sulkemassa Petroskoissa. Tällaisen kehityksen jatkuessa suomalaiset, ruotsalaiset ja norjalaiset ylittävät pian venäläisen ammattitaidon.

RG 22.11.2014: Venäjä löytää vaihtoehdon läntisille öljy-yhtiöille. Venäjä aikoo houkuttella investoijia niistä maista, jotka eivät ole asettaneet pakotteita Venäjää vastaan, jos länsimaiset yhtiöt vetäytyvät hankkeista. Länsimaiset yhtiöt ovat edelleen kiinnostuneita jatkamaan yhteistyötä, mutta lainsäädäntö estää yhteistyön jatkumisen. Venäjä ei voi kuitenkaan lopettaa työtä, vaan aikoo jatkaa projekteja, ja on valmis aloittamaan muiden maiden kanssa yhteistyön.

RG 26.11.2014: Venäjällä toimii neljä strategista sotilaspiiriä: Länsi, Itä, Keskus ja Etelä. Strateginen päällystö Pohjoinen tulee olemaan viides ja se aloittaa toimintansa arktisella alueella 1.12.2014. Pohjoinen laivasto tulee olemaan pohjoisen sotilaspiirin perusta.

RG 5.12.2014: EU täsmensi sanktioitaan. Arktisia öljynporausprojekteja koskevat sanktiot koskevat ainoastaan porauksia, jotka tapahtuvat mannerjalustalla, eivät maan päällä. Kiellot koskevat myös porauksia, jotka ulottuvat yli 150 metriä syvälle.

RG 10.12.2014: Arktisen tieteellinen tutkimus kärsii rahan puutteesta. Tällä hetkellä kolmannes rahoituksesta tulee yrityksiltä ja kaksi kolmannesta valtion budjetista. Pitäisi olla toisin päin. Yritykset sijoittavat mieluummin rahaa ulkomaiseen teknologiaan. Venäläisen bisnes täytyisi vakuuttaa sijoittamisesta kotimaiseen työhön.

RG 15.12.2014: Koillisväylän alueiden senaattorit ehdottavat erillisen valtiollisen elimen perustamista, jossa voitaisiin ratkoa Arktiseen liittyviä kysymyksiä. Nyt eri neuvostot hoitavat asioita tehottomasti. Senaattorit ovat huolissaan myös todellisesta valtion Arktisen sosio-ekonomisen ohjelman rahoittamisesta, jota ei tällä hetkellä ole, vaikka ohjelman pitäisi käynnistyä vuoden 2017 alusta.

RG 15.12.2014: Perjantaina federaation neuvoston edustaja Valentina Matvienko luovutti passeja nuorille, jotka osallistuivat valtakunnalliseen ”Olemme Venäjän kansalaisia” – kampanjaan. Tämän Venäjän federaation kansalaisen ensisijaisen dokumentin saivat ansiokkaat opiskelijat ja aktiiviset yhteiskunnan toimijat kouluista ja kadettikorpuksista. ”On symbolista, että passit annettiin Venäläisen perustuslain päivänä”, huomautti parlamentin ylähuoneen johtaja. Hänen mielestään tämän tyyppisistä seremonioista voisi tulla hieno traditio kaikissa valtion elimissä, koska tilaisuudet lujittavat kasvavan sukupolven patriotismin tunnetta ja rakkautta omaan valtioon. Valentina Matvienko huomautti, että perustuslailla turvataan vakaata hallintoa vaikeissa olosuhteissa.

Passien antaminen palkinnoksi seremoniassa vie ajatusta siihen suuntaan, että passi ei ole enää jokaisen oikeus, vaan palkinto isänmaallisesta toiminnasta.

RG 30.12.2014: Arktisen infrastruktuuri kehittyi sanktioiden keskellä. Arktisen valloitus ei lopu sanktioiden ja vaikean poliittisen ja ekonominen tilanteen takia. Koska yritykset eivät enää saa osallistua moniin projekteihin, Venäjän on pakko aloittaa varustautuminen ja teknologinen työ.

RG 23.12.2014: Seuraavan 15 vuoden aikana öljyn tuotanto mannerjalustalla ei tule olemaan merkittävää. Ekspertit tähdentävät, että öljy- ja kaasutyöläisillä Venäjän mannerjalustalla on edessään vaikeat ajat. Öljyn hinta on pudonnut huomattavasti siitä tasosta, mikä on asetettu arktiselle öljylle. Hinta on tällä hetkellä 40 dollaria barreilta, kun arktiselle öljylle asetettu raja on 100 dollaria. Perspektiiviä arktisesta öljystä ei olla kuitenkaan yliarvioimassa. Tällä hetkellä alueella on meneillään yli 40 projektia. Analyttikoiden mukaan vuoteen 2030 mennessä arktiselta ei tulla poraamaan yli 3 prosenttia koko maan öljystä, eikä kaasua etsitä ollenkaan. Raaka-aineita porataan vuoteen 2030 asti sieltä, missä työt ovat jo meneillään. Venäläisten esiintymien kaupallinen menestys on vielä kysymysmerkki. On vaikea saada organisaatioita mukaan tiedustelu- ja etsintätöihin, toisin kuin esimerkiksi rakentamaan infrastruktuuria jo löytyneiden esiintymien ympärille. Sanktioista johtuen Venäjän pitää löytää vaihtoehtoja joko kotimaasta tai Aasiasta. Porauksille tarvittavaa välineistöä valmistetaan tällä hetkellä vain Pohjois-Amerikassa ja korvaajaa niille on vaikea löytää.

RG 19.12.2014: Lainsäädäntöinstituutti työskentelee konseptin parissa, jolla Arktisen houkuttavuutta työntekijöille parannettaisiin mm. verohelpotuksilla ja ilmaisella asumisella, niin kuin Neuvostoliitossa oli tapana tehdä.

RG 22.12.2014: Sanktiot vaikeuttavat Venäjän työtä arktisella myös siksi, että Venäjä ei saa edullista luottoa. Venäläiset yritykset ovat jo korjanneet kurssiaan öljyn poraamisessa vuonna 2015, jolloin se tulee pysymään suunnilleen samana kuin tänä vuonna. Valtio on laskenut saavansa ainakin 3000 miljoonaa dollaria ulkomaalaista rahoitusta arktiseen projektiin. Näitä lukuja pitää nyt arvioida uudelleen. Sanktiot löivät myös laivanrakennusalaan, joka ei saa käyttöönsä nyt uusinta teknologiaa. Sanktioita vaarallisempaa arktiselle on kuitenkin öljyn hinta.

Yhteenveto vuodesta 2014. Vuoden alkupuolella Venäjä tiedottaa edelleen ilmaston kylmenemisestä kotimaahan suunnatussa viestinnässä. Yllättäen kansainvälisissä kokouksissa Venäjän edustajat puhuvat päinvastaista. Sotilaallista läsnäoloa lisätään ja uusi strateginen päällystö perustetaan Arktiselle. Murmanskia kehitetään sotilas- ja satamakaupunkina. Krim liitetään keväällä Venäjään ja siitä tulee saman tein suurvaltadiskurssin luonnollinen osa (mm. ”Krimiltä Arktiselle”- otsikko). Työvoimapulasta arktisella alueella keskustellaan useammankin kerran. Ukrainan kriisin jälkeen Kiina ja Intia tulevat mukaan keskusteluun uusien yhteistyökumppaneiden ominaisuudessa. Alkusyöksystä Koillisväylän suuriin suunnitelmiin uskotaan vielä täysillä ja isänmaallisuus on huipussaan muissakin aiheissa. Kirjoittelussa uhkakuvien lisääntyä ja lännelle uskotaan helposti löytyvän vaihtoehto. Turvallistaminen kiihtyy. Loppuvuonna uhon kärki taloudellisissa asioissa katkeaa ja sanktioiden negatiivisia vaikutuksia tuodaan realistisesti esille. Samaan aikaan odotteita öljyntuotannon suhteen lasketaan. Putin saa vuoden aikana paljon palstatilaa.

5.3. Vuosi 2015

RG 13.1.2015: Instituuttien puute on ongelma arktisen työvoiman turvaamisessa. Työvoimasta on tällä hetkellä tuhansien ihmisten puute pelkästään Murmanskin alueella. Murmanskiin suunnitellaan ammattitoimialojen keskusta, missä järjestettäisiin uudeleenkoulutusta yhdessä Rosneftin kanssa. Kaikki arktiset maat käyvät taistelua korkeakoulutetuista alan ammattilaisista. Työmarkkinoissa on epätasapaino, koska töihin tarvitaan ensisijaisesti miehiä. Venäjän pohjoisen sosiaalisen kasvun keskuksen johtaja ehdottaa, että työvoimaksi palkattaisiin entisiä merivoimien miehiä, mutta tämä vaatisi kansainvälisen standardin mukaisen lisenssin. Pohjoisen demografia on sisäisen muuttoliikkeen kysymyksiä, joten valtion politiikkaa tulisi muuttaa, jotta työvoimaa saataisiin mobilisoitua.

RG 16.1.2015: Mannerjalustalta porattu öljy aiotaan kuljettaa Murmanskin sataman kautta, josta tehdään pääasiallinen satama siihen tarkoitukseen.

RG 21.1.2015: Arktisesta on tullut maailman geopolitiikan keskus ja kilpailu on kovaa johtavien maiden välillä. Tässä tilanteessa ensimmäiselle sijalle nousevat kysymykset oikeuksista, joiden tarkoituksena on turvata epätavallisen alueen normaali ja vakaa kasvu.

RG 6.2.2015: Dmitri Rogozin aloittaa Arktisen komission johdossa. Komissio aloittaa toimintansa kuukauden sisällä. Rogozin valittiin, koska hän on menestyksekkäästi johtanut Merilautakuntaa hallituksessa. Rogozin on sanonut aiemmin, että aktiivinen Arktisen valloitus johtaa väistämättä konfliktiin eri maiden intressien välillä. Hänen mielestään ei ole mahdotonta, että vastakkainasettelu ei pysy diplomatian rajoissa.

Rogozin aloittaa Arktisen komission johdossa näkyvästi. Hänen lausuntonsa eroavat Putinin ja Medvedevin neutraalista ja kansainvälistä yhteistyötä alleviivaavasta retoriikasta. Putin on ikään kuin rauhoittava vastavoima alempiarvoisille virkamiehille, joiden retoriikka on hyökkäävämpää.

RG 10.2.2015: Frans Joosefin maan Alexandran maan -saarelle rakennetaan sotilaskaupunki neljällä miljardilla ruplalla. Hallinto- ja asuinrakennuksia tulee 150 ihmiselle. Rakennustyöt ovat valmiina vuoden 2016 syyskuuhun mennessä.

RG 25.5.2015: Öljyntuotannon maailmanmarkkinoille on ilmestymässä uusia pelaajia, jotka jättävät varjoonsa suurimmat amerikkalaiset, saudi-arabialaiset ja venäläiset konsernit. Kyse on kahdesta Kiinan valtionyhtiöstä. Kiinalaiset aikovat tuoda enemmän öljyä kuin USA, ja he auttavat Venäjää Arktisen valloittamisessa.

RG 25.2.2015: Jotta Koillisväylää voidaan paremmin turvata ja reagoida mahdollisiin uhkiin Arktisella alueella, Venäjä laajentaa sotilaallisia ryhmiä Tšukotkan niemimaalla. ”Arktiselle pyrkivien maiden määrä on lisääntynyt ja ne ovat ottaneet konkreettisia poliittisia ja sotilaallis-ekonomisia askeleita”, sanoi puolustusministeri Shoigu.

RG 16.3.2015: RG julkaisee maaliskuussa pitkän artikkelin kylmästä sodasta Arktisella isänmaallisessa hengessä, joka lienee osa tulevan Voiton päivän hypetystä.

RG 19.3.2015: Arktisen komission johtaja Rogozin kuvailee Koillisväylää näin: ”Se on supertärkeä teema, valtava Venäjän omaisuus, nopein tie idästä länteen, jäinen Silkkitiemme (наш ледяной Шелковый путь)”. Hänen mielestään päätösvallan arktisissa kysymyksissä pitäisi siirtyä Moskovasta lähemmäs itse alueita, esimerkiksi Arkangeliin.

RG 20.3.2015: NASA:n mukaan arktinen jää on pienimmillään vuodesta 2011 kiertäneen satelliitin aikana. RG huomauttaa, että tiedot ovat pelkästään NASA:n omien satelliittien, eikä muiden maiden spesialistien tietoja ole otettu huomioon.

RG 26.3.2015: Suurin osa eksperteistä (57 %) on sitä mieltä, että arktisia töitä täytyy jatkaa. Samaan aikaan yhä useammin kuulee mielipidettä, että projektit tulee pysäyttää (muutamia on jo pysäytetty) ja odottaa hiilivetyjen maailman markkinatilanteen parantumista. Yhtenä argumenttina työn jatkamisen puolesta on se, että muut maat eivät ole pysäyttämässä töitä, sekä se, että töiden pysäyttäminen voi tulla kalliimmaksi kuin niiden jatkaminen. Kriisin aikana tulee keskittyä projekteihin, jotka tuovat nopeaa tuottoa. Tällä hetkellä Venäjä ei voi sallia itselleen monia megaprojekteja. Arktinen on kuitenkin ilman muuta talouden veturi. Useimmat ekspertit uskovat, että alhaiset hinnat ovat nopeasti ohimenevä ilmiö.

RG 7.4.2015: 195 arktista eläinlajia 201:sta uhkaa sukupuutto globaalin ilmastonmuutoksen vuoksi. Suurimmassa vaarassa ovat nisäkkäät. Johtopäätökset ovat alustavia ja vaativat jatkotutkimuksia, mutta yleinen kuva lämpenemisestä on selvä ja lohduton.

RG 8.4.2015: Etelä-Korea aikoo aktiivisemmin osallistua Arktisen ja Koillisväylän kehittämiseen. Soul tulee investoimaan Venäjän Kaukoidän satamiin ja osallistuu tutkimukseen Venäjän kanssa. Korean politiikassa yhteistyö Venäjän kanssa on merkittävässä asemassa. Korealaisten alusten on tarkoitus alkaa käyttämään Koillisväylää jatkuvasti. Suunnitelmissa on myös tutkimusaseman perustaminen Venäjän alueelle.

RG 9.4.2015: Sevastopolilaiset (kaupunki Krimillä) poijut auttavat Arktisen valloituksessa. Erityislaatuiset poijut mittaavat meriveden lämpötilaa, suolaisuutta, virtausta ja välittävät satelliittitietoja. Sevastopolin Merihydrofysiikan instituutti teki Neuvostoliiton aikana paljon yhteistyötä hydrometeorologisen laitoksen kanssa ja tänä päivänä sitä uudistetaan ja laajennetaan taas.

RG 14. & 15.4.2015: Rogozin ehdottaa yhtenäistä Arktisen lakia toteutettavaksi. Valti-onohjelman tulisi olla tehokas instrumentti strategian toteuttamiseen, mutta tänä päivänä

se on asiantuntijaluonteinen, koska budjetissa ei ole rahaa sen toteuttamiseen. Arktinen on ensisijaisesti Venäjälle takuu energiaresurssiteollisuuden turvaamiseksi. Toiseksi tärkein asia on Koillisväylä. Ekologia alueella on myös tärkeimpien prioriteettien listalla. Venäjän teknisessä ja psykologisessa suunnitelmassa on valloittaa Arktisen rikkaudet. Puolustusvoimien tehtävä ei ole militarisoida aluetta vaan realisoida kaupalliset intressit. Kansallisella, kuten myös arkipäivän tasolla täytyy paeta psykologista ajatusta ja fraasia ”ansaita pohjoisessa, tuhlata etelässä”. Alkuperäiskansoja ei tule unohtaa ja päätösvaltaa arktisissa asioissa tulee tämän takia siirtää mahdollisimman paljon paikallistasolle.

RG 19.4.2015: Rogozin lensi Pohjoisnavalle avaamaan ”Pohjoisnapa – 2015” – kelluvan keskuksen. ”Täällä on paljon ongelmia, joita ei ole ratkaistu Neuvostoliiton aikana, ennen Neuvostoliittoa, eikä edes uuden Venäjän aikana. Mutta nyt aksentit ovat saaneet sellaisen muodon, että saavumme Arktiselle iäksi ja teemme siitä meidän. Ainakin siitä osasta, mikä sijaitsee meidän alueellamme. Huolimatta siitä, tykkääkö joku vai ei tykkää, me tulemme olemaan Arktisella, aiomme työskennellä täällä ja laajentaa arktisia alueitamme.”

Rogozinista on tullut tärkeä arktisesta puhuja ja vallan käyttäjä. Alueiden, joista hakemus on jätetty YK:lle, nähdään jo jollain tavalla kuuluvan Venäjälle, vaikka päätöstä ei ole tullut.

RG 16.5.2015: Tutkijoiden mielestä globaali lämpeneminen auttaa meriliikennettä Arktisella.

RG 19.4.2015: ”Norjan sisäministeriö on kateellinen meille”, kuuluu otsikointi, kun norjalaiset ovat arvostelleet Rogozinin käymistä Spitsbergenissä sanktioista huolimatta. ”Taistelun jälkeen nyrkkejä ei heilutella” (после драки кулаками не машут), Rogozin vastaa sananlaskulla kritiikkiin ja tarkoittaa että tehty mikä tehty. ”Ovat vain kateellisia, kun uimme Pohjoisnavalla.”

Artikkelissa ei avata aiempia tapahtumia, eli sitä, että Rogozin on pakotelistalla ja siitä huolimatta lähti matkalle. Rogozinin vastaus on ylimielinen ja humoristinen, ja kertoo, että Venäjä ei ota sanktioita tosissaan.

RG 21.4.2015: On jo selvää, ettei Koillisväylästä tule täysin Suezin kanavan korvaajaa. Syynä eivät ole pelkästään äärimmäiset sääolot, vaan lainsäädännön ongelmat. Jotta lii-

kennettä saataisiin houkutelua reitille, täytyy kehittää erityinen kansainvälinen lainsäädäntö Arktiselle. Koillisväylä ja arktiset reitit puuttuvat EU:n meridoktriinista. Venäjällä on oma lainsäädäntö aluevesilleen. Viime vuonna Koillisväylällä kulki tavaraa 2 % enemmän vuoteen 2013 verrattuna.

RG 21.4.2015: Rogozin ilmoittaa, että uuden sukupolven atomikäyttöinen jäänsärkijä tulee Arktiselle vuonna 2017 ja vuonna 2020 niitä tulee kolme lisää. ”Meidän ei tule puhua alueen militarisoinnista, vaan makroalueen tutkimuksesta”, kommentoi Rogozin Pohjoisen päällystön perustamista.

RG 12.5.2015: Öljy-yhtiö Shell on saanut alustavan luvan koeporauksiin Arktisella. Shell sai luvan jo 2012 kesällä, mutta kaikki poraukset keskeytyivät.

RG 13.5.2015: Venäjän ulkoministeriö on hallituksen määräyksestä kirjoittanut deklaraation kontrolloimattomasta kalastuksesta Arktisella. Tulevaisuudessa Pohjoisen Jäämeren sulaminen mahdollistaa kalastuksen, eikä alueella ole vielä kalastusta koskevaa kansainvälistä lakia. Venäjän lisäksi deklaraatiota ovat valmistelleet muut arktiset maat Tanska, Kanada, Norja ja USA.

RG 15.5.2015: Länsimaiset öljy-yhtiöt yrittävät kaikkensa saadakseen porata öljyä Arktisella ja horjuttaa näin Venäjän asemaa energian suurvaltana. Venäjän täytyy jakaa resurssejaan erittäin varovasti ja vain siinä tapauksessa, että se on oikeutettua. Venäjä voi tehdä työn itse, mutta se on vaarallista, aikaa vievää ja tehotonta. Venäjällä on käytössään tällä hetkellä parempaa tekniikkaa kuin länsimailla hyvän geografisen sijainnin ja jäänmurtajien ansiosta. Venäjältä puuttuu hyvä navigointijärjestelmä, jollainen on esimerkiksi Norjalla. Yhteistyö keskeytyi antivenäläisten sanktioiden (антироссийские санкции) takia. Nyt jokaisen maan on kehitettävä teknologiaa itsenäisesti.

RG 15.5.2015: Jäänmurtajien budjettia leikataan noin kolmanneksella.

RG 21.5.2015: ”Pohjoisnapa – meidän!” otsikoidaan toukokuussa. Venäjän valtio ilmoittaa strategisista intresseistään alueella. Ministeri Sergei Donskoi vastailee artikkelissa toimittajan kysymyksiin Arktisesta. ”On nähtävissä, että maailmassa ilmaantuu monia eri vaihtoehtoja hiilivetymarkkinoilla, jotka aktiivisesti käyttävät resurssejaan. Mitä nopeammin hiilivetyraaka-aineet saadaan markkinoille, sen tehokkaammin ne ottavat markki-

narakonsa ja löytävät asiakkaansa. Tämä on öljybisneksen klassinen teoria. Sen takia uskomme, että emme missään olosuhteissa voi pysähtyä tai hidastaa tahtia, vaan täytyy liikua eteenpäin ja jatkaa työtä”.

Näissä Donskoin lauseissa kiteytyy hyvin Venäjän strategia Arktisella. Öljy on saatava markkinoille ennen kuin korvaavat energiamuodot lyövät itsensä läpi maailmalla. Venäjä laskee öljyn varaan taloudellisen kehityksensä ja arktinen öljy on Venäjän ainoa suunnitelma selviytymiseen tulevaisuudessa.

RG 20.5.2015: USA:n erityisedustaja arktisissa asioissa, amiraali Robert Papp ilmoittaa, että ”ei ole löytynyt todisteita Venäjän sotilaallisesta läsnäolosta Arktisella. Moskova toteuttaa Arktisella tavanomaista toimintaa. Venäjä, yksi kahdeksasta Arktisen neuvoston maasta, on erittäin tärkeä meille, kun kaikki päätökset Arktisessa neuvostossa tehdään yksimielisyyden pohjalta”

Artikkeli on hyvä esimerkki siitä, kuinka Rossijskaja gazeta poimii usein yksittäisiä lauseita muiden maiden mediasta, jotka tukevat lehden omaa diskurssia.

RG 8.6.2015: Tällä hetkellä Koillisväylällä kulkee vuosittain 4 miljoonaa tonnia tavaraliikennettä. Potentiaalia on 20 kertaistaa se 15 vuodessa. Tällöin palautettaisiin Neuvostoliiton aikainen tavaraliikenteen määrä ja se päämäärä on välttämätön.

RG 23.6.2015: Venäjän federaation sisäministeriö keskusteli siitä, miten reagoida uusiin uhkiin Arktisella. Venäjä on valmis reagoimaan uuteen tilanteeseen, vaikka alueella ei nähdä olevan sotilaallisia uhkia Naton ja blokkien ulkopuolisten maiden puolelta. Venäjällä on potentiaalia turvata omia valtiollisen turvallisuuden intressejään. Alueen vakauden säilyttämiseksi tulee vahvistaa kollektiivista lähestymistapaa ongelmien ratkaisemiseksi. Arktisella neuvostolla on rooli tässä.

RG 29.6.2015: Valtioneuvoston edustaja Valentina Matvienko kehottaa tekemään erillisen lakiehdotuksen arktisen alueen kehityksestä. Venäjällä on edessään valtava tehtävä palauttaa itselleen johtava rooli Arktisen hallinnassa. Yksi tärkeimmistä askeleista siihen suuntaan on lakijärjestelmä. ”Arktinen ei ole pelkästään strategisten intressien alue. Venäjä on pohjoinen suurvalta. Geografia ja historia jo monta vuosisataa taaksepäin asettavat kansamme eteen tehtävän rakentaa nämä maat.”

RG 30.6.2015: Venäjä tarvitsee välttämättä uusia jäänmurttajia. Jamalin niemimaasta suunnitellaan muutettavaksi öljynporauksen keskukseksi ja siihen tarkoitukseen tarvitaan uusia laivoja ja erityistä arktista laivastoa.

RG 30.6.2015: Gazprom ja Gazloft ovat rakentaneet muutaman uuden öljynporauslautan, joiden yläosat on rakennettu Koreassa ja muut osat Venäjällä. Astrakhanissa on meneillään kokeilu itseliikkuvasta öljynporauslautasta Kaspian merelle. Sen tilaajana on kiinalainen yhtiö ja tämän myötä Venäjä on saanut Kaspianmerelle kiinalaisen kilpailijan. Venäjällä on 13 geofysiikan tutkimukseen tarkoitettua alusta, jotka on rakennettu lännessä. Sanktioiden takia niihin on vaikeaa saada länsimaisia osia. Nykyaikaista seismografista teknologiaa Venäjä on vuokrannut länsimaista, mutta teknologia voidaan korvata tästä edespäin kiinalaisilla tuotteilla. Näistä haasteista huolimatta suurin ongelma Arktisella on kuljetettavan tavaran puute laivoilla. Jos näissä olosuhteissa rakennetaan lisää laivoja, ne tulevat seisomaan satamissa tai menevät ulkomaille. Seuraavan kymmenen vuoden aikana Arktisen ei odoteta tuottavan ”suurta öljyä”.

RG 5.8.2015: Elokuussa Venäjä jätti hakemuksen YK:lle mannerjalustasta. Ministeriö uskoo, että komissio pystyy tekemään harkitun ratkaisun ja toivoo, että ratkaisu olisi myönteinen, kuten edellinenkin aluevaatimus viime vuonna.

RG 1.9.2015: ”Valkoisen talon lähteet harvoin puhuvat etukäteen medialle siitä, mitä USA:n presidentti Barack Obama aikoo. Kun he puhuvat, presidentin lähipiiri ei peittele sitä, että tällä tavalla toimiessaan he lämmittävät mielenkiintoa oman *bossinsa* tärkeitä päätöksiä kohtaan. Obaman on siis tarkoitus ilmoittaa uusista tärkeistä päätöksistä liittyen Arktisen valloittamiseen. Venäjää ei tässä yhteydessä mainittu, mutta RIA Novosti ilmoittaa, että Amerikan kongressin edustajat kiirehtivät ilmoittamaan, että Washington on toistaiseksi luovuttanut Arktisen johtajuuden ensi sijaisesti Venäjälle. Rivi Washingtonin poliittista eliittiä muistuttaa, että venäläiset kehittävät aktiivisesti arktisia alueitaan ja järjestävät laivastoaan kymmenellä jäänmurttajalla USA:n kahta vastaan. Obaman uusi aloite haastaa selvästi amerikkalaiset saavuttamaan ja ohittamaan Venäjän Arktisella. – –. Amerikkalaiset ekspertit muistuttavat, että Amerikka ei joudu kilpailemaan ainoastaan Venäjän kanssa Arktisella. Washingtonissa ei ole voitu olla kiinnittämättä huomiota Kiinan aktiiviseen kiinnostukseen Arktista kohtaan. Ekologit kritisoivat yhä aktiivisemmin USA:ta siitä, että se sallii syvänmeren poraukset arktisilla merillä. Puhe on Shellin suunnitelmista aloittaa poraukset Tsukotkan ja Bortan merillä. Ekologit muistuttavat, että USA:n johto peruutti jo Shellin luvat Arktisella sen jälkeen, kun yhtiön kahden öljynporauslautan toiminta kariutui.”

RG 3.9.2015. Obaman vierailusta pohjoisen erääseen pieneen kylään kirjoitetaan amerikkalaisessa sosiaalisessa mediassa ironialla. Obaman toimintaa pidetään enemmän populistina kuin poliitikkana. (RG 3.9.2015)

Kirjoituksista huokuu RG:n asenne Obamaa kohtaan. Obamasta ja USA:sta puhutaan usein alentavaan sävyyn. ”Heidän oma boss” luo kuvaa vähän typeristä presidentin taustajoukoista. USA:ta käsitellään kuin vain jotkut osaisivat ajatella järkevästi (osa muistuttaa, että Venäjä on Arktisen johtaja). Venäjä ottaa kaiken hyödyn irti pienistäkin oppositio liikkeistä USA:sta uutisoinnissaan, lähteet ovat sekavia ja sopimattomia (blogit) ja niitä yhdistellään vain sopivan vaikutelman aikaan saamiseksi. Usein lähteet ovat ylimalvaisia ja täsmentämättömiä (amerikkalaiset lehdet/ekspertit jne.).

RG 9.9.2015: Novosibirskilaiset tiedemiehet ovat todistaneet, että muinoin arktisia mantereita on ollut kaksi, eikä yhtä, niin kuin tähän asti on luultu. Muinaiseen mantereeseen tänä päivänä kuuluu Frans-Joosefin maa, Spitsbergen eli Länsimaa, Karanmeri sisältäen Zevernaja Zemljan ja Taimyryn niemimaan pohjoisosan, Novosibirskin saaret, Itä-Siperian mannerjalustan, Tšukotkan meren sisältäen Tsukotkan ja pohjoisen Alaskan manteralueet, Pohjois-Amerikan saariryhmät sisältäen Ellesmerensaaren ja muita saaria Grönlannin tienoilla.

RG 16.9.2015: Arkangelissa pidettiin kansainvälinen tiedekonferenssi, johon osallistui asiantuntijoita 11 maasta. Konferenssin korkeasta tasosta kertoi se, että Vladimir Putin osallistui työhön. Hän muistutti viestissään osallistujille, että Venäjällä on erityinen vastuu Arktisesta ja Venäjän prioriteettina arktisella alueella on säilyttää balanssi aktiivisen taloudellisen toiminnan ja ainutlaatuisen luonnon suojelun välillä, huolellinen suhtautuminen kulttuuriin ja alkuperäiskansojen traditionaalsiin elämänmuotoihin. Venäjä haluaa myös johdonmukaisesti osallistua yhteistyön vahvistamiseen Arktisen neuvoston jäsenien kanssa. Nikolai Patrušev huomautti, että Arkangelin konferenssi osoitti, että on olemassa yhteinen tahtotila laajentaa arktista yhteistyötä.

RG 22.9.2015: Arktisen alueen potentiaali on luonteeltaan kaksijakoinen; vastakkainen ja samalla toinen toistaan täydentävä. Siellä on kimaltavat perspektiivit ja niissä valtavat riskit. Venäjällä on edessään teknologian kehittäminen ja tuonnin korvaaminen. Paljon riippuu nyt valtion avuista ja rahallisesta stimuloinnista. Vuoteen 2035 asti ei toistaiseksi ole näkyvissä mitään vaihtoehtoa mannerjalustan öljyä korvaamaan, jos aiotaan porata suunniteltu öljymäärä. Tällä hetkellä Venäjän arktisen valtaus liikkuu hitaasti eteenpäin

verrattuna muihin arktisiin maihin. Ilmenneet sanktiorajoitukset asettavat Venäjän vaikeaan tilanteeseen, koska sen täytyy itsenäisesti kehittää vastaavaa teknologiaa. Mahdollisuus tähän on kuitenkin olemassa ja nojaaminen pelkästään ulkomaiseen teknologiaan ei olisikaan ollut oikein pidemmän päälle.

RG 5.10.2015: Varapääministeri Dmitri Rogozin sanoo, että Venäjä aikoo suojella intressejään jopa omien aluerajojen ulkopuolella. Geopoliittiset intressit ovat aiemmin keskityneet itään ja länteen, nyt mielenkiinto on syvällä etelässä (Syyria). Arktinen kuuluu valtion intressien piiriin muuttuvassa geopoliittisessa tilanteessa. Venäläisten intressejä tulee suojella vahvistamalla informaatiotyötä mediassa. Rogozin haluaa myös kasvattaa turismia Arktisella, mutta sitä ennen alkuperäiskansojen oikeudet on ratkaistava. Turismi ei pelkästään auta taloutta, vaan aktivoi kuljetus-, tietoliikenne- ja sosiaalista infrastruktuuria. Viimeisen seitsemän vuoden aikana budjetti, joka oli tarkoitettu alkuperäiskansojen sosiaalisen ja ekonomisen kasvun tukemiseen, on pienentynyt kolmanneksen, 600 miljoonasta 203 miljoonaan.

RG 12.10.2015: ”Venäjän pinta-ala kasvoi viiden Monacon ruhtinaskunnan verran”, uutisoidaan lokakuussa. Pohjoisen laivaston tekemä hydrografinen tutkimusmatka avasi yhdeksän uutta saarta, seitsemän niemeä, neljä lahtea ja viisi salmea. ”Tämä oli jo toinen Pohjoisen laivaston tutkimusmatka kaikkein pohjoisimmille arktisille saarille, joiden kautta Venäjän Federaation valtiollinen suvereniteetti laajenee.” Tutkimusmatkan aikana tutkittiin myös jäiden sulamisen prosessia. Johtopäätöksenä hydrografian tutkijat tulivat tulokseen, että sulaminen on vain väliaikainen ilmiö, ja teoria vääjäämättömästä globaalista ilmastonmuutoksesta on vain hypoteesi.

RG 13.10.2015: Venäjä kutsuu Kiinan mukaan Koillisväylän valloittamiseen. Idea on rakentaa Silkkitien ekonominen vyöhyke, joka yhdistää Venäjän ja Kiinan infrastruktuurin. Kyse on uudesta rautatiestä Uralilta Arkangeliin ja Koillisväylästä, jota nimitetään ”kylmäksi silkkitieksi”. Kiinalaiset osallistuisivat satamainfrastruktuurin rakentamisen lisäksi laivan- ja meriteknologian rakentamiseen.

Mielikuvia rakennetaan näkyvästi viljelemällä puheessa niin Monacoa kuin Silkkitietä. Sanavalinnoilla on suuri merkitys lukijan mielikuvien rakentamisessa.

RG 14.10.2015: Ulkoministeri Sergei Lavrov on Suomessa osallistumassa Barentsin euroarktisen alueen kokoukseen. Vielä kaksi vuotta sitten tämä ministerien tapaaminen sujui aivan erilaisissa tunnelmissa, kun Venäjän ja lännen välien kiristymiseen johtanutta

poliittista kriisiä Ukrainassa ei vielä ollut tapahtunut. Arktisella alueella yritetään kuitenkin jatkaa yhteistyön hyviä traditioita. Sanktiot kieltävät länsimaisten korkean teknologian käytön öljynporauksessa, ja tämä on iskenyt länsimaisten partnerien hallintaan esiintymistä. Sotilaallis-poliittinen dialogi kärsii, kun suuri osa arktisista maista kuuluu Natoon. Myös neutraalit maat kuten Norja ja Suomi osallistuvat säännöllisesti sotilaalliseen allianssiin Arktisella. Norja, Tanska, Ruotsi, Islanti ja Suomi ilmoittivat vähän aikaa sitten, että ”Venäjän lisääntynyt sotilaallinen läsnäolo uhmaa turvallisuutta Baltiassa ja Euroopan pohjoisessa.” Venäjä taas näkee, että se on palauttanut sotilaallista läsnäoloa, mutta kyse ei ole palaamisesta kylmän sodan aikaiseen tasoon. Toistaiseksi Venäjän läsnäolo Arktisella on nollassa, kun taas USA ja Nato ovat lisänneet läsnäoloaan aktiivisesti. Eksperttien mukaan tämänhetkinen tilanne tulee näyttämään jatkuuko strateginen yhteistyö, vai aletaanko ylhäältä päin vetää uusia eristäytyneitä linjoja yhteisten intressien, haasteiden ja uhkien välille. Uhat kasvavat sitä mukaa kuin jää sulaa, minkä ilmastotieteilijät ovat ennustaneet. Tämä prosessi aktivoi kaikkea merenkulkuun ja kaupallisuuteen liittyvää, toisaalta samaan aikaan riskit kasvavat Arktisella: terrorismi, piratismi ja aseiden- ja huumeiden salakuljetus lisääntyvät. Kilpailu alueesta kiihtyy. Venäjä on jättänyt ensimmäisenä hakemuksen YK:lle alueista. Venäjän oikeutta alueisiin tukee massiivinen tutkimusaineisto, jota on kerätty vuosia. Jopa amerikkalaiset diplomaatit ovat kiitelleet venäläisiä kollegoitaan huolellisesta työstä. Venäjä ei kuitenkaan ole ainoa, joka ovat lähteneet tälle tielle. Tanskalaiset ovat jättäneet hakemuksen alueesta, joka käsittää Lomonosovin harjanteen. YK tulee antamaan alueista neutraalin päätöksen, ja lopulliset aluejaot tulee tehdä alueista kiinnostuneiden kesken neuvottelupöydässä. Ei ole poissuljettu, että prosessiin ilmestyy kolmansiä kilpailijoita. Washingtonissa Tanskan ja Venäjän väliset neuvottelut voivat aiheuttaa mustasukkaisuutta. Ekspertit eivät poissulje, että Kanada ja Tanska yrittäisivät sopia yhteisistä ekonomisesta vyöhykkeestä ja hyökätä yhteisenä linjana Venäjän laajentumista vastaan. Jopa amerikkalaiset voidaan ottaa tähän mukaan, vaikka USA:lla ei olekaan mitään diplomaattisia välineitä neuvotteluihin. Heidän kanssaan emme ala minkäänlaisiin neuvotteluihin, kiitos republikaanien typeryyden, jotka ovat tyrmänneet aloitteen liittyä YK:n vuoden 1982 merioikeuden sopimukseen jo neljän presidentin ajan. Sen takia he eivät voi laittaa omaa hakemustaan YK:lle. Mitä nopeammin nämä riidat saadaan ratkaistua, sen parempi. On helpompi jakaa piirakka, ennen kuin täysin tiedetään, kuinka paljon alueella on esiintymiä.

Kansainvälisessä kokouksessa Venäjää noudattelee puheissaan länsimaissa vakiintunutta teoriaa ilmaston lämpenemisestä. Puheet Venäjän sotilaallisen läsnäolon lisääntymisestä,

tai sen vähyydestä, tuntuvat lähes valheilta viimeaikaisiin artikkeleihin verrattuna. Venäjä on hyvin itsevarma aluevaatimuksensa kanssa ja pitää itsestäänselvyytenä oikeuttaan alueisiin. Muiden vaatimuksia ylenkatsotaan ja jopa pilkataan, mutta taustalla tuntuu kuitenkin epävarmuus ja huoli asiasta. YK:n päätöstä odotellaan kuumeisesti.

RG 15.10.2015: Federaation arktiseen ohjelmaan on välttämätöntä tehdä muutoksia. Arktisen tulee olla maan tärkein resurssien perusta. Se on uusi stimulus Venäjän talouden kehitykselle ja todellinen mahdollisuus kehittää alueiden teollista potentiaalia. Venäjän arktisesta alueesta 90 prosenttia on yhä tutkimatta, joka johtuu hallinnon, teollisuuden ja tieteen epäsopuisasta toiminnasta. Yhteistyötä tulee vakauttaa alueiden välillä. Ulkomaailta ostetaan nyt tavaraa ja teknologiaa, mitä voisi tuottaa naapurialueella. Siperialaiset yritykset täytyy saada tuottamaan tehokkaammin tavaroita ja palveluita Arktisen valtauksen tarpeisiin. Yritysten juridisia olosuhteita tulee helpottaa.

RG 17.10.2015: USA ei anna vuokralle kahta kaasun- ja öljynporausaluetta heikon markkinatilanteen ja teollisuuden kiinnostuksen puutteen vuoksi. Syyskuussa Shell lopetti poraukset mannerjalustalla korkeiden kustannusten ja porausrajoitusten vuoksi.

RG 21.10.2015: Etelä-Korea aikoo aktiivisesti osallistua yhteistyöhön Arktisella ja Antarktiksella. Venäjä on sen yksi tärkeimmistä partnereista. Etelä-Korea on viime vuosien ajan vahvistanut arktista toimintaansa. ”Venäjällä on kokemusta, mahtavia asiantuntijoita ja erittäin tehokas jäänmurtajalaivasto, joten epäilemättä Venäjä on meille prioriteetti-partneri”, sanoo korealainen asiantuntija.

RG 17.11.2015: Denis Hramov, ympäristöresurssien- ja ekologian varaministeri, sanoo, että sanktiot on tarkoitettu, jotta Venäjä menettäisi ”ylihuomisen”. Tällä hetkellä Venäjällä on mahdollisuuksia porata öljyä mannerjalustalta ja jopa avata uusia porauskohteita. Myöhemmin tulevaisuudessa tuontitavara tulee voida korvata, mutta siihen tarvitaan kannustimia ja muutoksia lainsäädäntöön.

RG 20.11.2015: Valentina Matvienko nimeää työvoiman laadun ja määrän olevan yksi suurimmista haasteista Arktisella. Hänen mukaansa tärkeimpiä Arktisen ongelmia ratkaistaan liian hitaasti ja tehottomasti. Alueen asunnot ovat keskimäärin huonommassa kunnossa kuin muualla Venäjällä. Laivastolla on vanhentunutta kalustoa ja pienistä lentokoneista on puutetta. Koillisväylä voisi olla yksi tärkeimmistä kaupallisista reiteistä maailmassa. Matvienko kannustaa kehittämään ”integroitua Euraasian infrastruktuurisysteemiä”, joka yhdistäisi Euroopan ja Aasian Atlantilta Tyynellemerelle. Nykyinen tilanne

Arktisella vaatii, että valtio muuttaa keinojaan sen kehittämiseen. Matvienko pyytää toteuttamaan monitahoisen dokumentin ja federaatiotasaisen lain ”Venäjän federaation arktisen alueen kehityksestä”.

RG 19.11.2015: Kiina investoi Venäjän Arktiseen ja aikoo osallistua infrastruktuurihankkeisiin. ”Meidän ei tarvitse pelätä kiinalaista rahaa pohjoisessamme”, sanoo taloustieteiden professori Vera Smortškova. Hänen mukaansa kiinalaiset investoinnit eivät ole uhka Venäjän talouden suvereniteetille. ”Jos emme pysty houkuttelemaan länsimaisia investointeja sanktioiden takia, miksi emme kutsuisi investoijia Kiinasta?”

RG 25.11.2015: Nikolai Pankov puolustusministeriöstä kertoo, että tietyt maat yrittävät perusteettomasti laajentaa alueitaan mannerjalustalla Pohjoisen Jäämeren saarilla. Tämä lisää potentiaalisia uhkia Venäjän turvallisuudelle. Puolustusvoimat osallistuvat turvaamaan kansallisia projekteja, joihin Venäjän Arktisen kehitys kuuluu.

RG 4.12.2015: Jotta taloudellinen toiminta olisi mahdollista arktisella alueella, sille täytyy luoda turvalliset olosuhteet sotilaallisella infrastruktuurilla, joka voi nopeasti reagoida vaarallisiin tilanteisiin, kuten terroriuhat ja öljyvudot.

RG 7.12.2015: Varapääministeri Dmitri Rogozin perustelee sotilaallista läsnäoloa arktisella alueella sillä, että ihmisille voidaan luoda näin suotuisa ja rauhallinen elinympäristö ja työskentelymahdollisuudet. Rogozin näkee, että Koillisväylästä saadaan ympärivuotinen meriväylä teknologian avulla.

RG 7.12.2015: Puolustusministeriöllä on vuoden loppuun mennessä 430 sotilaallista objektia Arktisella. Hänen mukaansa Venäjän turvallisuudella on laaja spektri potentiaalisia uhkia, kun arktisen alueen merkitys korostuu. Hän alleviivaa, että kyse ei ole militarisoinnista.

RG 10.12.2015: Matvienko haluaa liittää ”Venäjän arktisen alueen” -lakiin projektin ”liikkuvan koulun”, jonka tarkoituksena on säilyttää alkuperäisväestön traditionaalinen elämänmuoto, kieli ja kulttuuri. Hänen mukaansa näiden säilyttämiseen ei riitä popularisointi, vaan suojelun tulee tapahtua valtion tasolla. Myös sisäistä turismia tulee kehittää.

RG 15.12.2015: Konferenssissa ”Arktinen: tämä päivä ja tulevaisuus” nostettiin esille arktisen alueen ongelmia. Jäänmurtajalaivasto on riittämätön ja organisoimaton. Tällä hetkellä alueella pystyy liikkumaan lähinnä lentokoneella, eikä lentoliikenne toimi täy-

dellä teholla, koska kalusto on vanhaa, kuten myös lentokenttien infrastruktuuri. Yksityiset lentoyhtiöt eivät näe kuljetusten kasvattamisessa kaupallista potentiaalia. Logistiikka-ongelmat näkyvät rakentamisessa. Asuintalot ovat huonossa kunnossa, eikä vanhoja rakennuksia ja tehtaita ole uudistettu riittävän nopeasti. Kerrostalot ovat erityisen huonossa kunnossa. Koska rautateitä ei ole, rakennustarvikkeiden vienti alueelle on ongelma. Viimeisen kymmenen vuoden aikana arktisista kaupungeista on lähtenyt lähes kolmannes väestöstä, mutta prosessi on sittemmin pysähtynyt. Neuvostoaikana pohjoiseen muuttaville ihmisille oli verohelpotuksia ja ilmaisia asuntoja. Vaikka tällä hetkellä monet pohjoiset kaupungit tarjoavat korkeakoulutetuille palkanlisää, monista ammattiryhmistä on pulaa. Yksi tapa ratkaista ongelma olisi maahanmuuttajat. Globaali lämpeneminen tulee arktiselle alueelle vuoteen 2030 mennessä ja fossiilisten polttoaineiden kaivaminen mahdollistuu entisestään. Venäjällä ei ole paljon aikaa osoittaa asemansa Arktisella.

RG 16.12.2016: Lämpötila Arktisella on korkein 115 vuoteen. Lokakuusta 2014 syyskuuhun 2015 lämpötila oli 1,3 astetta keskimääräistä korkeampi.

RG 16.12.2015: Krimille ja Arktiselle ei ole tulossa strategisia ohjusjoukkoja. Nykyisten ballististen ohjusten kantomatka riittää mihin kohtaan vain maapallolla.

RG 22.12.2015: Globaali lämpeneminen saattaa aiheuttaa ongelmia Koillisväylälle. Toiset asiantuntijat ovat sitä mieltä, että ilmiö on hyvä asia – Koillisväylä tulee olemaan vapaa jäädästä, kuljetukset lisääntyvät ja infrastruktuurin rakentaminen helpottuu. Toiset ovat sitä mieltä, että lämpötilan nousu aiheuttaa vakavia ongelmia – jään sulaminen aiheuttaa haihtumista jään ylimmissä kerroksissa, mikä aiheuttaa sateita, jotka kylminä vuosina voivat paksuntaa jäätä. Kokonaisuudessa jäätä tulee kuitenkin olemaan vähemmän ja alusten kulku helpottuu. Täysin toisenlainen tilanne tulee olemaan ranta-alueilla, jossa lämpötilan nouseminen herättää ikiroudan muuttaen jokien ja luonnon biosfäärin hydrologista balanssia. Rakentamiseen joudutaan käyttämään uudenlaista ja kalliimpaa teknologiaa. Ikiroudan sulaminen voi vapauttaa myös muinaisia mikro-organismeja, jotka voivat tuoda sairauksia menneisyydestä, joihin ihmisillä ei välttämättä ole immunitteettia.

Kokonaisuudessa vuodesta 2015 jää mieleen koventunut turvallistamisen diskurssi. Journalistinen taso laskee, kun Obamaa haukutaan ja omia sotilaallisia saavutuksia hehkutetaan rajattomasti. Arktista pidetään maailman geopoliittisena keskuksena ja sen takia avoimiin kysymyksiin maiden oikeuksista odotetaan kärsimättömänä ratkaisuja. Dmitri Rogozin nousee Arktisen komission johtoon ja edustaa tähän asti nationalistisinta siipeä

mielipiteineen. Koillisväylä kytkeytyy ensi sijaisesti turvallistamiseen. Militarisointi vie kasvavasti tilaa muilta aiheilta. Tuotto-odotuksia Koillisväylästä ja öljytuotannosta lasketaan ja muutamia isoja projekteja on jo pysäytetty. Kiina laajentaa läsnäoloaan arktisella alueella ja yhteistyötä Venäjän kanssa. Etelä-Korea tulee uudeksi kumppaniksi. Arktiselle kehitellään omaa lakia. Venäjä jätti elokuussa YK:lle hakemuksen mannerjalustasta. Globaali lämpeneminen tunnustetaan vuoden lopussa, mutta sen koetaan olevan myös hyvä asia Venäjälle.

6. Pohdinta

6.1. Energia

Arktisen alueen energiaresurssit määrittävät arktisen alueen politiikkaa ja keskustelua. Energiadiskurssin kehykset ovat suhteellisen muuttumattomat: resursseja tarvitaan ja ne aiotaan ottaa käyttöön. Vaihtoehtoisen energian mahdollisuudet, tai talouden pohjautuminen jollekin muulle kuin öljylle ja kaasulle jätetään kokonaan keskustelun ulkopuolelle ja näin luodaan tiukat kehykset energiakeskustelulle. Arktisen luonnon suojeleminen otetaan resurssien käyttöönotossa huomioon, mutta luonnon rauhaan jättämisestä kokonaan ei keskustella. Energiadiskurssi muuttuu kolmen vuoden aikana, mutta perusajatus luonnonvarojen käyttämisestä säilyy ennallaan. Vuoden 2013 suuret toiveet helposta öljyn- ja kaasunporauksesta, työn edullisesta hinnasta, suurista määristä ja alueen nopeasta ja kokonaisvaltaisesta kehityksestä energiateollisuuden ympärille realisoituvat ja haalistuvat Ukrainan kriisin jälkimainingeissa. Yhteistyödiskurssi kääntää päätään lännestä itään, Kiinaan, Etelä-Koreaan ja Intiaan, joista haetaan korvaajia länsimaille niin psykologisessa mielessä kuin käytännön asioissa. Energiadiskurssissa on nähtävissä itsehillinnan lisääntyminen tarkastellun jakson aikana. Keskustelu energiaresursseista on pääsääntöisesti neutraalia ja pohjautuu talouden ja ulkopoliittikan suuntaviivoihin. Keskustelusta pomppaa tasaisin väliajoin suurvaltadiskurssille tyypillisiä kansallismielisiä ja uhoavia kannanottoja. Uskon että nämä uhoavat ”piikit” kuuluvat venäläisen median erityispiirteisiin, eikä niitä kannata alleviivata tarpeettomasti. Ne ovat enemmänkin suurvaltadiskurssiin kuuluvaa ja kotimaiselle yleisölle suunnattua vaikuttamista. Energiadiskurssi on siis säännönmukaista ja selkeää. Ensisijaista diskurssia ei laajenneta vaihtoehtoihin tulevaisuudennäkymiin, mutta energiadiskurssista haarautuu tarkastellun ajan kuluessa kaksi samankaltaista diskurssia, jotka pohjautuvat ilmastonmuutoksen eri ennusteille. Energiadiskurssi on notkeaa ja löytää nopeasti uudet väylät ja toimintatavat päästä ensisijaiseen alkuoletuksena olevaan tavoitteeseen (käyttää arktisen energiaresurssit). Tämä alkuoletus asemoi lukijan, jonka oletetaan jakavan ”terveen järjen” alkuoletuksen energiavarojen käytöstä. Näin vastaanottajan asema saadaan määritettyä.

Tiedostusvälineille on tavanomaista hämärtää rajaa ihmisten enemmistön ja päättäjien välillä. Kun asioita jätetään tekstistä pois, ”ideaalitulkitsija” täyttää tekstin aukkokohdat ja rakentaa itse tekstille ”suositellun” merkityksen. Tällaisella representaatiolla voi olla

ideologinen funktio, jossa yhteiskunnallisen toiminnan vastuuta häivytetään ja tapahtumiin vaikuttamista kuvataan mahdottomana. Tämä voi osaltaan edistää fatalismia ja sen avulla ylläpidetään valtasuhteita. Toistuessaan tekstit vaikuttavat yleisön arvoihin, tietoihin ja uskomuksiin. (Fairlough 2002, 134-151). Energiadiskurssissa tämä hämärtäminen näkyy selkeästi, kun öljy- ja kaasuteollisuudesta pidetään kynsin ja hampain kiinni, ja sitä kautta ylläpidetään valtasuhteita ”kotimaisten pelaajien” (Rosneft, Gazprom jne.) kesken.

Energiadiskurssissa, kuten muissakin diskursseissa, on havaittavissa ”konnia ja sankareita”. Länsimaat saavat odotetusti kriisin edetessä ylleen yhä epäluuloisemman asenteen. USA on ikuisuuskonna, jonka politiikkaa ylenkatsotaan, virheille nauretaan ja esimerkiksi Shellin toimintaa Arktisella arvostellaan ja siltä kuulutetaan vastuullisuutta suhteessa ympäristöön ihan eri tavalla kuin omilta ”pelaajilta”. Syypää kriisiin ja sanktioihin löytyy länsimaista. Oma vastuuta asioiden kulkuun häivytetään tehokkaasti. Energiasuhteiden muutokseen on kuitenkin pakko sopeutua ja Venäjä yrittää tehdä sen kasvojaan menettämättä. Artikkeleista paistaa läpi huoli epäonnistumisesta ja tulevaisuuden tilanteesta. Valittua suuntaa on mahdotonta muuttaa, koska varasuunnitelmaa ei ole. Energiavarat halutaan ottaa käyttöön vaikka pakolla. Putinin nykyinen valta-asema pohjautuu energiarekursseihin, enkä tämän vuoksi usko energiadiskurssin suunnan muuttuvan lähitulevaisuudessa.

6.2. Merenkulku

Koillisväylälle kohdistuu valtavia odotuksia maailman mittaluokassa. Avautuessaan Koillisväylä tarjoaisi nopeamman meriyhteyden idästä länteen ja korvaisi Suezin kanavan rahtiliikenteessä. Suezin kanavaan liittyy tällä hetkellä riskejä, esimerkiksi piratismi, joka ei ole ainakaan vielä ongelma Koillisväylällä. Venäjä hyötyisi väylästä suunnattomasti. Se voisi asettaa omat hintansa väylälle ja uudet kaupungit ja satamat väylän varrella toisivat työpaikkoja ja elämää autioituneeseen pohjoiseen. Haasteita kuitenkin riittää. Luonnonolot ovat osoittautuneet vaikeammaksi hallita ja tulevaisuutta on vaikea ennustaa. Ilmaston lämpeneminen ja merijään sulaminen ovat osoittaneet, että ilmastonmuutos ei välttämättä helpota kulkua väylällä, vaan luo uudenlaisia ja arvaamattomia sääoloja. Pelastustoimet ovat vielä hyvin keskeneräisiä ja puutteellisia, vaikka Venäjä onkin jo paljon panostanut niihin. Venäjä rakentaa kovaa vauhtia uusia jäänmurtajia väylälle, joita ilman väylällä seilaaminen on mahdotonta tällä hetkellä. Toisaalta keskustelu jäänmurtajista

vaihtelee ilmastonmuutosnäkemysten kanssa yhtä aikaa. Kuinka paljon jäänmurtajia tarvitaan, jos ilmasto lämpeneekin? Kiina ja Korea ovat tulleet mukaan jäänmurtajien rakennusurakkaan. Jäänmurtajat kuvataan keskustelussa kansallisena ylpeydenaiheena ja ehdottomana Venäjän valttina arktisella alueella. Kriisin ja sanktioiden myötä Koillisväylävillitys on muiden teemojen tapaan muuttunut vähemmän optimistiseksi. Odotteet laivamäärien noususta eivät ole läheskään täyttyneet. Suunnitelmat ja toivo eivät ole täysin kuolleet, mutta suurimmat haaveet on nyt laitettu jäihin hetkeksi odottamaan rahoitusta ja selvyttä siitä, mihin suuntaan ilmasto on muuttumassa. Luonnonolot ovat osoittautuneet kalliimmaksi, mitä ehkä vielä vuonna 2013 luultiin.

6.3. Kansainvälinen laki ja aluevaatimukset

Kaikki viisi jäämeren rantavaltiota ovat esittäneet aluevaatimuksia jäämerellä. Venäjä esitti vuonna 2001 vaateensa, joka kattoi melkein puolet jäämeren pohjasta. Muut rantavaltiot reagoivat siihen jättämällä omat hakemuksensa. Ennen toista maailmansotaa rantavaltioilla oli kapea, noin 3-4 meripeninkulman alueneri ja sen ulkopuolelle jäävillä vesillä mikä tahansa valtio sai harjoittaa laillista toimintaa. Yhdysvaltain presidentin Harry S. Trumanin vuoden 1945 julistuksen mukaan Yhdysvalloilla on suvereenit oikeudet mannerjalustansa luonnonvaroihin. Valtio toisensa perään vahvisti oikeudet mannerjalustansa luonnonvaroihin ja nopeasti mannerjalustaoikeuksien luonne vakiintui osaksi nykyistä kansainvälistä tapaoikeutta. Myöhäisemmät ongelmat oikeuksista ovat liittyneet siihen, miten pitkälle valtion oikeudellinen mannerjalusta voi ulottua, ja mitä velvollisuuksia ja oikeuksia valtiolla on mannerjalustalla. Rantavaltioilla on oikeudet luonnonvarojen käyttöön mannerjalustallaan, mutta ei toimivaltaa. YK:n merioikeusyleissopimus syntyi pitkän kansainvälisen neuvotteluprosessin lopputuloksena vuonna 1982 ja siinä ratkaistiin myös kysymys rantavaltioiden mannerjalustojen ulkorajojen määrittelystä. Syvänmerenpohja määriteltiin ihmiskunnan yhteiseksi perinnöksi, jota hallinnoi Kansainvälinen merenpohjajärjestö. Sopimuksen mukaan rantavaltioiden tuli toimittaa tiedot mannerjalustansa ulkorajoista YK:n toimikunnalle kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun valtiosta oli tullut merioikeusyleissopimuksen jäsen. Toimikunnan päätös on suositus, mutta sillä on myös oikeudellista merkitystä. Vasta, kun rantavaltio määrittelee mannerjalustansa ulkorajat suosituksen pohjalta, ne ovat lopulliset ja sitovat. Venäjä oli ensimmäinen valtio, joka toimitti tiedot mannerjalustansa ulkorajoista YK:lle vuonna 2001. Toimikunta kuitenkin palautti esityksen takaisin Venäjälle, jotta maa hankkisi lisätietoja Arktisen jäämeren osalta. Näitä tutkimuksia Venäjä edelleen tekee.

Vaikka Yhdysvallat ei ainoana valtiona ole meriyleisoikeussopimuksen jäsen, myös se on alkanut kerätä tieteellistä aineistoa oikeudellisen mannerjalustansa ulkorajoista. Venäjällä, Kanadalla ja Tanskalla on erimielisyyksiä siitä, mille maalle osat Lomonosovin harjanteesta kuuluvat. Yhdysvallat on ilmaissut, että harjanne on osa Kansainvälisen merenpohjajärjestön hallinnoimaa syvänmerenpohjaa. (Koivurova 2009). Viime vuosina on tapahtunut myös positiivista kehitystä, kun vuonna 2010 syntynyt rajasopimus Norjan kanssa rauhoitti alueen merkittävimmän bilateraalin kiistan (Valtioneuvoston kanslia 2016b, 33).

Ulkorajan määrittelyä ja aluevaatimuksia pidetään tasaisesti pinnalla uutisoinnissa. Venäjä alleviivaa sitä, että se on ensimmäisenä jättänyt hakemuksensa ja koittaa tällä argumentilla vaikuttaa lukijaan ja oikeuttaa vaatimuksensa haluamiinsa alueisiin. Venäjä on kerännyt ja kerää edelleen tieteellisiä faktoja aluevaatimuksen tueksi. Venäläiset tiedemiehet ovat mm. sitä mieltä, että muinoin mannerjalusta on ollut kaksiosainen. YK:n päätöstä odotellaan toiveikkaana. Venäjä on noudattanut kansainvälisiä lakeja tähän saakka. Toisaalta Venäjä on puhunut, että alueita voidaan turvata myös ulkorajojen ulkopuolella. Jos YK:n päätös ei ole mieleinen, Venäjä saattaa ottaa uusia keinoja käyttöönsä, koska se näkee jo nyt vahvasti suvereniteettinaan haluamansa alueet.

Kansainvälinen laki on riittämätön ja epäselvä kalastuksen osalta ja siihen haluttaisiin selkeyttä, ennen kalastusalueiden ”ryntäystä” sulaneelle Jäämerelle. Venäjä luonnollisesti toivoo itselleen alueiden lisäksi yksinoikeutta kalastukseen. Kalastusdiskurssissa Venäjä esitetään vastuullisempana toimijana kuin muut maat, joille kalakannat ja kestävä kalastus eivät ole niin tärkeitä asioita. Diskurssissa muiden maiden pelätään pilaaavan koko taloudellisen kalastuksen. Tässäkin diskurssissa alkuoletukset ovat vahvat ja lukija asemoidaan olettamaan mustavalkoinen tilanne, että ”se on joko Venäjä tai katastrofi”.

6.4. Arktinen neuvosto ja kahden-/monenkeskisyys

Arktinen neuvosto on perustettu vuonna 1996 hallitusten väliseksi foorumiksi, jonka päätehtävä on edistää ympäristönsuojelua ja kestävä kehitystä arktisella alueella. Neuvoston jäseniä ovat Kanada, Yhdysvallat, Venäjä, Suomi, Norja, Ruotsi, Islanti ja Tanska. Pysyvän jäsenen tai osallistujan statuksella toiminnassa on mukana kuusi alu-

een alkuperäiskansojen järjestöä. Ne edustavat inuiitteja, saamelaisia, Venäjän pohjoisosan alkuperäiskansoja sekä Alaskan ja Kanadan pohjoisten alueiden intiaaniheimoja. Neuvostolla on kuusi erilaista työryhmää, joissa suurin osa työstä tapahtuu. Arktisessa neuvostossa selvitetään ja pohjustetaan asioita, mutta sitovat päätökset tehdään yleensä valtioiden välisillä sopimuksilla. Lännen ja Venäjän kriisi ei ole toistaiseksi näkynyt Arktisen neuvoston yhteistyössä. Neuvoston toiminnassa ei käsitellä lainkaan sotilaallisia, ja sitä myötä turvallisuuspoliittisia, asioita. Venäjä vastustaa EU:n virallista tarkkailijan asemaa Arktisessa neuvostossa, mikä on sinänsä poliittista, sillä Venäjä tekee yhteistyötä EU:n kanssa Barentsin euroarktisessa neuvostossa, joka on Arktista neuvostoa alueellisempi yhteistyöfoorumi. (Kivimäki 2017).

Mm. kansainväliset lait, Arktinen foorumi, suuret öljynporausprojektit ja ilmastonmuutos vaativat yhteistyötä valtioiden välillä. Sitovat ja paikalliset päätökset tehdään kuitenkin valtioiden välillä. Venäjällä on taipumusta kahdenvälisiin suhteisiin. Monenkeskisyydessä Venäjä ottaa itselleen ”hyvän maailmankansalaisen” -roolin, painottaa ympäristöasioita ja kansainvälistä yhteistyötä. Putinin retoriikka monenkeskisissä asioissa on rauhallista, yhteistyökykyistä ja jarruttelevaakin. Diskurssi jää kuitenkin etäiseksi ja on hyvin neutraalia verrattuna kotimaan kansalaisille suunnattuun puheeseen. Venäjä ei vaikuta halukkaalta, että monenkeskistä yhteistyötä syvennettäisiin kohti kipeämpiä aiheita Arktisessa neuvostossa. Taustalla paistaa epäluulo Natoa ja Eurooppaa kohtaan. Arktisista maista Norja tuntuu olevan mieluisin yhteistyökumppani, ja Norjan ja Venäjän välillä onkin kiinteät suhteet öljynporauksen kautta. Myös Norjan tietotaitoa suitsutetaan muita maita enemmän. Ukrainan kriisin jälkeen Arktisen neuvoston työ on jatkunut neutraalimmin kuin muilla ulkopoliittikan alustoilla. Uusia kahdenvälisiä suhteita on kriisin jälkeen luotu Kiinaan, Etelä-Koreaan ja Intiaan, joiden toivotaan korvaavan lännen sanktioista aiheutuneet menetykset.

Alkuperäiskansojen asiat ovat esillä Venäjän monenkeskisen yhteistyön diskurssissa, mutta niitä käsitellään vain harvoin sisäpoliittisessa diskurssissa. Kansainvälisillä areenoilla Venäjä on huolissaan alkuperäiskansojen tilanteesta ja lupaa kehittää tarpeellisia toimia parantaakseen tilannetta. Kotimaan uutisoinnissa alkuperäiskansoista puhuttaessa ääneen pääsevät vain alueelliset johtajat, eivätkä alkuperäiskansojen edustajat. Diskurssin alkuoletuksissa painottuu sanoma, että ”homma on hallussa” ja että alkuperäiskansoilla menee hyvin modernisaation haasteiden keskellä. Traditionaalisen elämäntavat erityis-

piirteet saavat tunnustusta, mutta samaan aikaan annetaan kuva, että muutos on väistämättöä ja alkuperäiskansojen on sopeuduttava öljykonsernien tuloon. Keskustelussa halutaan kuulla alkuperäiskansojen edustajia, mutta tieto siitä, mitä konkreettista alkuperäiskansojen edustajat voisivat saada aikaiseksi tai millä tavalla he ovat saaneet vaikutettua asioihin, jää keveäksi. Alkuperäiskansojen annetaan lähinnä osallistua ”kulttuuriasioihin” vaikkapa ekonomisten kysymysten sijaan. Traditionaalinen elämänmuoto nähdään vain kielenä ja asumismuotona.

Kiinasta on tulossa, tai se on jo, Venäjän tärkein yhteistyökumppani. Kiinasta haetaan korvaajaa sanktiot asettaneille länsimaille. Kiinalla on kaksijakoinen rooli mediassa. Teksteistä aistii epäluulon Kiinaa kohtaan esim. RG 19.11.2015: ”Meidän ei tarvitse pelätä kiinalaista rahaa pohjoisessamme”. Lause paljastaa, että pelkoa on, ja se täytyy kitkeä. Venäjälle ei ole tällä hetkellä tarjolla muita suuria yhteistyökumppaneita, joilla olisi rahaa investoida Arktiseen.

6.5. Turvallistaminen/militarisointi

Historiallinen ja kansainvälisoikeudellinen perusasia on, että arktinen alue on rajattu kahdeksan valtion kesken ja tämä näkyy vieläkin (geo)poliittisissa diskursseissa. Toisen maailman sodan aikainen arktisen alueen ”sotanäyttämö” purettiin Neuvostoliiton hajoamisen myötä ja tilalle tuli innostus toimia kansainvälisesti yhdessä. Tuon ajan toiveet ja odotukset eivät kuitenkaan onnistuneet muuttamaan perinteistä turvallisuuskäsitystä. Nykyistä kehitysvaihetta voidaan kutsua turvallisuusdualismiksi, jossa vakauteen ja rauhanomaisuuteen liittyy sotilaallinen läsnäolo. (Heininen 2010).

Venäjän päämäärät ovat toistaiseksi liittyneet arktisen alueen taloudellisen potentiaalin turvaamiseen, eikä ”suureen geopolittiseen yhteenottoon”. On kuitenkin nähtävissä, että kansallisten etujen puolustaminen otetaan vakavasti viranomaisjärjestelmiä kehittämällä ja nivomalla tavoitteet asevoimien uudistamisprosessiin. Jännityksen lisääntyminen alueella ei tue Venäjän tavoitteita. (Valtioneuvoston kanslia 2016b, 29).

Aineistosta nousee esiin kaksi diskurssia, jotka nivoutuvat yhteen. Ensimmäinen on turvallistamisdiskurssi. Siinä sotilastoimien lisäämistä perustellaan liittämällä asia ”vanhan tason” palauttamiseen ja Neuvostoliitossa kesken jääneiden projektien loppuunsaattamiseen. Diskurssissa läsnäolon lisäämistä vähätellään ja verrataan muiden maiden sotilaal-

lisen läsnäolon lisäämiseen. Tarve läsnäololle on puhtaasti kaupallisten hankkeiden, infrastruktuuriprojektien ja kansan elinolojen turvaaminen. Diskurssissa vakuutellaan eri retoriikan keinoin tuon tuosta, että kyseessä ei ole militarisointi.

Uhkakuvien luonti lisääntyy merkittävästi tarkkailujakson aikana ja tästä kehittyvää diskurssia nimitän militarisointidiskurssiksi. Passiivilauseita, joilla tekijä etäännytetään, esiintyy tässä diskurssissa paljon: ”Arktista uhataan”, ”Arktiselle aiotaan tulla” jne. Tekijä häivyttämällä saadaan tehokkaasti luotua epämääräistä pelkoa. Uhkakuvia on mm. terrorismi, huumeet, taistelu alueista, kilpailun koveneminen Arktisella, resursseista taistelu jne. Militarisointidiskurssi on ristiriidassa turvallistamisen diskurssin kanssa, ja välittää lukijalle kuvan, että alueella ON tulevaisuusriskejä liittyen muihin valtioihin. Riskeihin tulee varautua lisäämällä sotilaallista voimaa. Militarisoinnin diskurssi on epäsuora tapa vaikuttaa, asiat etäännytetään, ikään kuin valtion johto ei ajattelisi näin, vaan nämä asiat nyt ovat vaan faktoja jotka valitettavasti tulee ottaa huomioon. Suurvaltadiskurssi liittyy militarisoinnin diskurssiin läheisesti ja tukee sitä. Diskurssissa Krim liitetään arktisiin asioihin, armeijan saavutuksia ylistetään, sotilaskalustoa ihailaan, Neuvostoliittoa nostalgisoidaan ja herätellään henkiin ”Venäjän imperiumia”. Ukrainan kriisi ja siitä seuranneet pakotteet ovat selvästi lisänneet militarisoinnin diskurssia.

Militarisointi- ja turvallistamisdiskurssi lähtevät kumpikin siitä alkuoletuksesta, että arktiselle alueelle tarvitaan joka tapauksessa paljon sotilaallista läsnäoloa. Keskustelusta puuttuu kokonaan vaihtoehto, että massiivinen ”Arktisen valtaaminen” olisi mahdollista ilman sotilaita. Kuten energiadiskurssissakin, lähtöoletukset ja kehykset teksteissä ovat vahvat.

Turvallistamisdiskurssi näkyy ulko- ja sisäpolitiikassa, mutta militarisointidiskurssi vain sisäpolitiikassa. Sotilaallisen läsnäolon lisääminen Arktisella vaikuttaa olevan niitä harvoja aloja, joiden kehitystä valuuttakriisit ja sanktiot eivät ole hidastaneet. Aineistosta välittyy kuva, että muita aiheita ”korvataan” militarisoinnin ja turvallistamisen diskursseilla ja huomio suunnataan pois taloudellisista ja poliittisista pettymyksistä.

6.6. Ilmastonmuutos

Erytisesti äärimmäisen ilmastonsa takia, arktinen alue on pysynyt kansainvälisten konfliktien ulkopuolella (Advisory Council in International Affairs 2014, 7). Ilmastonmuutos

läpileikkaa kaikki teemat ja diskurssit. Siihen liittyvässä keskustelussa on erilaisia diskursseja, ääripäinä ilmaston lämpenemisen ja ilmaston kylmenemisen kannattajien diskurssit. Toisin kuin länsimaissa, ilmaston lämpeneminen ei ole Venäjällä vielä todellisuutta. Venäjän ”kanta” ilmastonmuutokseen on vielä muotoutumassa. Ilmastonmuutos yritetään nähdä Venäjää hyödyttävänä ilmiönä, tapahtui lämpötilan muutos kumpaansuuntaan tahansa. Tämän hetkinen epävarmuus ilmastonmuutoksen teorioista jarruttaa töitä ja investointeja. Venäjä pyrkii niputtamaan ilmaston lämpenemisen länsimaiseen vihollisdiskurssiin, mutta rakoilee päätöksessään. Ilmastonmuutostalkoisiin osallistumisesta ei puhuta. Ilmassa on edelleen ”ihmisen voittoa luonnosta” -diskurssia, jota käytetään myös avaruuden valloittamisen yhteydessä. Luonto on ensisijaisesti ihmisen käytettäväksi tarkoitettu resurssi. Vaikka ilmastonmuutoskeskustelulla on tällaiset kehykset ja rajat, keskustelujen ja diskurssien variaatio on laajempi kuin monissa muissa aiheissa. Teksteissä nousee ajatus, että Venäjä haluaisi olla eri mieltä ilmaston lämpenemisestä, mutta ei voi vielä täysin olla, koska mahdollinen lämpeneminen on pakko ottaa huomioon kaikissa suunnitelmissa ja hankkeissa. On kiinnostavaa seurata, mikä valtion virallinen näkemys lopulta on ja mihin ilmastonmuutosaihe saadaan paalutettua.

6.7. Pohdintaa kielestä

6.7.1. Puheäännet, identiteetit ja sosiaaliset suhteet

Uutisissa ja artikkeleissa välitetään eri aloilta tutuksi tulleiden ihmisten kirjoitusta ja puhetta. Tätä nimitetään diskurssin representaatioksi. Tiedotusvälineiden diskurssi on kolmen ryhmän vuorovaikutusta: toimittajien, yleisön ja ”muiden tahojen” (poliitikot, asiantuntijat, tutkijat jne.). Se, miten suhteet rakentuvat tekstissä, herättää yhteiskunnallisia ja kulttuurisia kysymyksiä. Suhteiden tarkastelun myötä voidaan ymmärtää valtaan ja hallitsemiseen liittyviä ilmiöitä yhteiskunnassa. Suhteet voivat perustua demokraattiseen kanssakäymiseen tai vahvistaa olemassa olevia valtasuhteita. (Fairlough 2002, 165-166). RG on konservatiivinen sanomalehti, jossa persoonien sijaan institutionaaliset roolit ovat ensisijalla.

Lähtöoletukseni oli, että osallistujaryhmien suhteet vahvistavat olemassa olevia valtasuhteita. Analyysini vahvistaa tämän oletuksen. Tarkastelluissa teksteissä huomio kiinnittyy siihen, että mitä korkea-arvoisempi henkilö on, sitä enemmän pidetään rajaa yllä raportoidun puheen ja toimittajan puheen välillä. Putinin kohdalla tämä on erityisen selvää. Hänen ääntensä korostetaan käyttämällä lähes aina pelkästään suoria lainauksia, jolloin

toimittaja ei pääse itse johdattelemaan ja kehystämään tarinaa. Toisaalta suorien lainauksien käyttö itsessään johdattelee lukijaa ja kehystää kokonais kuvaa.

Puheäänien verkko on hienovarainen järjestelmä ja äänet on helppo jakaa ”sankareihin ja konniin” (Fairlough 2002, 106-110). Puheäänien diskurssijärjestystä analysoidessa Putinista rakentuu kuva ”koskemattomana” ylimpänä johtajana, jolla on viimeinen sana mediassa. Kukaan ei arvostele presidentin toimia kolmen vuoden aikana. Muita valtionjohtajia ja ministereitä representoitaessa käytetään myös paljon suoria lainauksia, mutta toimittajat myös johdattelevat sanomaa, tosin hyvin kritiikittömästi. ”Alemmaksi tultaessa” puheäänit kaikkoavat, esimerkiksi alkuperäisväestön edustajat eivät kertaakaan saa omaa ääntään esille artikkeleissa, vaan heidän oletettuja ajatuksiaan representoidaan. Kotimaisen tiedeyhteisön edustajat ja asiantuntijat pääsevät tasaisin väliajoin ääneen ja he puhuvat ”omalla äänellään”. Ulkomaisia tiedemiehiä harvoin nimetään. He ovat ”he”, ”ne” tai ”ekspertit”. Mitä vastakkaisempaa näkemystä asiantuntija edustaa, sitä kaukaisemmaksi ja persoonattommaksi hänet representoidaan. Äänien verkon järjestelmä on tällä tavalla tarkasteltuna selkeä. Kolmen vuoden aikana ei tapahdu erityisempiä ”äänten nousuja” tai keskinäisten suhteiden vaihtelevuutta. Vastuullisuuden hierarkia pidetään vahvasti yllä: presidentti–ministerit–asiantuntijat–aluejohtajat–tavallinen ihminen. Puheäänien järjestyksellä voidaan myös kehystää tarinaa. Muutamassa ilmastonmuutosta koskevassa artikkelissa ääni annetaan ensin länsimaiselle näkemykselle lämpenemisestä ja loppuosiossa uutinen kiedotaan viimeisen puhujan ympärille, näissä tapauksissa kotimaisille toimijoille ja heidän näkemyksilleen. Tällä järjestyksellä vahvistetaan jälkimmäisen puhujan ”viimeistä sanaa”. RG:n toimittajat myötäilevät vahvasti valtionjohtajia tulkitsemalla ja selittämällä tapahtumia ilman kritiikkiä. Putinin identiteetistä muotoutuu artikkelien perusteella isällinen, ympäristöstä huolissaan oleva, mutta paikoin jämäkä isähahmo, joka tarvittaessa osaa lopettaa lasten leikit. Putinin lausunnot edustavat jonkinlaista keskitietä ja hänen roolinsa julkisuudessa on jarruttelevampi kuin ministerien. Representaatio vahvistuu Putinin kuvaa suurena johtajana. Puolustusministeri Sergei Shoigun ja Arktisen komission johtaja Dmitri Rogozinin rooli ja retoriikka ovat jyrkempiä kuin Putinin ja Medvedevin. Isänmaallinen uho viedään pitkälle. Shoigu ja Rogozin vievät keskustelua hyökkävään suuntaan, kun Putin tasapainottaa ja jarruttelee keskustelua. Kokonaisuudessaan eri ministereiden diskurssit kovenevat ja keskustelun painopiste liippuu militarisoinnin suuntaan, mutta tällaisella roolien jaolla Putinin identiteetti säilyy neutraalimpana lukijalle.

Politiikan diskurssin kenttä on avoin ja sen rajat ovat neuvoteltavissa uudelleen. Venäjällä ja RG:ssä puheäänten muuttuminen ja liike liittyvät lähinnä ministerivaihdoksiin, eikä teksteistä nouse esiin valtahierarkian vaihtelua. Diskurssien muuttuminen ja laajeneminen vaikuttavat lähtevän aina poliitikkojen aloitteesta, joka kertoo tiukasta valtion ohjauksesta. Toki täytyy muistaa, että Rossiiskaja gazeta on hallituksen oma lehti.

6.7.2. Representointi, metaforat ja diskurssikäytäntö

Kieliopillisilla keinoilla ja muotoilulla, jotka liittyvät representointiin, voi olla ideologisia vaikutuksia. Tarkastelemani artikkelit noudattelevat pääsääntöisesti uutisjutun genren määritelmää. Nykymedialle tyypillistä jutustelunomaisuutta näkyy erityisesti militarisoinnin diskurssissa, jossa rakennetaan viihdyttävää tarinaa. Näissä teksteissä toimittaja ei pelkästään raportoi, vaan kehittää tarinaa. Jutustelunomaisuus on tyypillistä työväenluokalle suunnatuissa teksteissä (Fairlough 2002, 120). Näin militarisoinnista rakennetaan ”koko kansan” juttua, jossa lukija asemoidaan vahvasti ja hän pääsee ikään kuin mukaan projektiin.

Säännönmukaiset diskurssit kertovan vahvasta sosiaalisen käytännön merkityksellistämisestä. Ensisijaiset diskurssit näkyvät selkeinä ja niitä vastustavat diskurssit puuttuvat näistä artikkeleista lähes kokonaan. Toisin kuin muissa teemoissa, ilmastonmuutosdiskurssissa on selkeästi kaksi kilpailevaa diskurssia, globaalin ilmastonmuutoksen tunnustaminen ja sen vastustaminen. Voidaan kuitenkin sanoa, että diskurssit tässä tutkimuksessa ovat hyvin säännönmukaisia ja konservatiivisia.

Sodan metaforaa käytetään paljon. ”Taistelu” ja ”valtaus”- sanoja käytetään paljon merkityksellistämään myös talous- ja sosiaalisen elämän ilmiöitä (освоение Арктики, битва за Арктики). Tällaisilla diskurssin metaforisilla sovelluksilla voidaan pyrkiä päämääriin, joiden taustalla on yhteiskunnalliset syyt. (Fairlough 2002, 130-101). Sodan metaforien avulla tapahtuva erilaisten kokemusten merkityksellistäminen lujittaa patriotismia ja länsivastaisuutta, jotka taas osaltaan lujittavat ja oikeuttavat yhteiskunnan nykyisiä käytäntöjä.

Voidaan olettaa, että RG:ta ympäröivä diskurssikäytäntö on suhteellisen jähmeä ja muuttumaton. Vaikka emme tiedä tarkasti *millä* tavalla lehteä luetaan, eli kulutetaan, sen voi arvata olevan myös jähmeä ja muuttumaton, koska tekstissä ei ole näkyvissä diskursiivista luovuutta ja moniaineisuus, jotka heijastelisivat yhteiskunnan epävakautta ja

muutoksia. Teksti ei siis ole kovin vuorovaikutteista yleisön kanssa, mikä voisi esimerkiksi näkyä moninaisempina genreinä artikkeleissa. Viestintätilanne perustuu normatiiviseen diskurssijärjestykseen, se ei ole uusi, eikä muotoile uudestaan olemassa olevia rajoja, jotka tässä tapauksessa voisivat tarkoittaa vaikkapa yleisönosaston kirjoitusta tai tavallisen kansalaisen näkökulmasta tehtyä uutista.

Olennaista onkin huomata, mitä kaikkea Rossijskaja gazeta jättää arktisten diskurssiensa ulkopuolelle. Aiheeseen voisi liittyä paljon muutakin ja muista näkökulmista tehtyjä juttuja. Vaikka vaikeista aiheista ja ongelmista kirjoitetaan, niihin ei liitetä jutustelunomaisuutta. Tämä lisää institutionaalista välimatkaa tavallisen ihmisen ja valtion välillä.

Olennaisten poisjättämisen huomaa varsinkin Ukrainan kriisin yhteydessä. Artikkeleissa ei viitata konflikteihin kuten Krimin valtaukseseen, eikä avata minkä takia länsi on asettanut Venäjälle pakotteita. Krim hyppää keskusteluun mukaan ikään kuin olisi aina kuulunut Venäjään, ja sehän sopii suurvaltadiskurssiin hyvin.

Länsimaat kokevat kolmen vuoden aikana inflaation ja niiden kuvaa muokataan negatiivisemmaksi. Venäjä haluaa näyttää, että se on itsenäinen eikä tarvitse suhteita länteen, mutta pettymys ja huoli tulevaisuudesta Arktisella ilman länsimaita ei voi olla näkymättä teksteissä. Rehentely ja pessimistinen realismi vaihtelevat vuoroittain ”länsimaadiskurssissa”. Kiinaan suhtautumisessa on aistittavissa varauksellisuutta huolimatta monista kielellisistä keinoista nostattaa Kiinan ja kiinalaisten imagoa yhteistyökumppanina.

Rossijskaja gazetan kirjoitukset eivät olleet suurimmaksi osaksi niin ”propagandistisia”, kuin saatoinkin olettaa ennen analyysia, mutta militaristisen diskurssin lisääntymisen myötä propagandamainen tyyli ja sisältö lisääntyi. Vertailussa ei ollut muita venäläisiä sanomalehtiä, joihin olisin voinut tehdä vertailua, mutta kokemukseni mukaan RG:n uutisointi on aika neutraalia omassa sarjassaan hallitusta lähellä olevana lehtenä. RG:n artikkeleita läpi leikkaa ideologia, joka tukee nykyisen hallituksen tavoitteita. Venäjällä on omintakeinen lehdistönvapaus olemassa, johon vaikuttaa suora ja epäsuora sensuuri. RG:sta en odottanutkaan löytäväni kovin kriittisiä tai valtavirta-ajattelusta poikkeavia tekstejä.

Sami Moisio jakaa artikkelissaan arktista geopolitiikkaa koskevat tulkintamallit voimapolitiittiseen ja institutionaaliseen. Voimapolitiittisessa tulkinnassa Arktinen nähdään kilpa-juoksuna, jonka on mahdollista muuttua avoimeksi sotilaalliseksi konfliktiksi. Institutionaalisisessa mallissa valtioiden katsotaan kykenevän syvään yhteistyöhön arktisella alueella ja siinä korostuu kansainvälisten instituutioiden ja oikeuden edistyksellinen luonne.

(Moisio 2010). Nämä tulkinnat liitän omiin diskurssianalyysiini. Kotimaahan ja Venäjän kansalaisille suunnattu uutisointi ja diskurssi liittyvät voimapoliittiseen tulkintaan. Militarisointi- ja suurvaltadiskurssiin keskittymällä on helppo tehdä johtopäätöksiä epävarmasta ja kilpaillusta tulevaisuudesta. Yhteistyödiskurssi liittyy institutionaaliseen malliin ja se tulee esille aineistossani silloin, kun Venäjä osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön. Nämä uutiset ovat osa ulkopoliittikkaa, vaikka ne on samaan aikaan suunnattu myös kotimaan lukijoille. Vaikka yhteistyödiskurssin osuus aineistossani on määrällisesti pienempi kuin sisäpoliittisen diskurssin osuus, ulkopoliittisella diskurssilla on enemmän painoarvoa poliittisia päätöksiä tehdessä. Institutionaalista mallia on perinteisesti painotettu Suomessa ja Pohjoismaissa voimapoliittista mallia enemmän. Analysoimieni artikkelien pohjalta on helpompi taipua voimapoliittisiin tulkintoihin, mutta näin yksipuolisen aineiston perusteella johtopäätöksiä ei ole mielekästä tehdä.

Kuten olemassa oleva tutkimus -luvussa esittelemäni Gritsenkon ja Tynkkysen artikkeleissa osoitettiin, Venäjän hallitus soveltaa vähintään kahta erilaista viestinnällistä strategiaa: kotimaiselle ja ulkomaiselle yleisölle suunnattua. Tämä tulee hyvin selväksi myös omasta aineistostani ja tämän jaon voi myös liittää geopolitiittisiin tulkintamalleihin, jolloin kotimaiselle yleisölle suunnattu viestintästrategia on osa voimapoliittista tulkintamallia, ja ulkomaille suunnattu viestintä osa institutionaalista mallia.

Verratessa artikkeleita Venäjän federaation arktisiin strategioihin, yleinen tunnelma on se, että keskustelu karkaa kolmen vuoden aikana patrioottiseen suuntaan ja oikeat aiheet ja ongelmat jäävät yhä enemmän pimentoon. Kuusi strategiassa nimetty prioriteettialaa olivat Venäjän federaation arktisen vyöhykkeen sosioekonominen kokonaiskehitys, tieteen ja tekniikan kehitys, nykyaikaisen ICT-infrastruktuurin luominen, ympäristöturvallisuuden takaaminen, kansainvälinen yhteistyö arktisella alueella, Venäjän federaation sotilaallisen turvallisuuden varmistaminen sekä valtakunnanrajan suojelu ja puolustaminen arktisella alueella. Sosioekonominen kehitys ei tunnu juurikaan edistyneen, vaikka se nostetaan keskusteluun tasaisin väliajoin. Tieteen ja tekniikan kehitys on kokenut suuria vastoinkäymisiä pakotteiden takia ja se olisi nyt korvattava kotimaisella ja kiinalaisella tuotannolla. Infrastruktuuria on saatu luotua sotilaallisen läsnäolon lisäämisellä, mutta suuret projektit ovat vielä työn alla tai jäissä. Kansainvälinen yhteistyö on muuttanut muotoaan ja painopiste on vaihtunut lännestä itään. Arktisen neuvoston rooli on tärkeämpi kuin koskaan, sen ollen vielä neutraali väylä arktiselle keskustelulle lännen kanssa.

Sotilaallisen turvallisuuden lisääminen näistä prioriteeteista on parhaiten onnistunut ja nousee teksteissä ehdottomasti tärkeimmäksi prioriteetiksi.

7. Johtopäätökset

Gradun tavoitteena oli löytää punaisia lankoja diskurssianalyysin keinoin Rossiiskaja gazetan arktista aluetta koskevista artikkeleista. Johdantoluvussa esitettiin kaksi tärkeintä tutkimuskysymystä, jotka olivat:

1. Miten Venäjä näkee arktisen alueensa?
2. Millä tavalla kuva on muuttunut kolmessa vuodessa?

Ensimmäiseen kysymykseen voi vastata, kuten monet muut tutkijat. Arktinen alue on Venäjälle ensisijaisesti resurssi, joka mahdollistaa energiateollisuuden toiminnan lähitulevaisuudessa ja sitä kautta ”pitää Venäjän budjetin pystyssä”. Avautuessaan koillisväylä muuttaa koko maailman logistiikkaa Venäjän eduksi. Energia- ja luonnonvarat tuovat infrastruktuuria ja työvoimaa arktiselle alueelle. Arktinen alue täytyy kuitenkin ensin ”ottaa haltuun” tai ”vallata” (осваивать) lujemmin, jotta kaikilla aloilla tapahtuva kasvu olisi mahdollinen ja turvattu. Valtaamista edistetään käytännön tasolla sekä psykologisesti eri diskursseissa. Venäjä näkee pohjoiset alueensa ehdottomasti suvereniteettinaan, jonka resurssit valjastetaan valtion käyttöön. Alueet, joista on jätetty YK:lle hakemus, nähdään jo vahvasti omina alueina. Pohjoisten merien ja jäätiköiden rauhaan jättämisestä ei puhuta. Arktinen halutaan ”palauttaa” Neuvostoliiton aikaiseen loistoonsa. Sotilaallinen läsnäolo halutaan minimissään kylmän sodan tasolle ja tilannetta arktisella verrataan jatkuvasti siihen, mutta samalla vakuutellaan, ettei kyse ole uudesta kylmästä sodasta. Arktiseen alueeseen liitetään mielikuvia saavuttamattomasta villistä luonnosta, kylmästä ja tutkimattomasta maasta, jota ihminen pystyy kuitenkin hallitsemaan, ja joka ”vallataan kuin avaruus”. Arktisen valtaus on kansallinen projekti, josta koko kansan tulee olla ylpeä.

Samaan aikaan arktinen alue on niin vaikea ja suuri hallittavaksi, että siihen on pakko suhtautua myös realistisesti. Alueella toimiminen vaatii hyviä kansainvälisiä suhteita ja toimivaa yhteistyötä varsinkin arktisten maiden kanssa. Finanssi- ja poliittiset kriisit ovat rajanneet teknologian käyttöönottoa, investoinnit ja rahoitus ovat riittämättömiä ja poliittinen tahto kehittää yhdessä arktista aluetta on laimentunut, joskaan ei kokonaan kadonnut. Luonto on ollut kova pala nieltäväksi. Pelastustoimet eivät ole vielä tarpeeksi tehokkaita, eikä öljynporaus ole onnistunut niin hyvin kuin luultiin. Ilmastonmuutos luo jatkuvaa epävarmuutta ja erilaiset tulevaisuuden kuvat aiheuttavat sen, että rajallisilla investoinneilla ei pystytä tehokkaasti varautumaan monenlaisiin ilmasto-olosuhteisiin. Rahojen loppuessa monia projekteja on laitettu odottamaan parempaa päivää. Työvoimapula

ja arktisen alueen demografinen rakenne ovat valtavia ongelmia, joista asiantuntijat varoittavat.

Arktinen on siis edelleen iso kysymysmerkki. Odotukset ovat valtavat, mutta kehitys on hidastunut. Samaan aikaan muiden maiden kiinnostus alueeseen kasvaa. Paineet viedä asioita eteenpäin huonosta taloudellisesta tilanteesta huolimatta ovat valtavat. Arktinen into Venäjällä on siis laantunut, mutta muun maailman hengittäessä niskaan kehityksen kyydissä on pysyttävä. Venäjä kärsii siitä, ettei se pysty tekemään enemmän Arktisella tällä hetkellä.

Militarisoinnin diskurssi voimistuu kolmen vuoden aikana yleisen nationalistisen suuntauksen vanavedessä. Ulospäin Venäjä pitää yllä ”hyvän kansainvälisen toimijan” kuvaa, ja sen on pakkokin, jotta tarvittava yhteistyö on mahdollista. Hyviin kansainvälisiin suhteisiin ja kansainvälisten lakien kunnioitukseen perustuva geopolitiikan institutionaalinen malli on ollut Pohjois-Euroopassa uskottavampi selitys Venäjälle kuin voimapolitiittinen malli, mutta on aihetta miettiä, mitä tapahtuu, jos ja kun Venäjä jatkaa vuosikautia sisäpoliittista suurvaltadiskurssiaan. Voiko se levitä ja ottaa tilaa neutraalilta ulkopoliittikan diskurssilta? Venäjän toiminta on välillä yllätyksellistä, ja mm. Krimin valtaus todisti, ettei sisäpoliittiseen diskurssiin tottuneelle kansalle tarvitse perustella ulkopoliittikan ratkaisuja.

Venäjän yhteistyön painopiste muiden maiden kanssa on siirtynyt lännestä itään. Itäisiä yhteistyökumppaneita ovat Kiina, Japani, Etelä-Korea ja Intia. Näistä Kiina on tärkein. Kiinaan suhtautuminen on kaksijakoista. Investoinnit ja hankkeet toivotetaan tervetulleeksi ja yhteistyötä kasvatetaan jo koulutuksen tasolta lähtien, mutta samaan aikaan suhtautumisessa Kiinaan on aistittavissa epävarmuutta ja epäilyä. Kiinan ei kenties haluttaisi olevan se tärkein kumppani, mutta nykyisessä tilanteessa Venäjällä ei ole muuta mahdollisuutta. Yhteistyö arktisten maiden kanssa Arktisessa neuvostossa on jatkunut kriiseistä huolimatta yhteistyökykyisenä. Venäjän diskurssit arktisessa neuvostossa rajautuvat luonnonsuojeluun ja yhteistyön merkityksen korostamiseen. Naton mahdollinen laajeneminen asettaa rajoja dialogille ja yhteistyön syventymiselle Venäjän näkökulmasta.

Kotimaan arktisen politiikan tärkeimpiä pyrkimyksiä ovat arktisen alueen määrittely ja uusi toimivampi ja yhtenäisempi arktisen alueen hallinta, johon hallinnolliset uudistukset liittyvät. Militarisoitidiskurssin voimistuessa nämä neutraalit hankkeet uhkaavat jäädä

taka-alalle ja ulkopoliitiikan avulla oikeutetaan alueellisia ratkaisuja esim. keskittämällä arktista valtaa yhä enemmän vain pienemmälle toimijajoukolle.

Venäjän arktinen strategia pohjaa pitkälti siihen, että Koillisväylä saadaan liikenteelle auki ilmaston lämpenemisen myötä, ja sitä kautta alue pitää turvata ja uudistaa. Ristiriitaisesti samaan aikaan venäläinen tieteen johtopäätöksiä ilmaston kylmenemisestä tuetaan mediassa. Kummassakin tulevaisuuden kuvassa tärkeintä on Venäjän arktisen hallintaa. Ilmastonmuutos on vaikuttava tekijä kaikkien keskustelujen ja diskurssien takana.

Virallisessa puheessa alkuperäisväestön ongelmat tunnustetaan ja heidän kulttuurejaan halutaan vaalia. Johtajat kuitenkin yleistävät alkuperäisväestön mielipiteitä ja tunteja, ikään kuin loppujen lopuksi kaikki ovat sitä mieltä, ettei perinteinen elämänmuoto enää kannata. Teollinen tendenssi saa tukea ja oikeutusta, vaikka ”hyväntahtoiset yhtiöt ja paikallishallinto haluavatkin säilyttää kulttuurin ja ovat valmiita keskusteluun”.

Sisäpoliittinen diskurssi voidaan kytkeä voimapoliittisen tulkintamallin kanssa, kuten ulkopoliittinen diskurssi institutionaalisen tulkintamallin kanssa. Nämä ovat kaksi Venäjän harjoittamaa tiedotusstrategiaa, jotka kummatkin tulee tuntea ja ottaa huomioon Venäjän viestintää analysoitaessa.

7.1. Pohdintaa omasta tutkimustyöstä

Oman työn eteneminen oli välillä haastavaa ja aihetta tuli rajattua muutamaan kertaan uusien aiheeseen liittyvien tutkimusartikkelien ilmestyttyä. Diskurssianalyysi metodina jäi pintapuoliseksi näin suuren aineiston kanssa, mutta toisaalta toi yksityiskohtaisempia havaintoja, mitä vaikkapa pelkkä sisällönanalyysi olisi antanut. Tämänkaltaista tutkimusta olisi hyödyllistä jatkaa Suomen toimiessa Arktisen neuvoston puheenjohtajamaana ja sen jälkeenkin. Koska Venäjän viestintä on niin erilaista kuin olemme länsimaissa totuneet, uskon että diskurssianalyysillä ja muilla tekstintutkimuksen keinoilla on paikkansa Venäjän tutkimuksessa.

8. Lähteet

Ahoniemi, Vesa. 2014. *Kremlin arktiset unelmat*. Ulkopolitiikka 3/2014. [Verkkolehti] [Viitattu 25.7.2017.] Saatavissa: http://www.ulkopoliitikka.fi/artikkeli/1321/kremlin_arktiset_unelmat/

Advisory Council in International Affairs. 2014. *The future of the Arctic region, cooperation or confrontation?* Reports of Advisory Council in International Affairs No 90, September 2014.

Arctic Council. Russia and the Arctic Region. [Online.] [Viitattu 17.2.2016.] Saatavissa: <http://www.arctic-council.org/index.php/en/about-us/member-states/russian-federation>

Fairclough, Norman. 2002. *Miten media puhuu*. Suomentaneet Blom, Virpi & Hazard, Kaarina. 2. Painos. Vastapaino, Tampere.

Gritsenko, Daria & Tynkkynen, Veli-Pekka. 2016. *Arktinen Venäjän poliittisessa viestinnässä*. Idäntutkimus 4/2016. Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen seura ry. Helsinki.

Heikkilä, Markku. 2017. *Arktisuuden rakentuminen*. Tieteen päivien luento Arktiset alueet ja ilmastonmuutos Helsingin yliopistolla 12.1.2017.

Heininen, Lassi. 2010. *Pohjoisten alueiden muuttuva geopolitiikka*. Arctic Finland. [Verkkodokumentti.] [Viitattu 20.2.2016.] Saatavissa: <http://www.arcticfinland.fi/blogs/Pohjoisten-alueiden-muuttuva-geopolitiikka/lgyoddjl/6dc76770-dd3a-46f4-976d-bd36b2c23512>

Helsingin sanomat 2.10.2013. *Presidentti Niinistö: Toivottavasti aktivisteilla on hyvät puolustusasianajat*. [Verkkolehti.] Poliitiikka. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-6861945>

Kivimäki, Antti. 2017. *Arktinen palapeli*. Ulkopolitiikka 1/2017.[Verkkolehti.] [Viitattu 25.7.2017.] Saatavissa: http://www.ulkopoliitikka.fi/artikkeli/1622/arktinen_palapeli/

Koivurova, Timo. 2009. *Kuka omistaa Arktisen jäämeren?* Ulkopolitiikka 4/2009. [Verkkolehti.] [Viitattu 25.7.2017.] Saatavissa: http://www.ulkopoliitikka.fi/article/567/kuka_omistaa_arktisen_jaameren/

Moisio, Sami. 2010. *Tulkinnat ohjaavat arktista geopolitiikkaa*. Ulkopolitiikka 4/2010. [Verkkolehti.] [Viitattu 1.9.2017.] Saatavissa: http://www.ulkopolitiikka.fi/artikkeli/741/tulkinnat_ohjaavat_arktista_geopolitiikkaa/

Numminen, Lotta. 2011. *Arktisen alueen muuttuva kansainvälinen yhteistyö. Jäitä poltellessa, Suomi ja arktisen alueen tulevaisuus*. Tampere, Rauhan- ja konfliktintutkimuskeskus TAPRI. 15–19.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne. 2009. *Kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino, Tampere.

RBTH 2017. *Russia Beyond the Headlines*. [Verkkodokumentti.] [Viitattu 3.1.2017.] Saatavissa: <http://rbth.com/about>

Toimittajat ilman rajoja. 2017. *Suomi lehdistönvapauden ykkönen jo kuudetta vuotta*. [Verkkodokumentti.] [Viitattu 6.9.2017.] Saatavissa: <http://toimittajatilmanrajoja.com/fi/2015/02/12/tiedote-suomi-lehdistonvapauden-ykkonen-jo-kuudetta-vuotta/>

Valtioneuvoston kanslia. 2016a. Karoliina Pilli-Sihvola, Daria Gritsenko, Riina Haavisto, Atte Harjanne, Pekka Iivari, Sanna Kyyrä, Riitta Pöntynen, Sari Repka, Anne Suominen, Hanna Virta, Veli-Pekka Tynkkynen & Adriaan Perrels. *Suomi arktisen alueen vastuulliseksi edelläkävijäksi – toimenpide-ehdotuksia yleisen kehityksen, meriklusterin ja matkailun edistämiseksi vuoteen 2035*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 10/2016. Helsinki.

Valtioneuvoston kanslia. 2016b. Anna-Liisa Heusala, Emilia Pyykönen ja Markku Kivinen. *Venäjän turvallisuuspolitiikka – tutkimus Suomessa ja kehitystrendit Venäjällä*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2016. Helsinki.

Valtioneuvoston kanslia. 2017. Timo Koivurova, Małgorzata Śmieszek, Adam Stępień, Harri Mikkola, Juha Käpylä ja Paula Kankaanpää. *Suomen puheenjohtajuus Arktisessa neuvostossa (2017–2019) muutoksen ja epävarmuuden aikakaudella*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 14/2017. Helsinki.

Zassoursky, Ivan. 2004. *Media and Power in Post-Soviet Russia*. M.E. Sharpe, New York.

Стратегия 2008. *Стратегия развития арктической зоны Российской Федерации и обеспечение национальной безопасности на период до 2020 года.* [Verkkodokumentti.] [Viitattu 2.10.2017.] Saatavissa: <http://static.government.ru/media/files/2RpSA3sctElhAGn4RN9dHrtzk0A3wZm8.pdf>

Государственная программа 2014. *Государственная программа Российской Федерации «Социально-экономическое развитие Арктической зоны Российской Федерации на период до 2020 года.* [Verkkodokumentti.] [Viitattu 27.4.2016.] Saatavissa: <http://government.ru/docs/11967/>

Россия в Арктике. 2015. Институт национальной стратегии. Под редакцией Михаила Ремизова. *Россия в Арктике. Вызовы и перспективы освоения.* Москва, Книжный мир.

Российская газета 2017a. [Verkkodokumentti.] [Viitattu 3.1.2016.] Saatavissa: <http://rg.ru/about/>

Российская газета 2017b. [Verkkodokumentti.] [Viitattu 3.1.2017.] Saatavissa: http://rg.ru/i/files/Presentation_RG_2013_en.pdf

RG. Rossiiskaja gazetan arktiset artikkelit vuosilta 2013–2015. [Verkkolehti.] [Viitattu 11.11.2017.] Saatavissa: <https://rg.ru/search/?keywords=%D0%91%D0%B8%D1%82%D0%B2%D0%B0%20%D0%B7%D0%B0%20%D0%90%D1%80%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83>

Taulukot ja kuvat:

Kuvio 1. *Conservation of Arctic Flora and Fauna.* Arctic Centre. Arktisen määritelmät. [Verkkodokumentti.] [Viitattu 17.2.2016.] Saatavissa: <http://www.arcticcentre.org/Suomeksi/TIEDEVIESTINTA/Arktinen-alue/Arktisen-maaritelmat>

Kuvio 2. Venäjän arktiset hallintoalueet. Ненецкое информационное агентство -24. Карта. [Verkkodokumentti.] [Viitattu 17.2.2016] Saatavissa: <http://nao24.ru/news/read/3127/>

Kuvio 3. Luonnonvarat arktisella alueella. *Resources in the Arctic*. [Verkkodokumentti.]
[Viitattu 2.7.2017.] Saatavissa: <http://www.nordregio.se/en/Maps/05-Environment-and-energy/Resources-in-the-Arctic/>

Изменчивые интересы России в Арктике

Арктика меняется быстро и прочно из-за изменения климата. Международное сотрудничество, геополитика, международное право и природа приграничных территорий будут изменяться и это изменение повлияет на всех нас. С потеплением климата морской лед уменьшается и новые морские пути медленно открываются. Одновременно энергетические ресурсы в Северном Ледовитом океане и запасы в Арктическом регионе откроются для пользования. (Numminen 2011, 15–19.) Россия является самым значительным арктическим игроком. В настоящее время отношения между Россией и Западом ухудшились, и это вызывает осложнение международного сотрудничества. Цели внешней политики России были уже давно одни и те же, но в последнее время средства для их достижения стали более агрессивными. На фоне этого изменение является внутренними факторами страны, такие как сырьевая зависимость, структурные проблемы в экономике, концентрация власти и недостатки правового государства. Одновременно способность оказать влияние усиливалась в областях военной, экономической и информационной, и это привело к изменению внешнеполитического поведения. Россия все больше рассматривает арктические вопросы с точки зрения национальной безопасности.

Из этих отправных точек интересно исследовать, как Россия говорит о своем арктическом регионе в СМИ. Председательство Арктического совета меняется каждые два года, и Финляндия начала свое председательство в мае 2017 года. В Финляндии нам нужно своевременное и углубленное изучение того, что Россия делает в арктическом регионе и как она говорит об этом. Эти две стороны не всегда совпадают друг с другом. Наше исследование дополняет эту область посредством дискурсивного анализа. Это исследование написано по заказу восточного департамента Министерства иностранных дел Финляндии.

Цель и вопросы исследования

Цель исследования – показать, как официальные российские СМИ говорят о ее арктическом регионе, и какой имидж они создают. В нашем исследовании мы рассматриваем статьи Российской газеты, которые касаются арктического региона. Можем считать, что Российская газета представляет официальное мнение страны, потому что она является газетой правительства.

У нас два исследовательских вопроса:

1. Как Россия видит свою Арктику?
2. Как картина изменилась за три года?

Под этими вопросами мы рассматриваем между прочим, как выражается геополитическое размышление, погасла ли арктическая энергия или наоборот, какое сотрудничество осуществляется с другими странами и как кризис в Украине и последующие санкции проявляются в письменной форме. Нашей гипотезой исследования является тезис о том, что российские новости об Арктике в течение трехлетнего периода изменяются в более жестком направлении. Можно предположить, что после кризиса в Украине образ западных стран станет более негативным.

Существующее исследование

Существующее российское исследование не является очень важным для нас, потому что дискурсивный анализ использует первичные данные, в этом случае статьи Российской газеты. Важные документы для нашего исследования – Арктические стратегии Российской Федерации. (Arktisen alueen strategia 2008.) Они определяют ключевые механизмы, средства и инструменты для достижения стратегических целей и приоритетов российской Арктики. Всего в России с 2010 года опубликовали семь стратегий, которые касаются арктического региона. Мы сравним статьи, как они соответствуют официальным стратегиям.

Мы обратились к одному российскому источнику, чтобы расширять картину, как Арктику видят изнутри России. В книге «Арктика в России» описывают, как Арктику забыли после распада Советского Союза, жители вернулись «домой» на юг, инфраструктура и военное присутствие ослабели. За последние годы доминирование в Северной Атлантике стали принимать более жесткие формы. Арктические государства одно за другим повысили интерес к континентальному шельфу, планируя отправиться в северный морской путь и создать формы военной деятельности в этом районе. (Россия в Арктике 2015, 17-28.)

Мы в основном сосредоточены на исследованиях, которые сочетают в себе Российской газету и российский арктический регион, как и в нашем исследовании. Статья Дарьи Гриценко и Вели-Пекки Тюннкюнена в *Idäntutkimus* 4/2016 создает одну важную структуру для исследования. Статья показывает, что российское прави-

тельство применяет не менее двух отдельных коммуникационных стратегий. В информации, направленной на внутреннюю аудиторию (Российская газета), подчеркивается социально-экономическое значение природных ресурсов для Арктического региона и для всего развития России. С другой стороны, информация для иностранцев (статьи из Министерства иностранных дел), подчеркивает приверженность международному праву и принципам и стремится сохранить картину России как «достойного международного гражданина». (Gritsenko & Tynkkynen 2016). Доклад Госсовета «Финляндия как предшественник в арктическом регионе - Предложения о мерах по содействию глобальному развитию, морскому кластеру и туризму к 2035 году», включен анализ арктической энергетической политики России на основе академической литературы и медиа-анализа. Основываясь на анализе литературы, появятся семь важных факторов в будущем Арктического региона: энергетика, судоходство, международное право, региональные требования, двусторонний / многосторонний подход, Арктический совет и милитаризация. (Valtioneuvoston kanslia 2016, 49–50.) Мы используем эти факторы в главе обсуждение результатов, чтобы вычленить факторы в Арктике.

Материалы и методы

Критический дискурсивный анализ дает возможности найти тенденции новостей, объединить их с контекстами, проанализировать уровни микро- и макроуровней и проанализировать язык с разных точек зрения. Мониторинг средств массовой информации в Арктике был сделан, но методы были в основном качественным анализом содержания и тематическим анализом. Наш исследование углубляется в темы и отвечают на общие исследовательские вопросы критического анализа дискурса. О чем и как говорят? Кто говорит? Какие дискурсы появляются в статьях и какие иерархии между ними? Как дискурсы меняются в течение трех лет? Анализ дискурса может быть определен как изучение языка, в котором подробно анализируется, как создается социальная реальность в разных социальных практиках. (Jokinen *ym.* 2016, 17.)

В количественном исследовании мы разделили статьи в группах по месяцам и годами, чтобы узнать, увеличилось или уменьшилось общее количество арктических статьи, и чем это говорить. Мы также разделили статьи по их темам на группы. Это позволит вам увидеть, как например тема «экономика» усиливается или ослабевает в течение трех лет.

Организация материала

Материал – арктические статьи в РГ за три года с начала 2013 до конца 2015 года. Обзор прессы этих лет дает долгосрочную картину направления акцентов и также отвечает на вопросы о том, как сочинения изменились за эти годы, и о том, как санкции и различные кризисы выражаются. Для этого исследования мы реферировали статьи в хронологическом порядке, чтобы читатель получает хорошее представление о том, какие дискуссии происходят в сфере Арктики и как дискурсы изменяются с течением времени. В начале реферировалось больше статей, но потом мы взяли только те статьи, которые принимали дискурсы в новом направлении или имели новые темы. Наше внимание было обращено на то, как пишут о делах, и что это за темы? По мере продвижения исследований основное внимание уделялось повторяющимся темам.

Количественная оценка материала

(таблицы находятся в основном исследовании)

Количество статей, связанных с арктическим регионом, неуклонно растет в течение трех лет. Общее количество статей 236. Статьи, посвященные экономике – явное большинство (84 шт.), тема «власть» был следующей (59 шт.), и тема «общество» – третья (32 шт.) 22 статьи были связаны с армией и оружием. В этих основных группах число статей постоянно росло с каждым годом, но военные (армия, оружие) новости заметно возросли после первого года. Невозможно сделать правильные выводы из других тем, количества статей был слишком маленьким.

Анализ материала

(В этом сокращении представляем только заключения по годам.)

В 2013 году было проведено много международных встреч. На них подчеркивалась важность диалога, охраны окружающей среды и статуса коренных народов и общая безопасность и разработка спасательных операций в Арктике. Обсуждали региональные требования и законодательные изменения. Существуют большие надежды на северной морской путь (СМП). Потепление и охлаждение являются равноправно вероятными сценариями в СМИ. Осенью началось «возвращение военного присутствия», и в результате статьи содержат неопределенные угрозы. Случай Greenpeace обсуждали неожиданно мало в газете.

В начале 2014 года Россия продолжает сообщать, что на Земле холодает. Удивительно, но на международных встречах речи представителей России противоположны. Военное присутствие увеличивается, будет создано новое стратегическое лидерство в Арктике. Мурманск развивается как военный и портовый город. Крым присоединится к России весной, и он становится естественной частью великодержавного дискурса (например, заглавие 4.4.2014 «От Крыма до Арктики»). Дефицит рабочей силы обсуждается несколько раз. После кризиса в Украине Китай и Индия присоединятся к статьям в качестве новых партнеров. В начале осени большие планы о Северном морском путем живут по-прежнему, и патриотизм находится на пике и в других темах. Неясные угрозы увеличиваются и уверение в том, что «Запад» легко заменить, является настойчивым. Обеспечение безопасности военной службы усиливается. К концу года возникает реалистичный взгляд в экономических делах и негативные последствия санкций признают. В то же время ожидание добычи нефти снижается. Путину уделяется много мест в газете в течение года.

В целом, с 2015 года, дискурс обеспечения безопасности стал еще более интенсивным. Уровень журналистики падает, так как собственные военные достижения восхваляются безудержно. Арктика считается геополитическим центром мира, и поэтому ответы на открытые вопросы о правах страны ожидают с нетерпением. Дмитрий Rogozin поднимается к руководству Арктической комиссии и представляет до сих пор самое националистическое крыло своими мнениями. Северный морской путь в первую очередь связан с обеспечением безопасности. Тема милитаризации растет и занимает место других тем. Ожидания для СМП и добычи нефти понижаются, и несколько крупных проектов уже остановлены. Китай расширяет свое присутствие в Арктике и сотрудничество с Россией. Южная Корея станет новым партнером России. Разрабатывается собственный закон для Арктики. В августе Россия подала заявку в ООН о континентальном шельфе. В конце года глобальное потепление признано, но оно также считается позитивным моментом для России.

Обсуждение результатов

Энергия

Арктические энергетические ресурсы определяют арктическую политику и диалоги. Рамки энергетического дискурса не изменяются: ресурсы являются необхо-

димыми для страны, и Россия будут осваивать эти ресурсы. Существует мало разговоров об альтернативных источниках энергии, и ближайший бюджет России основывается только на нефти и газ. Защиту арктической природы примут во внимание при введении в эксплуатацию ресурсов, но усиление охраны природы не обсуждается. Высокие ожидания 2013 года относительно легкого бурения нефтяных и газовых скважин, дешевых цен на рабочую силу, больших объемов и быстрого и всестороннего развития региона вокруг энергетической отрасли реализуются и ухудшаются после украинского кризиса. Дискурс сотрудничества поворачивается с запада на восток, Китай, Южную Корею и Индию. «Великодержавный дискурс» повторяется в текстах с национально-патриотическими мнениями, но мы уверены, что они частично входят в состав особенностей российских СМИ, и не следует подчеркивать их без надобности. Они более предназначены для внутреннего (домашнего) круга читателей, по крайней мере, на данный момент. Из дискурса энергии разветвляется два подобных дискурса, основанных на разных прогнозах изменения климата. Дискурс энергии – эластичен. Он быстро находит новые пути и образы действия, чтобы достигнуть свою цель (использовать энергетические ресурсы).

В энергетическом дискурсе, как и в других дискурсах, находятся «мошенники и герои». Виновники кризиса и санкций находятся в западном мире. Ответственность за поток событий прячется. В текстах видно страх перед неудачей. Невозможно изменить выбранное направление, потому что нет запасного плана. Текущее господство Путина основано на энергетических ресурсах, и поэтому не верим, что направление энергетического дискурса изменится в ближайшем будущем.

Мореходство

Существуют огромные ожидания для северного морского пути на мировом уровне. Когда он откроется, СМП предложит более быструю морскую связь с востока на запад, и он заменит бы Суэцкий канал на грузовом транспорте. Россия могла установить свои собственные цены на путь, и новые города и порты на СМП создали бы рабочие места и привлекли жизнь к пустынному северу. Однако проблем достаточно. Потепление климата и таяние морского льда показали, что эти не облегчают ситуацию, а создают новые и непредсказуемые погодные условия. Спасательные операции пока очень неполны и неадекватны. Россия быстро строит новые ледоколы, без которых в настоящее время нельзя пропустить на СМП. С другой стороны, обсуждение ледоколов зависит от взглядов на изменение климата. Сколько

ледоколов необходимо, если происходит потепление? Китай и Корея готовы для строительства ледоколов. Ледоколы описываются как национальная гордость в статьях. С кризисом и санкциями тема СМП, как и другие темы, становится менее оптимистичной. Прогнозы роста водного транспорта далеки от удовлетворения.

Международное право и требования территорий

Все пять прибрежных государств подали заявки на территории в Арктике. Определение внешней границы и региональных требований остаются регулярно в новостях. Россия подчеркивает, что она первой подала заявку, и этим аргументом влияет на читателя и оправдывает требования. Россия собирала и собирает еще научные факты для поддержки региональных требований. Российские ученые считают, что в древние времена континентальный шельф был разделен на две части. До сих пор Россия соблюдала международные законы, но другой стороны, Россия заявила, что области также могут быть защищены за пределами внешних границ. Если решения ООН не будет, как Россия хотела, она может вести себя по-новому, поскольку она уже видит эти области как свой суверенитет. Международное право неясно и в отношении рыболовства.

Арктический совет и двустороннее / многостороннее сотрудничество

Россия имеет тенденцию к двусторонним отношениям. В многостороннем сотрудничестве Россия принимает на себя роль «хорошего гражданина мира», уделяя особое внимание экологическим проблемам и международному сотрудничеству. Риторика Путина по многосторонним вопросам является мирной. Дискурс, однако, остается отдаленным и очень нейтральным по сравнению с разговорами, адресованными для читателей внутри России. Россия не желает активизировать многостороннее сотрудничество в Арктическом совете в направлении более острых вопросов. На фоне существует подозрение к НАТО и европейским странам. Из арктических стран Норвегия является предпочтительным партнером для России. После кризиса в Украине работа Арктического совета продолжалась более нейтрально, чем на других внешнеполитических платформах. Новые двусторонние отношения были созданы после кризиса с Китаем, Южной Кореей и Индией, которыми надеются заменить потери, вызванные западными санкциями. Вопросы коренных наро-

дов присутствуют в дискурсе многостороннего сотрудничества, но редко они рассматриваются во внутривнутриполитическом дискурсе. Во внутренние СМИ, когда речь идет о коренных народах, только региональные лидеры получают слово.

Китай стал самым важным партнером России. Китай играет двойную роль в СМИ. В текстах видно подозрение по отношению к Китаю, например, РГ 19.11.2015: «Китайских денег на нашем Севере бояться не надо». Предложение эксплицирует, что существует страх, и его необходимо искоренить. В настоящее время нет других крупных партнеров для России, у которых есть деньги для инвестиций в Арктику.

Обеспечение безопасности/ милитаризация

Из материала возникают два дискурса, которые связаны между собой. Первый – дискурс обеспечения безопасности. В нем восстановление военного присутствия связано с восстановлением «старого уровня» и завершением проектов, которые начались во время Советского Союза. В этом дискурсе недооценивают повышение военного присутствия и его сравнивают с увеличением военного присутствия других стран. Необходимость присутствия — это чисто коммерческая причина, инфраструктура и защита людей. В дискурсе утверждают, с помощью различной риторики, что это не означает милитаризацию.

Создание угрозы значительно возрастает в течение периода наблюдения, и мы назвали бы этот развивающийся дискурс – дискурсом милитаризации. Неопределенно-личные формы, при помощи которых субъект можно дистанцироваться, в этом дискурсе много: «Арктике угрожают», «В Арктику собираются прийти» и т.д. Угрозы состоят из, например, терроризма, наркотиков, борьбы регионов и за ресурсы и конкуренции в Арктике. Дискурс милитаризации дает читателю ясную картину будущих рисков, связанных с другими государствами. Чтобы подготовиться к рискам, должно повышать военную мощь. Кризис в Украине и последующие санкции явно усилили дискурс милитаризации.

Исходный пункт в обоих дискурсе – в любом случае Арктический регион требуется больше военного присутствия. Дискурс обеспечение безопасности проявляется во внешней и внутренней политике, но дискурс милитаризации - только во внутренней политике. Картина выражается в том, что другие темы «заменяются» со временем милитаризацией.

Размышления о языке

Голоса, идентичности и социальные отношения

Наша стартовая гипотеза заключалась в том, что отношения между группами участников усиливают существующие властные отношения. Анализ подтверждает это предположение. В рассмотренных текстах внимание обращается на тот факт, что чем «выше» человек, тем больше проявляется граница между речью выступающего и речью журналиста. Для Путина это особенно ясно. Его голос подчеркивается почти всегда использованием прямых цитат, и в этом случае репортер не может сам представить и оформить историю. Никто не критикует президента в течение трех лет. Ниже собственные голоса исчезнут, например, представители коренного населения не имеют собственного голоса в статьях, а их предполагаемые мысли реферированы в газете. Чем более противоречивым представляется мнение эксперта, тем более отдаленным и более запутанным оно представлено. Иерархия ответственности строго соблюдается: президент – министры - специалисты - региональные лидеры – обычный гражданин. Несколько статей об изменении климата дают голос сначала западному взгляду на потепление, и потом отечественному взгляду, и так можно подчеркивать важность последней теории. РГ - консервативная газета, в которой поддерживаются институциональные роли вместе личных. Идентичность Путина в газете – отеческий, терпеливый, любитель природы, но в случае необходимости – решительный. Заявления Путина представляют собой примирительный тон, и его роль на публике более смелая, чем у министров. Роль и риторика министра обороны Сергея Шойгу и директора Арктической комиссии Дмитрия Rogozina круче Путина и Медведева. В целом, дискурсы различных министров и фокус разговоров идут в направлении милитаризации, но с при таком разделении ролей образ Путина остается нейтральным.

Репрезентация, метафоры и практика дискурсов

Слово «освоение» повторяется почти в каждой статье в течение трех лет. Освоение Арктики – это самое главное. Это слово используется во всех областях, независимо от того, связано ли это с военными действиями, бизнесом, судоходством, охраной природы или международными границами.

Грамматические средства и форматирование, связанные с репрезентацией, могут иметь идеологические эффекты. Статьи, анализируемые нами, обычно следуют

определению жанра новостей, но особенно в дискурсе милитаризации можно видеть стиль и характер разговорной речи и его сюжеты. Таким образом, милитаризация строится как вещь «всего народа», где читатель сильно позиционируется. Регулярные дискурсы показывают сильную социальную практику в обществе. Дискурсы в этом исследовании очень регулярны и консервативны. Метафора войны используется много. «Борьба» и «освоение» - также используются для явлений экономической и социальной жизни. Такие метафорические применения дискурса могут иметь цель, основанную на общественных причинах. Военные метафоры укрепляют патриотизм и антизападность, которые, в свою очередь, способствуют укреплению и оправданию существующих общественных практик. Важно отметить, как российские газеты ограничивают арктические дискурсы, и какие темы и дискурсы исключилось. Исключение информации отмечается особенно в связи с кризисом в Украине, и это отражает то, как извращен может быть образ СМИ. Статьи Российской газеты не были так «пропагандистскими», как мы могли ожидать до анализа, но с ростом дискурса милитаризации пропагандистский стиль и содержание увеличились. Модели геополитической интерпретации Арктики можно разделить на силовую политическую и институциональную. В силовом политическом толковании Арктика рассматривается как конкуренция, которая может стать открытым военным конфликтом. В институциональной модели государства считаются способными тесно сотрудничать в Арктике и подчеркивать прогрессивный характер международных институтов и права. (Moisio 2010). Эти интерпретации включены в наши собственные анализы дискурса. Новости и дискурсы, адресованные отечественным и российским гражданам, связаны с силовой политической моделью. Дискурс сотрудничества связан с институциональной моделью, и это появляется в наших материалах, когда Россия участвует в международном сотрудничестве. Институциональная модель традиционно была более подчеркнута в Финляндии и странах Северной Европы, чем модель силовой политики. Российское правительство применяет как минимум две различные коммуникационные стратегии: для отечественной и зарубежной публики. Это разделение также может быть связано с геополитическими интерпретационными моделями. Стратегия для отечественной публики является частью модели силовой политики, а стратегия для зарубежной публики является частью институциональной модели. Сравнивая статьи по арктическим стратегиям Российской Федерации, общее настроение состоит в том, что

разговоры проходят в течение трех лет в патриотическом направлении и таким образом затемняются правильные темы и проблемы.

Выводы

Во введении были представлены два основных исследовательских вопроса: Как Россия видит свою Арктику и как это картина изменилась за три года? На первый вопрос можно ответить, как многие другие учение. Арктический регион является в первую очередь ресурсом для России, который позволит энергетической отрасли работать в ближайшем будущем. Если/когда СМП открывается, это изменит логику всего мира к лучшему. Нефть, газ и другие природные ресурсы приносят инфраструктуру и труд в Арктику. Тем не менее, сначала Арктику нужно «осваивать», чтобы можно было обеспечить рост во всех секторах. Россия видит свои северные регионы абсолютно своим регионами, чьи ресурсы государство без вопросов будет использовать. Районы, о которых подавали требования в ООН, уже рассматриваются как сильный суверенитет. Арктикой хотят «восстановить» великолепие Советского Союза. Военное присутствие должно расти к минимуму до уровня «холодной войны», но в то же время уверяют, что это не новая холодная война. Арктика сопровождается изображениями недостижимой дикой природы, холодной и неисследованной страны, но которую человек может управлять. Освоение Арктики — это национальный проект, которым должен гордиться весь народ. В то же время арктический регион настолько сложно осваивать, что отношение к нему должен быть реалистичным. Работа в этом районе требует хороших международных отношений. Финансовые и политические кризисы ограничили внедрение технологий и инвестиций, а политическая воля к совместной разработке в Арктическом регионе ослабла, хотя и не полностью потеряна. Различные прогнозы будущего приводят к тому, что ограниченные инвестиции не могут эффективно подготовиться к различным климатическим условиям. Деньги закончатся и многие проекты ждут лучшего дня, и некоторые проекты поддерживаются только потому, что закрытие их будет стоить дороже. Нехватка рабочей сил и демографическая структура Арктики представляют собой огромные проблемы. В то же время интерес других стран в этом районе растет. Несмотря на плохую экономическую ситуацию, работа должна продолжаться. Важно подумать о том, что происходит, когда Россия на протяжении многих лет продолжает свой внутренний политический дискурс. Может ли он распространяться и занимать место в нейтральном внешнеполитическом дискурсе?

Важность Арктического совета в настоящее время в сети международных отношений увеличилась, потому что он пока является редкой нейтральной платформой для нейтрального сотрудничества. Важнейшими стремлениями в области внутренней арктической политики являются определение Арктики и новое, более эффективное и интегрированное управление Арктикой, к которому привязаны административные реформы. Две российские коммуникационные стратегии –внутренний политический дискурс и внешнеполитический дискурс должны быть известны и учтены при анализе российского общения.